

SATAKUNNAN MUSEON PERUSKORJAUS JA LAAJENNUS “Ahtojäät”

Diplomityö
Tuomas Tervonen

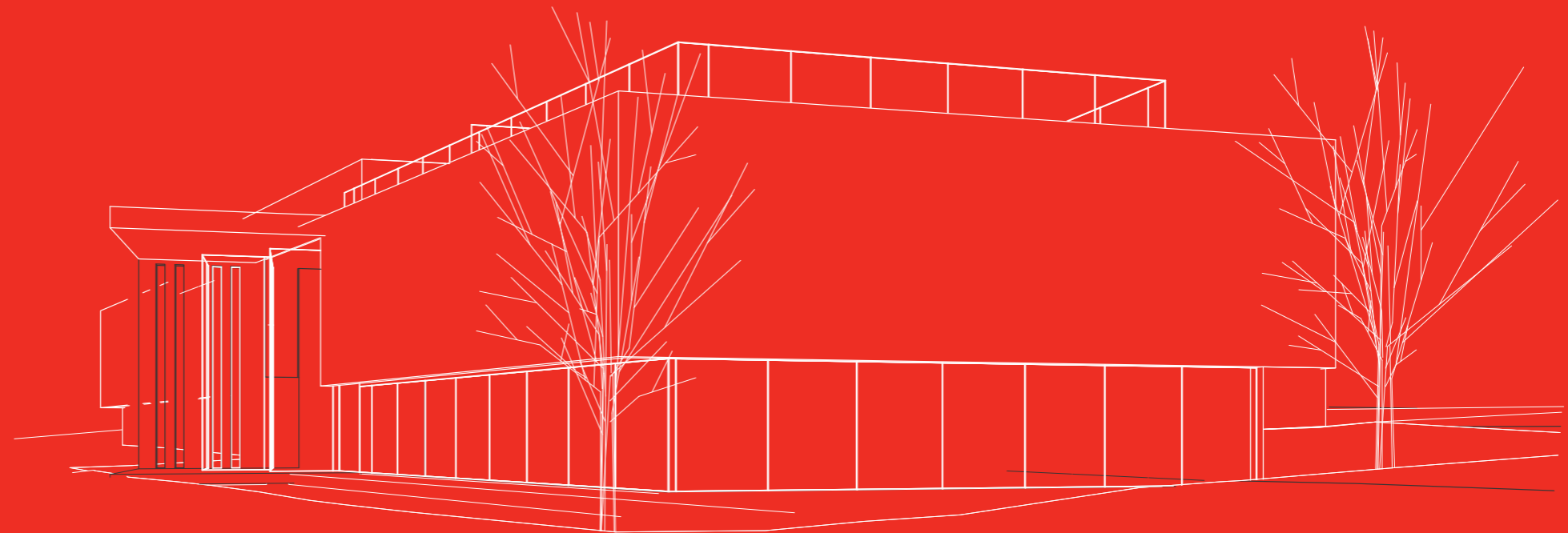
SATAKUNNAN MUSEON PERUSKORJAUS
JA LAAJENNUS "Ahtojää"

Diplomityö
Tuomas Tervonen
Huhtikuu 2020

Tampereen yliopisto
Rakennetun ympäristön tiedekunta

Arkkitehdin tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2020

Työn tarkastaja: Professori Ilmari Lahdelma

TIIVISTELMÄ

Rakennetun ympäristön tiedekunta
Tuomas Tervonen:
Satakunnan museon peruskorjaus ja laajennus
Diplomityö
Huhtikuu 2020

Satakunnan Museo on Satakunnan kulttuuriperintöä sekä esine- ja rakennushistoriaa tallentava Satakunnan alueella toimiva kulttuuri-instituutio. Satakunnan Museo toimii neljässä toimipisteessä, joista merkittävin on diplomityössä käsiteltävä Porin keskustassa sijaitseva Olaf Küttnerin suunnittelema museon päärakennus. Se sijaitsee valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) ja Porin kansallisen kaupunkipuiston alueella.

Satakunnan museon peruskorjaus ja laajennus pohjautuu Porin Aarre -nimeä kantaneeseen syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana järjestettyyn arkkitehtuurikilpailuun ja sen tehtävänantoon. Kilpailussa oli tavoitteena löytää ratkaisuehdotuksia Satakunnan Museon päärakennuksen peruskorjaukseen ja uuteen museorakennukseen, johon kuuluisivat kiinteänä osana uudet kokoelmakeskustilat sekä uusi lastenkulttuurikeskus. Tehtävään sisältyi myös korttelin kaupunkitilojen ja julkisen ulkoasun suunnittelu. Satakunnan Museo toimii tällä hetkellä useassa eri toimipisteessä ja arkkitehtuurikilpailun tavoitteena on keskittää toimintaa Porin keskustaan nykyisen museon päärakennuksen yhteyteen.

Valitsin kilpailun diplomityöni aiheeksi, sillä se koskettaa sekä työhistoriaani julkisten rakennusten suunnittelussa että syventävää oppiainettani korjausrakentamista. Halusin myös kehittää osaamistani monimutkaisen tilakokonaisuuden hallinnassa. Tehtävä oli haastava ja moniulotteinen. Kattavan museosuunnittelun teoriaan perehtymisen ja Satakunnan Museon peruskorjauksen lisäksi ratkaistavana oli yksilöllisen identiteetin omaavan julkisen uudisrakennuksen suunnittelu. Uudisrakennus tuli istuttaa kiinteäksi osaksi vuonna 1973 valmistunutta Satakunnan museota ja kulttuurihistoriallisesti merkittävää useasta eri vaiheesta kerrostunutta rakennettua ympäristöä.

Suunnitelmassa on pyritty ratkaisemaan museon kokemia toiminnallisia haasteita ja toteutettu kilpailuohjelmaan asetettuja tavoitteita. Korjattu ja laajennettu museokokonaisuus on avoin, uudentyyppisiä kulttuuripalveluita tarjoava julkisten museorakennusten muodostama museoakseli, joka ulottuu Hotelli Otavalta Satakunnan Museolle ja Kokemäenjoen rantaan. Suunnitelmassa on pyritty julkisen kaupunkitilan rikastamiseen aukioilla, terasseilla ja puistoilla sekä rakennusten hienovaraiseen liittämiseen olemassa olevaan kaupunkirakentamiseen.

Uusi museokokonaisuus edustaa nykyaikaista ja kaikille avointa matalankynnyksen alueellisen ja kansallisen kulttuurin oppimisen ja jakamisen keskusta, jossa myös museotyöskentelyn sekä esineistön ja kulttuurin tallentamisen prosessit on otettu huomioon tärkeänä osana suunnitelmaa. Henkilökunnalle tarkoitettut uusi konservointikeskus, koko museon kellarin kattava kokoelmakeskus ja tutkimusta ja asiakastyötä helpottava tietopalvelukeskus tarjoavat riittävät ja tilavat puitteet museotyöskentelyyn. Kahden kaupunkikorttelin alueelle levittäytyvä aluemuseokokonaisuus palvelee kaupunkilaisia osana kaupunginosan laajempaa kulttuurikeskittymää, johon kuuluvat museon lisäksi muun muassa Porin Teatteri ja Porin taidemuseo.

Satakunnan museon korjaussuunnitelma on tehty ennen kilpailun voittajan ja arvostelupöytäkirjan julkistamista. Uudisrakennus on suunniteltu arvostelupöytäkirjan julkistamisen jälkeen.

Avainsanat: Satakunnan Museo, Aluemuseo, Museoarkkitehtuuri, Museosuunnittelu

Kuva 1. Ilmakuva Eteläranta. (Porin kaupunki 2018)

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6	5	SUUNNITELMA	37	
2	KONTEKSTI JA ANALYYSI		5.1	Konsepti – Ahtojäät	40	
	2.1	Porin Aarre arkkitehtuurikilpailu Tehtävänanto ja tilaohjelma	7	Toiminnot ja niiden väliset yhteydet	42	
	2.2	Paikka ja kilpailualue	7	Kokoelmavarastot ja kellari	43	
		Kivi-Pori	9	Huoltoyhteys – ratkaisun perusteet	44	
		Kansallinen kaupunkipuisto	9	Rakennusten väliset yhteydet – ratkaisun perusteet	44	
		Jokikeskus	9	Kaupunkitila	46	
		Karhukortteli	9	5.2	Satakunnan museo	50
		Rakennuspaikan historiaa	10	Yleisöpalvelutilat ja rakennuksen liittyminen ulkotilaan	50	
		Rakennuspaikan lyhyt analyysi – suunnittelijan mietteitä	18	Näyttelytoiminnot ja näyttelykierto	52	
				Muut toiminnot	52	
				Julkisivut ja rakenteet	56	
3	SATAKUNNAN MUSEO		5.3	Uusi Museo	59	
	3.1	Analyysi	19	Uudisrakennusten massoittelu, sijoittuminen tontille ja suhde ulkotilaan	60	
	3.2	Arvottaminen	23	Muodonanto ja arkkitehtuuri	62	
	3.3	Henkilöstön ajatuksia Satakunnan museosta	24	Muistaminen ja paikallisuus	63	
				Julkisivut	63	
				Sisätilojen arkkitehtuuri	67	
4	MAAKUNTAMUSEO SUUNNITTELUKOHTEENA	25		Toimintojen jakautuminen kerroksiin	68	
	4.1	Arkkitehtuuri ja muodonanto Paikallisuus	26 26	Sisäänkäyntitilat	70	
	4.2	Kestävyys ja ekologisuus	28	Uuden museon näyttelykierto	70	
	4.3	Saavutettavuus	28	Konservointikeskus	70	
	4.4	Tilat, toiminnot ja niiden suhde toisiinsa	29	5.4	Kilpailualueen muut rakennukset ja suunnitellut rakenteet	86
		Julkiset- ja yleisöpalvelutilat	30	Asuinrakennus	86	
		Näyttelytilat	30	Hotelli Otava	86	
		Työtekijöiden tilat, konservointi- ja huoltotilat	30	Kahvila, Otavanpuistikko ja Otava-aukio	86	
	4.5	Museorakennuksen teknisiä ominaispiirteitä	31	5.5	Laajuustiedot	87
		Tilojen kosteus- ja lämpötilaolosuhteet	31	6	POHDINTA	88
		Turvallisuus	31	7	LÄHTEET	90
		Valaistus	31	8	LIITTEET	92
	4.6	Materiaalit ja värit	35			

1 JOHDANTO

Kilpailuohjelma kokonaisuudessaan löytyy kilpailun nettisivuilta. Diplomityön tekstiosuuteen ei ole lisätty lähdeviitteitä kilpailuohjelmaan ja kilpailuohjelman liitteisiin tämän maininnan jälkeen silloin, kun tekstissä on viitattu näihin. Suunnitelman vaikuttaneet tärkeimmät suunnittelun taustamateriaalit, tilaohjelma, asemakaava jne. ovat diplomityön liitteenä. (Porin kaupunki 2018.)

Suunnitelman lähtötietomateriaalina ja tilaohjelman tukena on käytetty kilpailussa jaettua tilaohjelmaa (liite 1). Tilaohjelman ja kilpailun tavoitteista ja määräyksistä on poikettu siellä, missä se kilpailuohjelman, tontin ja olevan museorakennuksen analyysin ja diplomityössä keskeisen kilpailuaineistoa laajempaan tausta-aineistoon tutustumisen jälkeen on nähty tarpeelliseksi ja reunaehtojen puitteissa välttämättömäksi. Arkkitehtuurikilpailun tehtävänantoon viitataan diplomityössä arkkitehtuurikilpailun nimellä ”Porin Aarre” tai puhuttaessa kilpailu- tai tilaohjelmasta.

Satakunnan museo on Porissa vuodesta 1888 toiminut merkittävä alueellinen kulttuuri-instituutio. Museon tehtäviin kuuluu Satakunnan kulttuuriperinnön tallentaminen ja esillepano. Maakunta- ja aluemu-seona Satakunnan museon tehtäviin kuuluu myös museoviraston sille antamat tehtävät; kulttuuriympäristöjen suojeleminen, hoito ja kartoittaminen sekä museotoiminnan ohjaaminen koko maakunnassa. Satakunnan museo toimitilat jakaantuvat neljään toimipisteeseen, joista kilpailu

koskettaa kahta, Satakunnan museon päärakennusta Hallituskadulla ja Aittaluodossa nykyisin sijaitsevaa Rosenlew-museota. Tässä diplomityössä Satakunnan museoon viitattaessa ei tarkoiteta museota instituutiona vaan Porin keskustassa Hallituskadulla sijaitsevana museorakennuksena. (Satakunnan museo 2020.)

Arkkitehtuurikilpailun järjestämisen tavoitteena Satakunnan Museolla oli keskittää palvelujaan, kehittää museotoimintaa ja -palveluja, keskittää museon laajat kokoelma-aineistot uusiin, riittäviin sekä olosuhteiltaan asianmukaisiin tiloihin ja saattaa aineistot paremmin saavutettaviksi sekä luopua samalla museon erillisistä varastotiloista Porin Konepajanrannassa ja Vähälläraumalla. Myös Satakunnan museon nykyisen museorakennuksen korjaamisen ja uudisrakennuksen mahdollistaman uusien museo- ja kulttuurikokemusten tarjoaminen nähtiin kilpailuohjelmassa tärkeänä.

Kilpailuehdotusten laatimisessa oli tärkeää Satakunnan museon operoimien erillisten Rosenlew-museon ja lastenkulttuurikeskuksen tilojen tuominen osaksi Satakunnan museon pääasiallisia toimitiloja Porin keskustassa. Uuden kulttuurikeskuksen kaupunkikuvallisina tavoitteina oli luoda uutta ja viihtyisää kaupunkitilaa laajennuksen yhteyteen. Kilpailuohjelmaan kuului myös uutta asuinrakentamista 2500 kerrosneliömetriä.

2 KONTEKSTI JA ANALYYSI

2.1 ARKKITEHTUURIKILPAILU

Yleinen Porin Aarteeksi nimetty arkkitehtuurikilpailu Satakunnan museon laajennuksesta järjestettiin 15.11.2018-15.3.2019. Kilpailuun saivat osallistua työryhmät ja yksittäiset henkilöt. Arkkitehtuurikilpailun voittajaksi valittiin arkkitehti Petri Piirtan suunnittelema ehdotus ”Pukkarit” Satakunnan museossa järjestetyssä palkintojenjakotilaisuudessa 18.7.2019.

Tehtävänanto ja tilaohjelma

Kilpailuohjelmassa määritellään laajennukseen tilat, tiloista muodostuvat toiminnot ja niiden luonne sen osa tilojen ja toimintojen vaatimista välttämättömistä yhteyksistä. Tilaohjelma on toimitettu erillisenä tilojen huonealat sisältävänä dokumenttina (liite 1).

Kilpailuohjelma sisältää toivomuksen Satakunnan museon nykyisen museorakennuksen toimintojen uudelleenjärjestelyyn, mutta tätä ei ole tehtävänannossa selvästi veloitettu. Sen sijaan ainoastaan ensimmäisen eli nykyisen sisääntulokerroksen vaihtuvien näyttelyiden ja kahvilan alue on osoitettu muutosalueeksi. Hieman ristiriitaisesti kilpailuohjelmaan nähden arvostelupöytäkirjassa kilpailuehdotusten rohkean lähestymisen puute ilmaistaan pettymyksenä. (Porin kaupunki 2019, 8.)

Kenties synnä varovaiselle lähestymiselle voi olla rakennuksesta tehty rakennushistoriallinen selvitys, jonka pilkuntarkka tulkitseminen ei välttämättä jätä rakennuksen sisätilojen muuttamiseen juurikaan varaa. Ehkä tällaisen varovaisen lähestymisen vuoksi kilpailuohjelmassa ei juurikaan ole huomioitu korjausrakentamisen luomia mahdollisuuksia. Ilmeisesti näitä ei ole riittävästi tiedostettu tai korjausrakentamisen menetelmistä ja mahdollisuuksista ei tehtävän laatijoilla ole ollut kokemusta. Korjaamisen tarvetta tulevaisuudessa tehtävänannossa on kuitenkin käsitelty ja lisäkerroksen rakentamiseen on suotu mahdollisuus.

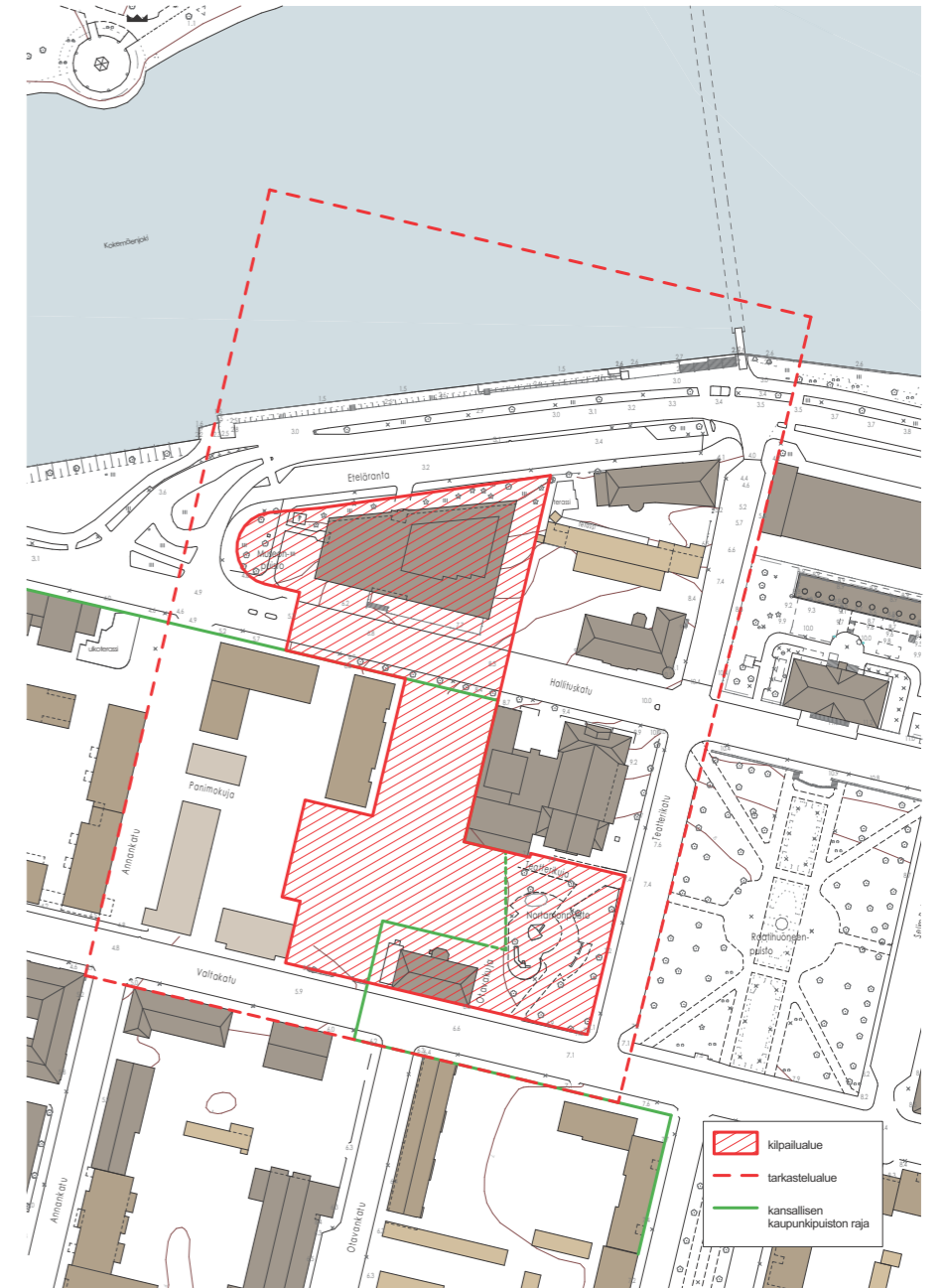
Tehtävänannon heikkoutena on mielestäni se, että uudisrakennuksesta muodostuu helposti olevan Satakunnan maakuntamuseon rakennuksen kanssa kilpaileva kokonaisuus ja tiloihin tulee lähes väistämättä päällekkäisyyksiä. Toiminnot asettuvat toisistaan etäälle ja toimivasta museokierrosta on haastavaa luoda mielekästä. Rohkeammalla lähestymisellä olevan rakennuksen korjaamiseen ja muuttamiseen voidaan olevasta ja sitä täydentävistä laajennusosista muodostaa toiminnallisesti johdonmukaisempi kokonaisuus.

Satakunnan museon museorakennus ja sen pinnat ovat korjauksen tarpeessa. Rakennuksen sisä- ja ulkotilojen ilme on nuhjuinen. Tulevassa laajennus- ja korjaushankkeessa olisi mahdollisuus puuttua oleviin toiminnallisiin epäkohtiin, raikastaa olevaa museorakennusta ja sen sisätiloja sekä muodostaa laajennuksesta ja olevasta museosta toimiva kokonaisuus. Tästä syystä olen diplomityössäni puuttunut laajemmin myös olevan museorakennuksen ongelmiin korjausrakentamisen keinoin. Oleva museorakennus sijaitsee keskeisellä paikalla Kokemäenjoen rannassa, joten sijaintia kannattaa mielestäni hyödyntää, eikä jättää toiminnallisten ongelmien ratkaisua uudisrakennuksen varaan. Koska tehtävänannossa on suuri määrä erilaisia toimintoja, olevan museorakennuksen tehtävänantoa laajempi ja raskaampi muokkaus yhdessä uudisrakentamisen kanssa tarjoaa myös mielekkään vaihtoehdon toimintojen yhdistämiseksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi.

2.2 PAIKKA JA KILPAILUALUE

Kilpailuohjelmassa täydennysrakentamiselle on määritelty korttelin kokoinen kilpailualue. Kilpailualueella Satakunnan museo, Porin Oluttehtaan itäosa ja Porin Teatteri asettuvat Porin historiallisen keskustan ytimeen Raatihuoneenpuiston ja kaupungintalon läheisyyteen Kokemäenjoen ranta-alueelle. Kilpailualueeseen kuuluva Satakunnan museon korjattava museorakennus sijaitsee Kokemäenjoen varrella Etelärannan ja Hallituskadun risteyksessä, Kirjurinluodon sillan kuppessa. Laajennuksen tonttialue on Raatihuoneen ja Nortamonpuiston reunalla vuonna 2010 toimintansa lopettaneen ja vuonna 2019 puretun Porin Oluttehtaan ja sen tuotevaraston paikalla Hallituskadun ja Valtakadun välissä Porin Teatterin vieressä. Rakennuspaikan pinta-ala on noin 13 500 m².

Kilpailualueella on merkittävä monivaiheinen historia, johon olen tutustunut suunnittelun alussa ja se on merkittävästi vaikuttanut suunnitelmäni muotoutumiseen. Kilpailun tausta-aineisto osoittautui puutteelliseksi rakennuspaikan historiasta, joten olen laajentanut tausta-aineistoa myös useista muista lähteistä. Koska kilpailun aineisto ja suunnittelun tueksi läpikäymäni aineisto on valtava ja koostuu kymmenistä dokumenteista; selostuksista, lehtiartikkeleista, kaava-aineistoista, piirustuksista, valokuvista, rakennushistoriallisista selvityksistä, olen tiivistänyt alle paikan vaiheiden ja nykyisten sidonnaisuuksien olennaisimmat osat, joihin viittaan myöhemmin

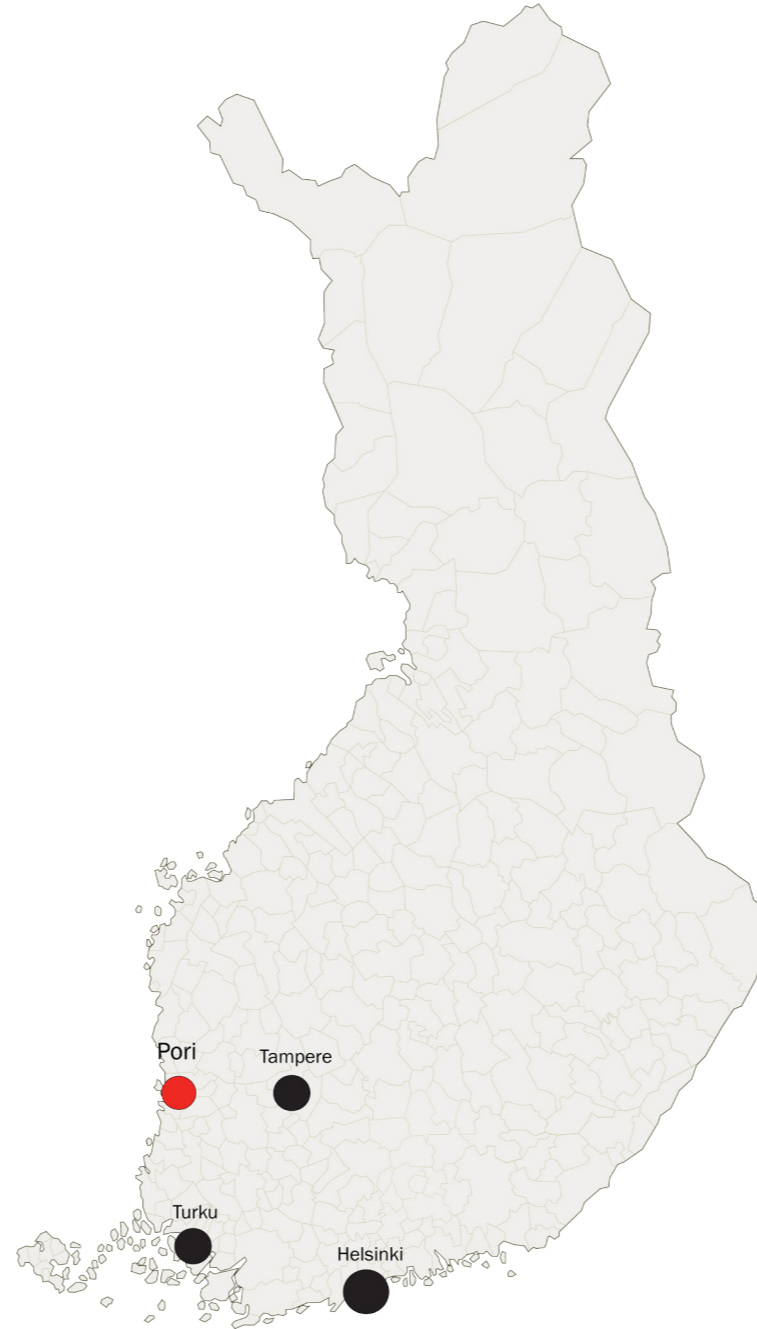
Kuva 2. Kilpailualue. (Porin kaupunki 2018)

Porin kaupunki

Porin kaupunki on Satakunnan maakuntakeskus. Asukkaita siellä on noin 83 000, mikä tekee Porista Suomen 10.suurimman kaupungin. Pori sijaitsee Suomen länsirannikolla noin 130 kilometriä Turusta pohjoiseen ja 100 kilometriä Tampereelta länteen. Kaupungin keskusta on Kokemäenjoen etelärannalla noin 11 kilometriä mereltä sisämaahan päin. Kilpailualue sijaitsee keskustan ruutukorttelialueen pohjoispäässä Kokemäenjoen ranta-alueella Kirjurinluodon kärjen kohdalla. (Kilpailuohjelma; Porin kaupunki 2008.)

Porin kaupunki on perustettu vuonna 1558 Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan pojan Juhana Herttuan toimesta. Pori syntyi Kokemäenjoen suistoon Selkämeren rannalle ja tärkeiden kauppayhteyksien varrelle, kun ulkomaankauppayhteydet siirrettiin Ulvilasta Poriin. Nykyäänkin Pori on merkittävä satamakaupunki, jolla on mittava teräs- ja tekstiiliteollisuushistoria. Pitkän historiansa aikana Pori on palanut peräti yhdeksän kertaa. Kaupunkikuva alkoi kehittyä nykyisen kaltaiseksi vuoden 1852 suurpalon jälkeen, jolloin kaupungista haluttiin tehdä avarampi. Nykyisen asemakaavan suunnitteli lääninarkkitehti G.T. Chiewitz. (Porin kaupunki 2008.)

Suomessa Pori tunnetaan Pori Jazz festivaalista, Yterin loppumattomista hiekkarannoista, jokakesäisestä Suomi-Areena keskustelutapahtumasta sekä Kirjurinluodon lumoavasta kauneudesta.

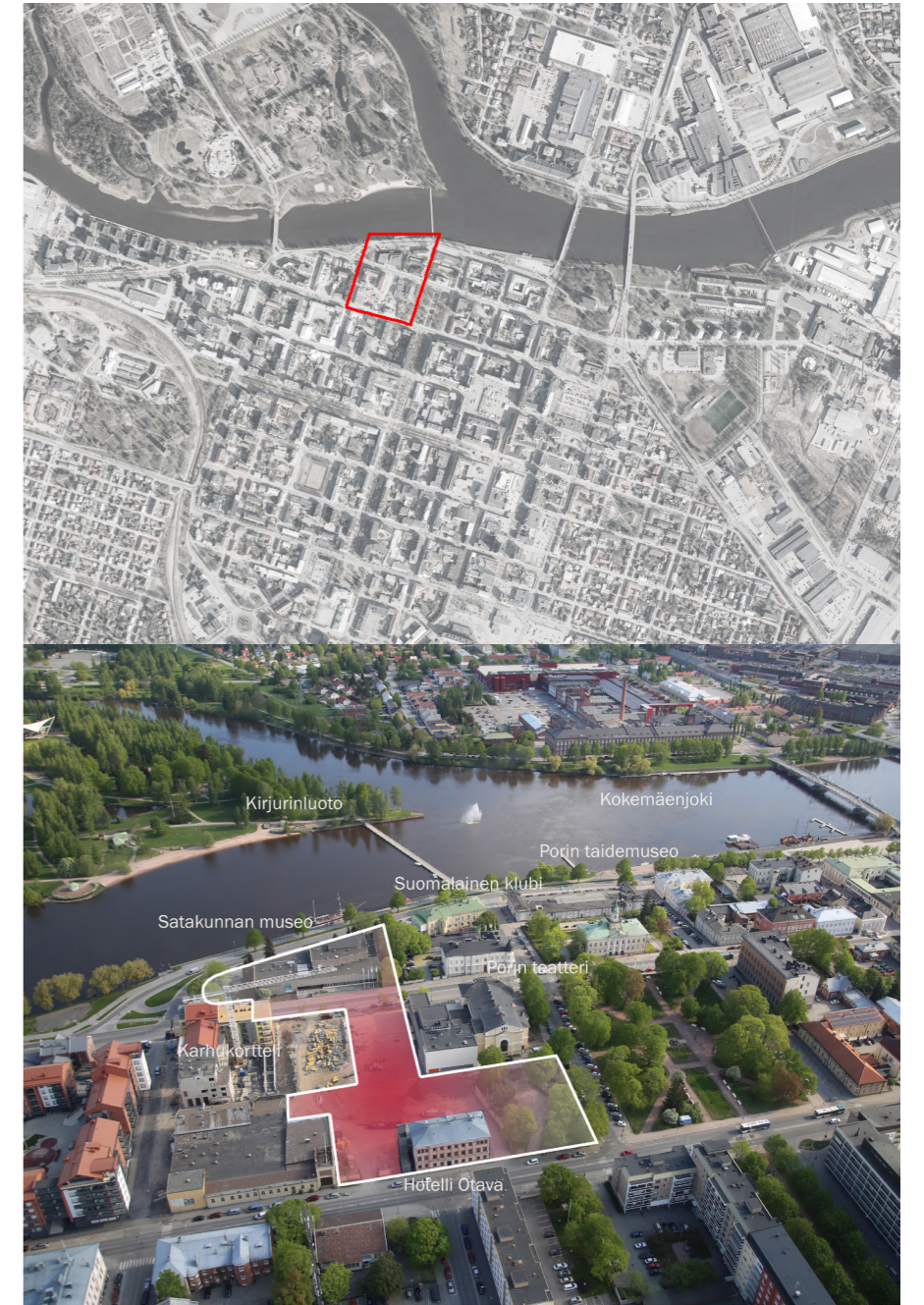
Keskellä kuva 3 . Porin sijainti Suomen kartalla.

Taustakartta Wikimedia Commons

Oikealla ylhäällä kuva 4 Suunnittelualueen sijainti Porin keskustassa.

Taustakartta paikkatietoaineisto.

Oikealla alhaalla kuva 5. Kilpailualue ilmakuvassa. (Porin kaupunki 2018)

Kuva 6. Jokisatama. Klint Kustaa Emil 1910-1929. (Satakunnan Museon arkisto)

Kivi-Pori

Kilpailualue sijaitsee museoviraston määrittelemällä valtakunnallisesti tärkeän kulttuuriympäristö Kivi-Porin korttelialueella. Kivi-Porin alue kattaa vuonna 1552 perustetun Porin kaupungin varhaiset asuin- ja kaupunkikorttelit, joihin lukeutuivat myös Satakunnan museon paikalla seissyt Porin ensimmäinen ja toinen kirkko sekä kuninkaankartano. Kivi-Pori muodostuu vuoden 1852 Porin palon jälkeen kivirakenteisista Kokemäenjoen eteläpuolelle keskustaan rakennetuista arvorakennuksista, joihin lukeutuvat kilpailualueen läheisyydessä sijaitsevista rakennuksista muun muassa Porin Raatihuone (1841, C. L. Engel), Porin Teatteri (1884, J. E. Stenberg), Suomalainen klubi (1854, A. Wahlberg) ja Porin kaupungintalo eli Junneliuksen palatsi (1895, A. Krook). (Museovirasto 2009.)

Kansallinen kaupunkipuisto

Kivi-Pori ja kilpailualue kuuluvat laajempaan Porin kansalliseen kaupunkipuistoon, johon kuuluu lisäksi alueita Kokemäenjoen

pohjoispuolelta, kuten Pohjoisrannan puistomaiset teollisuusmiljööt puhtaaksi muurattuine puuvillateollisuusrakennuksineen. Porin kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteisiin kuuluu keskustan länsi-itä ja pohjois-eteläsuunnissa halkovat puistoakselit. Kilpailualueen uudisrakennukset asettuvat puistoakselien kohtauspisteessä olevan Raatihuoneenpuiston varrelle. Puistoakselit tarjoavat viheryhteyden suoraan Raatihuoneenpuistoon ja sieltä kilpailualueen museoihin. Tästä syystä lienee luontevaa, että kilpailuohjelmassa on toivottu uuden museorakennuksen pääsisäänkäynnin sijoittamista Nortamonpuistoon, Raatihuoneenpuiston viereiseen pienempään puistoon. (Porin kaupunki 2020a.)

Jokikeskus

Satakunnan museo sijainnin vuoksi rakennuksen välitöntä ympäristöä koskee myös vireillä oleva Jokikeskus-hanke. Jokikeskus on Etelä- ja Pohjoisrannan sekä Kirjurinluodon elävöittämis- ja kehityshanke, jossa vuonna 2010 järjestetyn kilpailun pohjalta laadittujen ehdotusten avulla pyritään parantamaan alueen vetovoimaa uudistamalla jokiran-

nan infrastruktuuria sekä puisto- ja kevyen liikenteen rakenteita. Jokikeskus-hankkeen suunnitelmista vastaa Arkkitehdit NRT Oy ja WSP Finland Oy. Jokikeskus-hanke koskettaa myös Satakunnan museota sijaintinsa vuoksi. Satakunnan museon edustalle Etelärantaan rakennetaan pienvenesatama ja kahvilarakennus terasseineen (liitteet 2 ja 3).

Karhukortteli

Porin puretun Oluttehtaan korttelin länsipäähän, kilpailualueen välitöntään läheisyyteen, museon laajennuksen viereen on rakenteilla uusi asuinkortteli. Karhukortteli ja sen asuinrakennukset ovat Schauman Arkkitehdit Oy:n suunnittelema. Rakennukset ovat harjakattoisia lamellitaloja, joiden harjakorkeudet ovat selvästi muita alueen rakennuksia korkeammalla. Rakennusten pääasiallisena julkisivumateriaalina on tiili tai tiililaatta. Asuinkorttelin asukas pysäköinti on järjestetty rakenteellisena pysäköintinä rakennusten kellaritiloihin. Sisäänajohteytenä toimiva ajoluiska on sijoitettu Hallituskadun puolelle, Satakunnan museon nykyistä pääsisäänkäyntiä vastapäätä (liite 4).

2.3 RAKENNUSPAIKAN MENNEISYYS

Porin ensimmäinen ja toinen kirkko

Rakennuspaikan merkittävät historialliset vaiheet ajoittuvat 1500-luvulle alkaen Porin kaupungin perustamisesta vuonna 1558. Kilpailualue on hyvin keskeinen osa Porin kaupungin historiaa. Satakunnan museon pääsisäänkäynnin edustalla sijainnut reformaation aikakaudella kaupungin perustamisen yhteydessä rakennettu Porin ensimmäinen kirkko ja hautausmaana toiminut kirkkomaan tuhoutuivat vuoden 1698 kaupunkipalossa. Kirkko oli hirsirakenteinen, paanukattoinen ja laudalla verhotu punamullalla maalattu yksiläiväinen kirkkorakennus. Kirkon vieressä kirkkomaalla sijaitsi kirkon kellotapuli, jonka yläosaan oli tehty aikanaan harvinainen ja ylellinen tornikello eli ”säijäri”. (Ruuth & Jokipii 1958, 425-429.)

Porin toinen kirkko rakennettiin tulipalossa tuhoutuneen kirkon paikalle vuonna 1703. Toinen kirkko oli edellisen tapaan hirsirakenteinen puukirkko. Toinen kirkko oli Professori Lars Petterssonin mukaan länsitornillinen pitkäkirkko ja sen tutkittu rakenne viittaa siihen, että kirkko on ollut pohjalaisen rakennusmestarin tekemä, sillä Pohjanmaalla vastaavanlaiset kirkkorakennukset ovat olleet tyyppillisiä. Kirkon sisäänkäynti, sakaristo ja asehuone sijaitsivat runkokuoneen keskellä. Kuten ensimmäinenkin, toinen kirkko oli laudoitettu ja punamullalla maalattu, tervatulla paanukatolla katettu rakennus ja sen kirkkomaalla sijaitsi erillisen arvokas kellotapuli. Porin toinen kirkko tuhoutui vuoden 1852 tulipalossa ja sen tilalle rakennettiin noin 500 metriä entisestä paikastaan itään, niin ikään palossa vaurioituneen Kuninkaankartanon paikalle uusi Keski-Porin tiilikirkko, joka valmistui 1863. (Ruuth & Jokipii 1958, 522-527.)

Kilpailualueen eli Satakunnan museorakennuksen tontti ja laajennukselle osoitettu alue sekä Nortamonpuisto sijaitsee osin kirkkomaalla ja kirkon läheisyydessä sijainneiden asuinkortteleiden paikalla. Asuinkortteleiden rakennukset olivat puu- ja tiirakenteisia asuinrakennuksia ja makasiineja. Kansallisen kaupunkipuiston keskus, Raatihuoneenpuisto toimi ennen paloa Nikolaintorina tunnettuna kauppatorina. Puiston perustamisesta päätettiin vuonna 1872 ja sen oli määrä korostaa Raatihuoneen merkitystä kaupungille. (Porin kaupunki 2008.)

Kuva 7. Vanhan kirkon paikalta kalmistosta löytyneitä ihmisten luita. Klint Kustaa Emil 1911. (Satakunnan Museon arkisto)

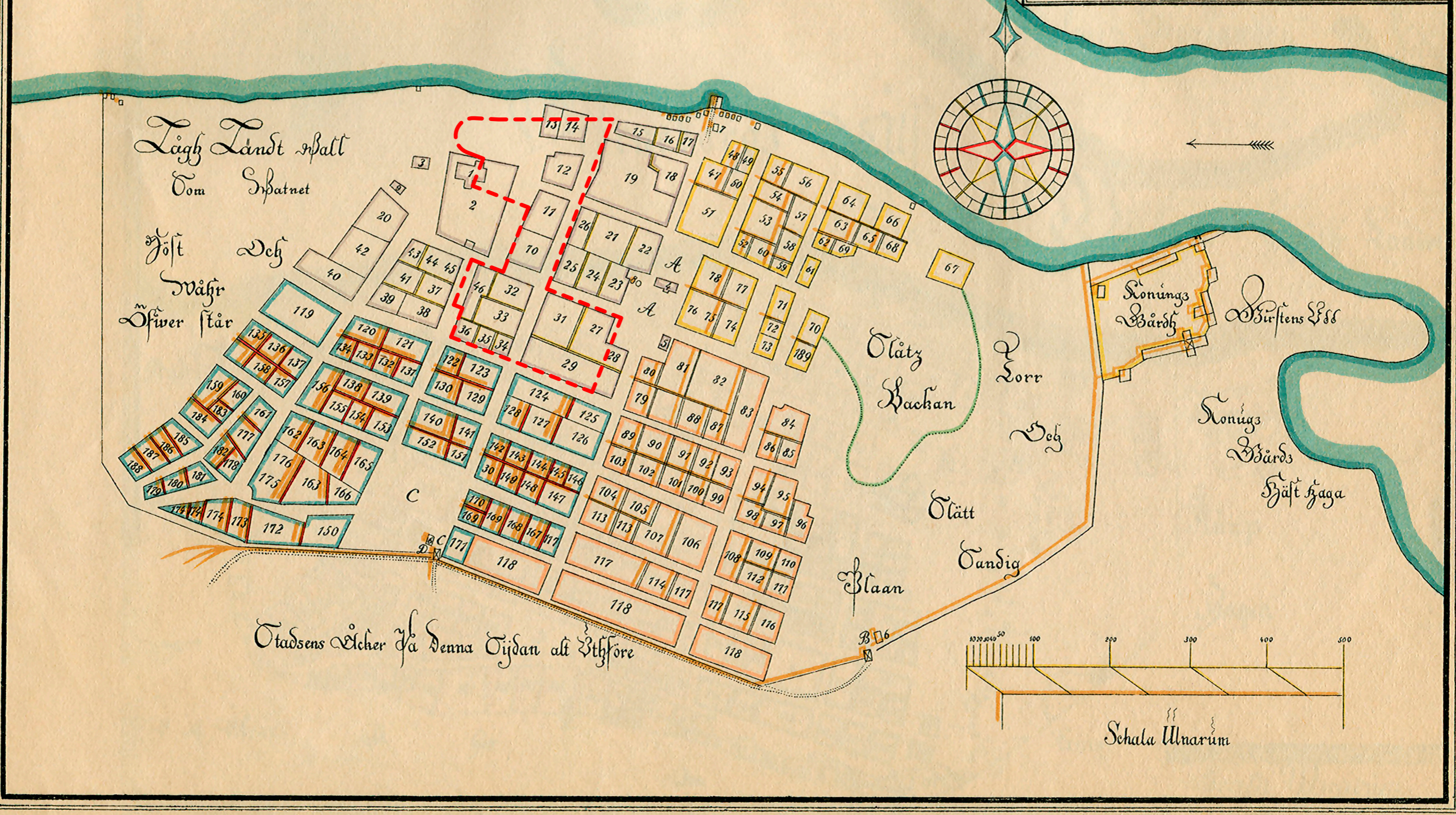

Vasemmalla kuva 8. Suomen eli itämaan kartta Ruotsin vallan alla Kalmarin unionin aikaan (1397-1523). Kartta on vuodelta 1880. Kartassa ei ole vielä esitetty Poria, vaan viereinen kauppakaupunki Ulvila, Ulfsby. (kuva tekijänoikeudeton)

Oikealla kuva 9. Valokuva Satakunnan museon perusnäyttelyssä säilytettävästä pienoismallista, joka esittää Poria 1800-luvun alussa. Satakunnan museon entisen konservاتورin Pauli Koskisen kokoaman pienoismallin rakennukset on koottu muun muassa Porin asuinkortteileita koskevien palovakuutusten perusteella, sillä ne sisälsivät tarkat kuvaukset vanhan kaupungin rakennuksista ennen Porin tuhoisinta ja viimeistä paloa vuonna 1852. (Satakunnan Museo 2020b; kuva: Rakennushistoriaselvitys).

33
 Utlopp in S Salt Dion På Ooora Rühmo Vän Pwarest V₃ stigger Härligh Lag och Dykt

Geometrisk Grund-ritningh öfwer
 Staden
 Björneborgh
 Anno 1696.

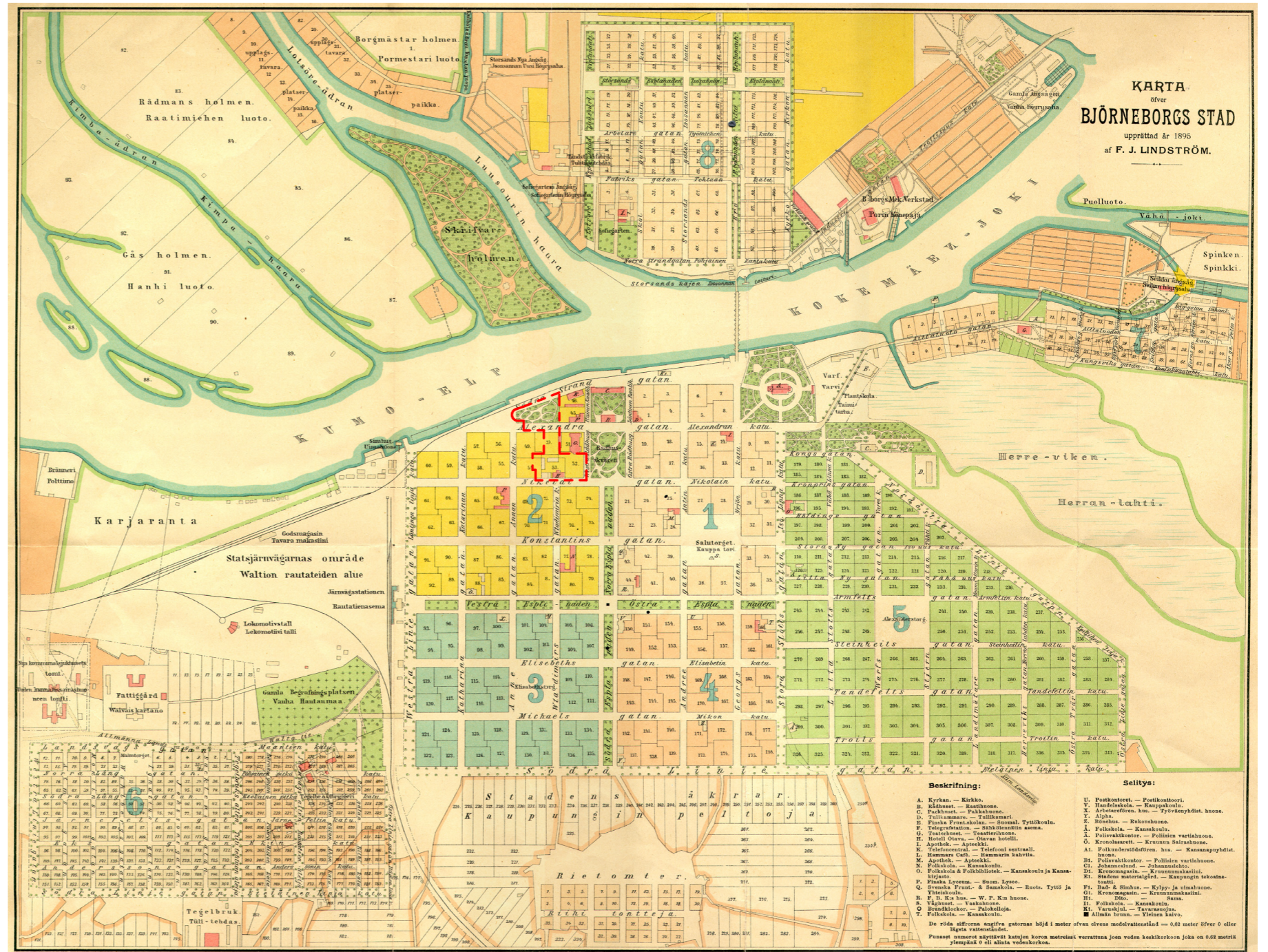

Stadsens Ächer På denna Tijdan allt Utlöföre

Porin palo 1852, Kivi-Pori, Kuoppakaupunki ja uusi kaava

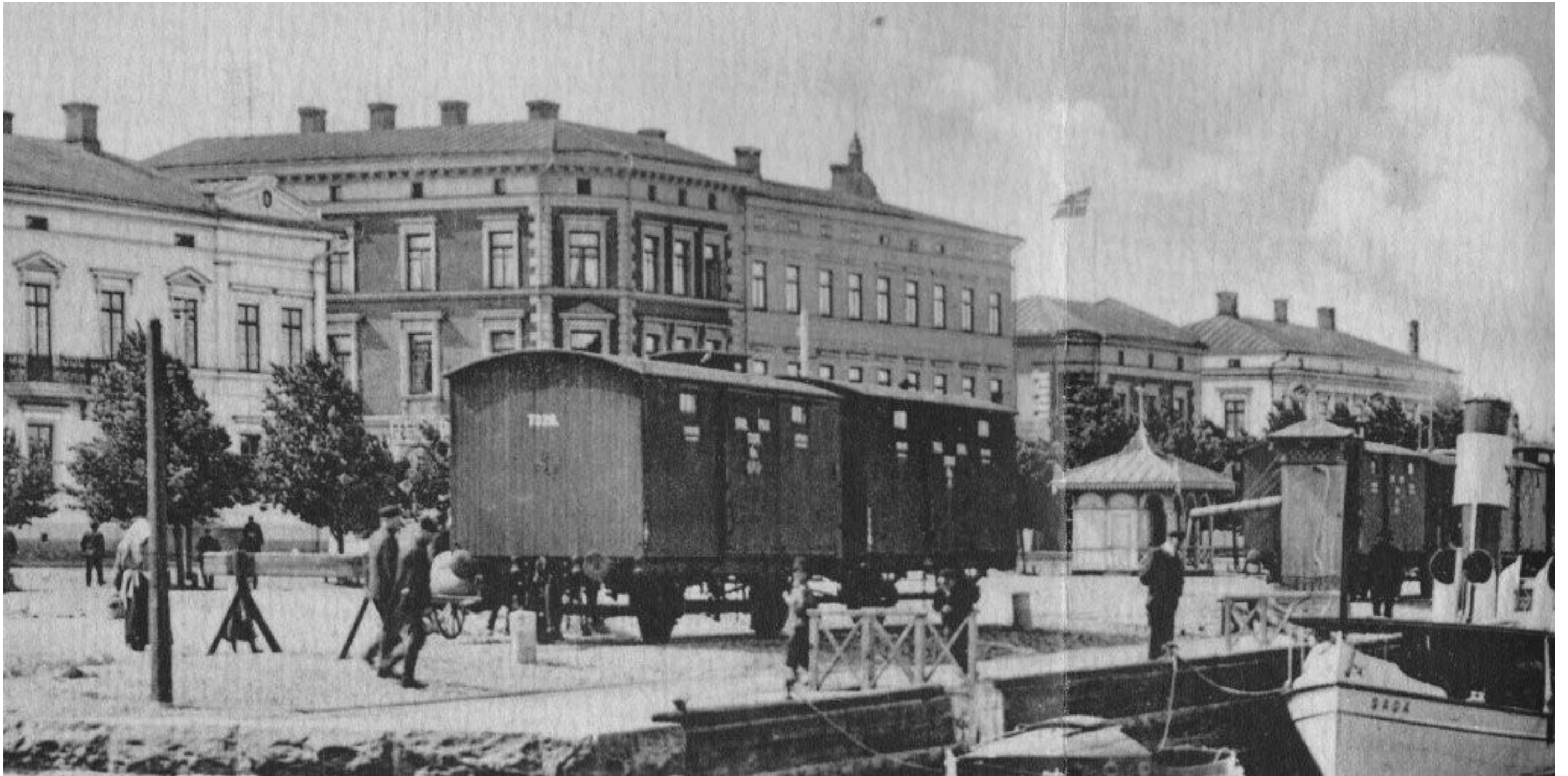
Porin puutalokeskustaa koettelivat 300-vuotisen historiansa aikana useat kaupunkipalot, joista vuoden 1852 oli tuhoisin. Porin palossa tuhoutunut vanhakaupunki korvattiin hiljalleen uuden samana vuonna palon jälkeen tehdyn asemakaavan mukaan, jota nykyinen kaupunkirakenne kortteleineen ja katuineen noudattaa. Kilpailualueen kannalta palo on merkityksellinen myös siksi, että palo sai alkunsa kilpailualueen laajennuksen ja Porin Teatterin paikalla olleen korttelin rakennuksesta, Rosenlewin talosta. Ennen paloa yksi keskustan pääkaduista, kilpailu- aluetta halkova Hallituskatu, jonka varrella Satakunnan museo ja laajennus sijaitsee oli nimeltään Kuninkaankatu. (Porin kaupunki 2008.)

Kivi-Porin arvorakennukset ovat perintöä 1800-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta, jolloin kaupungin uudistaminen oli hidasta ja varakkaimmat kaupunkilaiset onnistuivat lunastamaan parhaat Kokemäenjoen ranta-alueella sijainneet tontit omaan käyttöönsä. Myös ilmaisu Kuoppakaupunki juontaa juurensa tuolle ajalle, jolloin köyhimmät osa kaupunkilaiset kaivoivat kaupungin lounaispuolelle Päärnäisten nummelle maakuoppia kodeikseen. (Satakunnan museo 2020b.)

Edellinen sivu, kuva 10. Porin ensimmäinen asemakaava 1696. Tekijänä tunnettu maanmittaaja ja kartoittaja Olof Mört. Kuvaan merkitty kilpailualueen sijainti.

Oikealla kuva 11. Porin asemakaava. F.J. Lindström. Porin palon 1852 jälkeen kaupungin vanha kaupunkirakenne kortteleineen sai väistyä ruutukaavan tieltä. Kuvaan merkitty kilpailualueen sijainti

Kuva 11. Pori Eteläranta. Kuvaaja tuntematon (Satakunnan Museon arkisto)

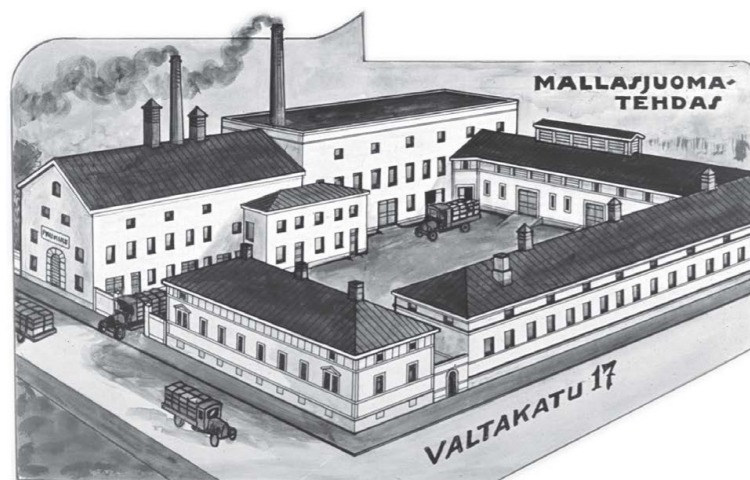
Porin Oluttehdas ja Nybergin talo

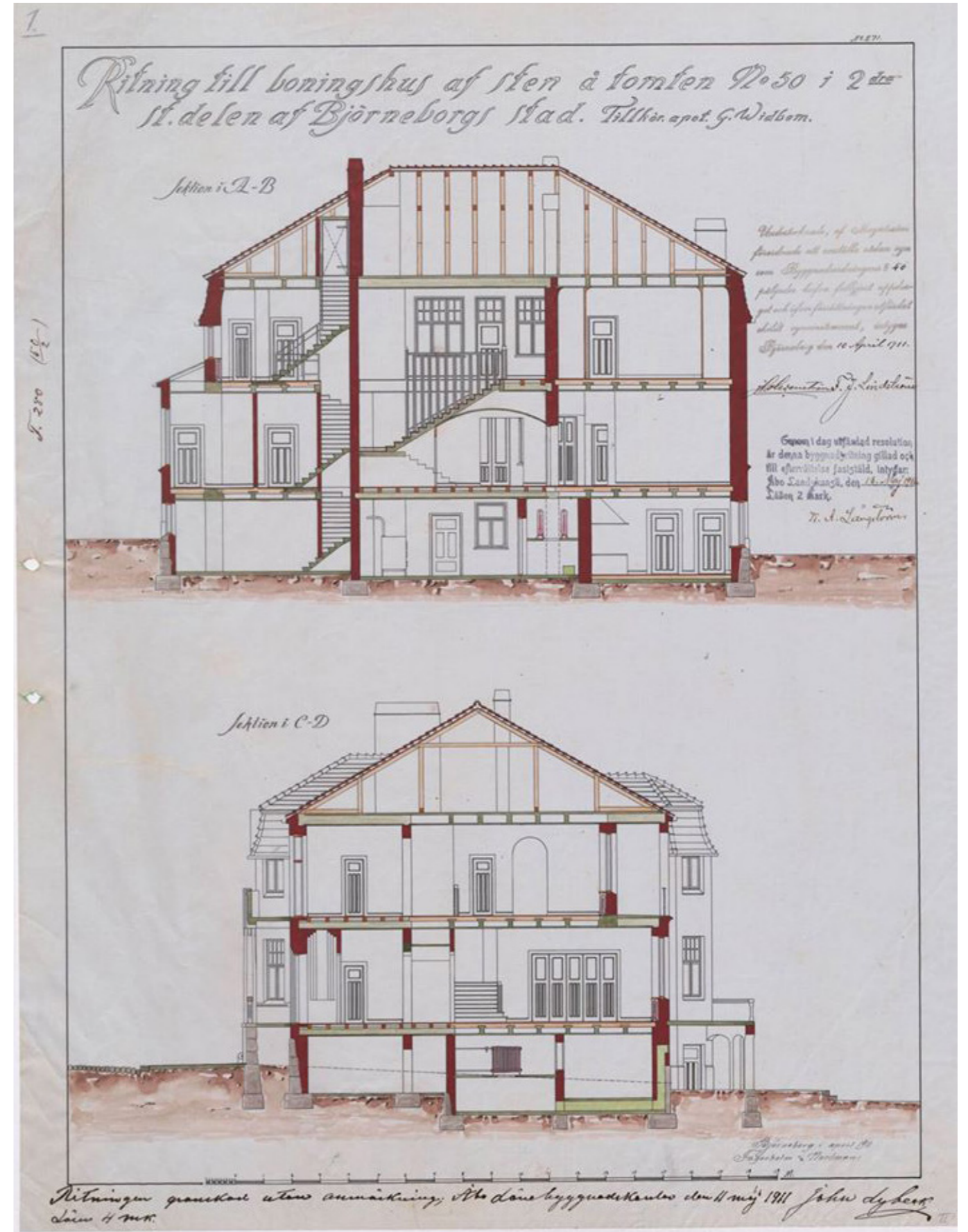
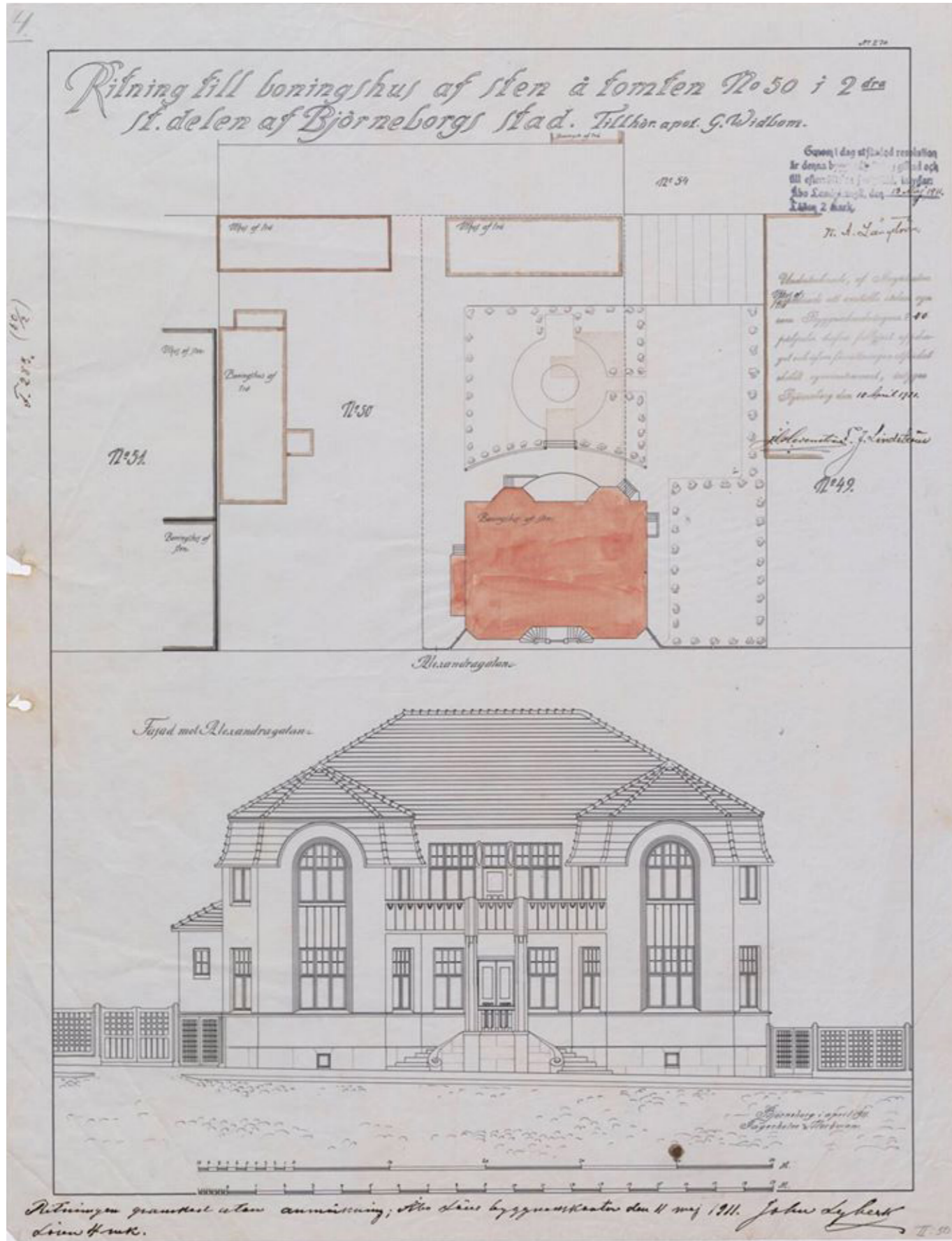
Kun kilpailualueen historiasta 300 vuotta kattaa Porin ensimmäisen ja toisen kirkko sekä vanhankaupungin korttelit, seuraavan merkittävän vaiheen muodostaa Porin Oluttehtaan 150-vuotinen historia. Porin oluttehtaan historia ulottuu Porin palon jälkeisellä vuosikymmenelle, jolloin Porissa alettiin panna olutta. Kahden merkittävän panimon yhdistyessä 1928 syntyi ”karhunpesä”, Porin oluttehtaan panimoalue, joka sijaitsi osin kilpailualueen paikalla, Hallitus- ja Valtakadun välissä nykyisen Karhukorttelin kohdalla. (Sinerjoki 2012.)

Kilpailualueen keskellä suoraan nykyistä Satakunnan museota vastapäätä Hallituskadulla sijaitsi ennen Oluttehtaan laajenemista vuonna 1912 kansallisromantiikka- ja uusklassismivaikutteinen kivihuvila. Myös Widbomin talona tunnetta huvilarakennus rakennettiin Bäckmannin olutpanimon ja Porin Teatterin väliselle tontille. Rakennuksen suunnitteli porilainen arkkitehtuuritoimisto Fagerholm & Nordman. Rakennus purettiin vuonna 1977 paikalle rakennetun laajentuneen Porin Panimon valmistuotevaraston tieltä. (Wanha Pori 29.1.2016.; Wanha Pori 29.1.2016.)

Valmistuotevaraston ja oluttehtaan piirteissä on lainattu joitakin huvilan piirteitä. Muun muassa tuotevaraston kattomuodot jäljittelivät huvilan vesikaton muotoja ja pystypintoja.

Alla kuva 12. Karhunpesä. (Tekniikan Waiheita 2/12)
Oikealla kuva 13. Nybergin talo korttelin sisäpuolelta katsottuna.
(Wanha Pori)

Vasemmalla kuva 14. Nybergin talo, asemapiirros ja julkisivu Hallituskadulle. Arthur Fagerhol ja Torkel Nordman (Purretto Pori)
Oikealla kuva 15. Nybergin talo, leikkaukset. Arthur Fagerhol ja Torkel Nordman (Purretto Pori)

Kuva 16. Porin oluttehtaan panimon siilot. (Kallerna s.a. CC BY 3.0)

2.4 RAKENNUSPAIKAN LYHYT ANALYYSI – SUUNNITTELIJAN MIETTEITÄ

Rakennuspaikkaa ja sen historiaa värittää yhteisön ja yhdyskuntarakenteen muovautuvuus kunkin ajan tarpeisiin, hidas ja ajoittain hyvinkin nopea muutos. Kuten rakennuspaikan historiaa avaavassa kappaleessa on todettu, ensimmäiset 300 vuotta alue oli kirkon hallinnassa. Kirkkomaan paikalle alkoi 150 vuotta sitten kehittyä Porin oluttehdas ja toisen kirkon tuhouduttua palossa 1850-luvulla kirkon välitön ympäristö jäi puistoksi, kunnes kyseiselle paikalle rakennettiin vuonna 1973 nykyinen Satakunnan museo. Oluttehtaan Karhunpesän purkamisen jälkeen myös Porin Teatterin viereinen tontti on siirtymässä takaisin osin asumisen, kulttuurin sekä kaupungin asuinyhteisön palvelukseen.

Alueella on käynnistymässä taas uusi historiallinen ajanjakso. Uusi suunnitelmassa muodostuva museoakseli tuottaa hyvin merkittävälle paikalle uuden rakennetun kerrostuman. Valitettavasti tonttipolitiikka ja monien nykyisten rakentamisen ja kaavoituksen sekä tontinhallinnan käytännöt ovat johtaneet siihen, että varsinaisten historiallisten kerrostumien muodostuminen alueelle on jäänyt arvotaloja lukuun ottamatta lähes olemattomaksi ja tekemällä tehdyksi, kun kaikki Oluttehtaan rakennukset ovat purettu.

Uusi museo sijaitsee keskeisellä paikalla Porin ydinkeskustassa. Uuden museon välittömässä läheisyydessä sijaitsee suojelustatuksen omaavat Hotelli Otava ja Porin Teatteri. Molemmilla on takanaan merkittävä historia, jota myös uudisrakennuksen tulee kunnioittaa.

Porin raatihuone on rakennettu kaupungin korkeimmalle mäelle. Tiedetään, että kirkkoja ympäröinyt kirkko- ja hautausmaa kohosi vuosien varrella tehtyjen hautausten ja näitä seuranneiden maatäyttöjen takia yli 3 metriä ympäröiviä katuja korkeammalle (Ruuth, 1958, 665-667). Kirkkomaalla sijainneiden hautausmaaleumien ja monisatavuotisen hautausmaahistorian vuoksi uuden museorakennuksen ja asuinrakennusten rakentamisessa tulee ottaa huomioon muinaismuistolain rauhoittamat kiinteät muinaisjäänteet (liite 4). Suunnitteluun alueelle muodostuneet korkeusvaihtelut tuottavat haastetta, mutta samalla mahdollisuuden kokoelmavarastojen ja kellaritilojen kätkemiseen Porin Teatterin vieressä korkeimmillaan olevan mäen sisään.

Kuva 17. Satakunnan museo Kirjurinluodosta kuvattuna.
(Porin kaupunki 2018)

3. SATAKUNNAN MUSEO

Satakunnan museo

Satakunnan museon nykyinen museorakennus on Porin kaupunginarkkitehti Olaf Kuttnerin suunnittelema ja vuonna 1973 entisen Kirkkopuiston paikalle valmistunut museorakennus. Museo on kolmekerroksinen, pilari-laatta- ja pilari-palkkirunkoinen pesubetonipintainen syvärunkoinen ja tasakattoinen rakennus. Rakennus on pohjamuodoltaan suunnikas ja se myötäilee tontin muotoa. Julkisivussa hallitsevia piirteitä ovat julkisivun sulkeutuneisuus, pystysuuntaiset kapeat pesubetonielementit, maantaso-/kellarikerroksen pesubetonipintaisia elementtejä syvemmällä oleva muottilautapintainen betoni ja ylimmän kerroksen sisäänveto.

Museo on peruskorjauksen tarpeessa, sillä se ei teknisiltä ja toiminnallisilta ominaisuuksiltaan vastaa tämän päivän tarpeisiin. Myös rakennuksen tekniset järjestelmät ilmanvaihto, valaistus, rakennusautomaatio, vesijohdot ja viemärit ovat korjauksen tarpeessa.

Rakennuksella ei ole suojelustatusta, mutta asemakaavassa on korostettu rakennuksen roolia osana kansallisen kaupunkipuistoa ja rakennukselle tehtävissä toimenpiteissä tulee kulttuurihistoriallisten rakennusten muodostamaa korttelikokonaisuutta. (liite 4; Hiatsu 2018, 7.)

Rakennuksen historiaa sekä suunnittelun ja rakentamisen vaiheita on käsitelty tarkemmin CasaCo Studio Oy:n Sanna Ihatsun toimittamassa rakennushistoriaselvityksessä (Ihatsu 2018). Selvityksen viimeiset kaksi

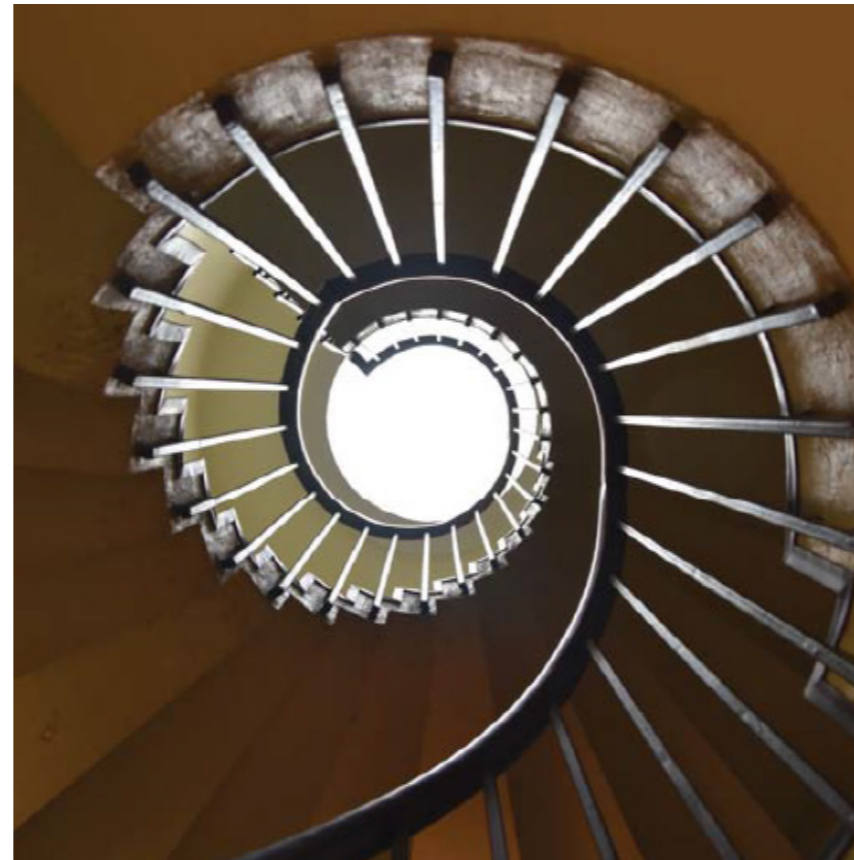
kappaletta käsittelevät rakennuksen laajentamisen sekä sisätiloja koskevien muutosten edellytyksiä. Ulkoarkkitehtuurin osalta tärkeiksi ja säilytettäväksi piirteiksi nostetaan julkisivun umpinaisuuden, pelkistettyjen materiaalien yksityiskohtien, kuten sahalaite-aiheen ja puuston säilyttäminen (Ihatsu 2018, 74). Sisäarkkitehtuurissa huomionarvoiseksi ja merkittäväksi arvoiksi nostetaan päänäyttelytila ja sen umpinaisuus, ylävalon säilyttäminen, oleellisten alkuperäisten materiaalien säilyttäminen, kuten puisten sisäkattojen ja alumiiniritiläkattojen säilyttäminen sekä aulan Alta-kivilaatoitus (Ihatsu 2018, 74).

3.1 ANALYYSI

Satakunnan museon museorakennuksen parhaiksi ansioiksi voidaan lukea toimiva ja viihtyisä kolmen kerroksen valoaukolla ja portaalla yhdistetty näyttelytilakokonaisuus. Rakennuksen sisätilat ovat myös vaikuttavampia sisältä kuin ulkoa katsoessa osaisi aavistaa. Näyttelytiloja lukuun ottamatta toiminnallisilta ominaisuuksiltaan rakennus on auttamattomasti vanhentunut ja tilat ovat ahtaat. Ulkoarkkitehtuurin ongelmana on, että rakennus on sulkeutunut ympäristöstään eikä avaudu ohikulkijalle. Rakennus ei mielestäni ole houkutteleva tai suhtaudu ystävällisesti ympäristöönsä. Arkkitehti James Taitin smukaan rakennuksen seinän rakentaminen on samanaikaisesti suojaava sekä loukkaava teko (Tait 2018, 156-158). Ajatus nousee auttamatta mieleen rakennusta ulkoapäin katsoessa, kun sen ankeat pesubetonipintaiset elementtiseinät rajaavat museon ja katutilojen väliin epätaloja, jotka eivät palvele rakennuksen liittymistä ympäristöönsä.

Nykyinen museon pääsisäänkäynti on sijaintinsa kannalta ongelmallinen ja sen lähestyminen Hallituskadulta kulkee puolijulkisen museon toimisto-osan edestä. Rakennus jättää kokonaan hyödyntämättä sijoitumisensa Porin vilkkaimmalle rantabulevardille osaksi Jokikeskusta. Etelärannan puoleisen sisäänkäynnin puutetta korostaa rakennuksen paraatipaikalla rannanpuoleisella pääjulkisivulla sijaitseva lastaustaso. Muiden Etelärannan kulttuurirakennusten kuten Porin taidemuseon pääsisäänkäynti avautuu Kokemäenjoen suuntaan etelärantaan. Suuri osa autoliikenteestä ja keskustasta Kirjurinluotoon suuntautuvasta kevyestä liikenteestä kulkee Etelärannan kautta ja Etelärannassa sijaitsee myös museota lähimpänä olevat autojen pysäköintipaikat. Tästä johtuen olisi luonnollista, että myös Satakunnan museo avautuisi myös Etelärantaan, eikä vain Hallituskadulle. Vanhojen kaavakarttojen perusteella Hallituskadun eli entisen Kuninkaankadun merkitys yhtenä pääkaduista on ollut kaupungille aiemmin suurempi, mutta uuden Jokikeskus-hankkeen myötä Etelärannan merkitys tulee kasvamaan.

Nykyinen lähes tyhjä puistotontti Satakunnan museon länsilaidalla edustaa jonkintasoista epätalaa huolimatta siitä, että se sijaitsee keskeisesti lähestyttäessä Etelärantaa Hallituskadun suunnasta.

Vasen kuva 18. Satakunnan museon aula. Kuvaaja Jari Pyy 1973.

(Rakennushistoriaselvitys. Ihatsu, S. 2018)

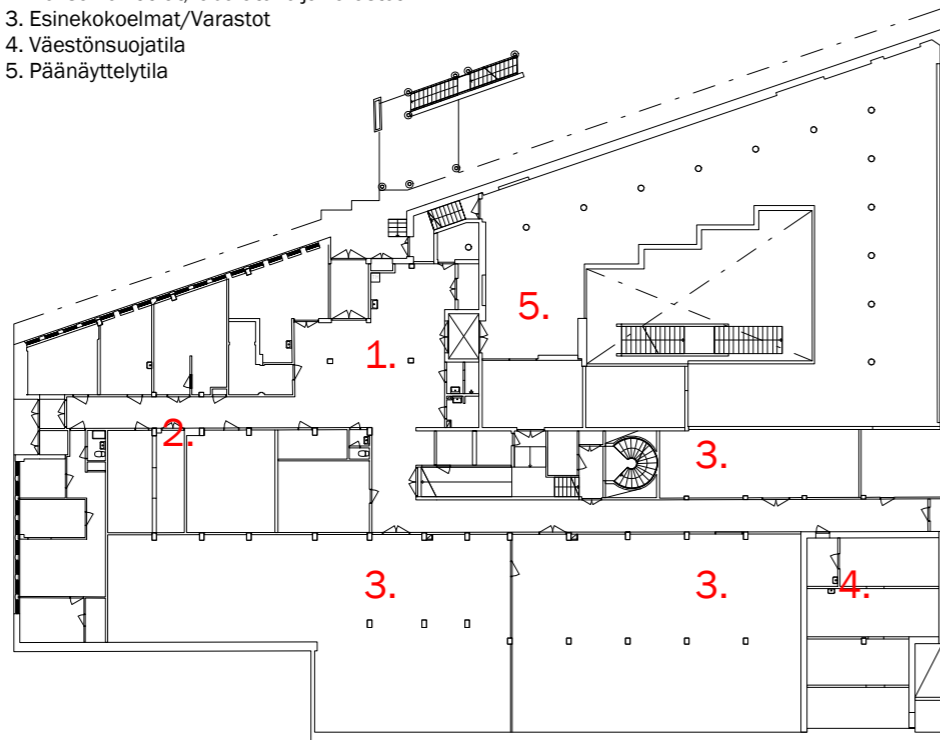
Keskellä kuva 19. Satakunnan museon kierreporras. Sanna Ihatsu 2018.

(Rakennushistoriaselvitys. Ihatsu, S. 2018)

Oikealla kuva 20. Satakunnan museon pysyväisnäyttelytila. (Porin kaupunki 2018)

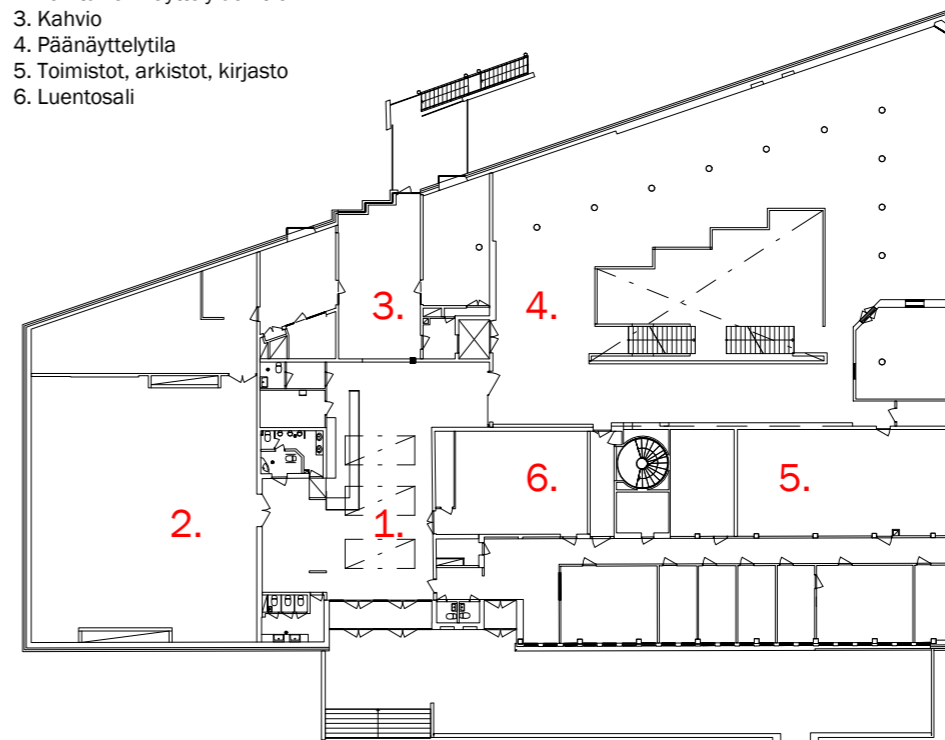
Kellarikerros 1 : 500

1. Huoltoaula
2. Konservointitilat, laboratorio ja varastot
3. Esinekokoelmat/Varastot
4. Väestönsuojatila
5. Päänäyttelytila

1. Kerros 1 : 500

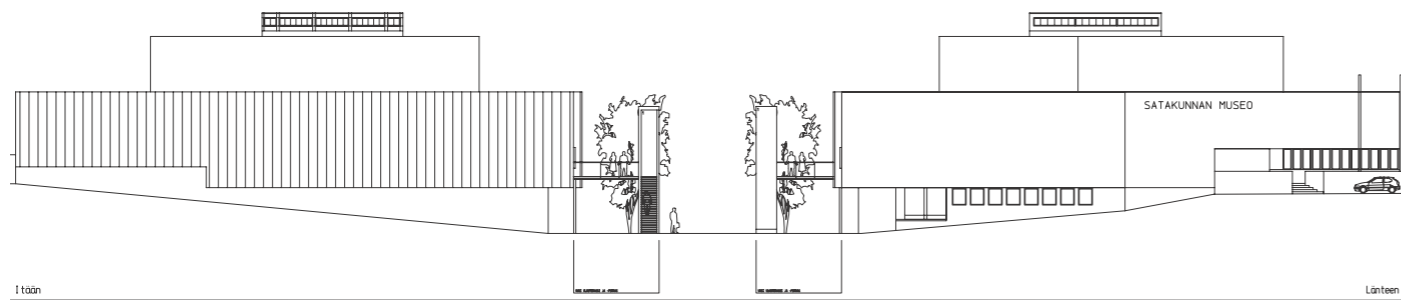
1. Sisäänkäyntiaula
2. Vaihtuvien näyttelyiden tila
3. Kahvio
4. Päänäyttelytila
5. Toimistot, arkistot, kirjasto
6. Luentosali

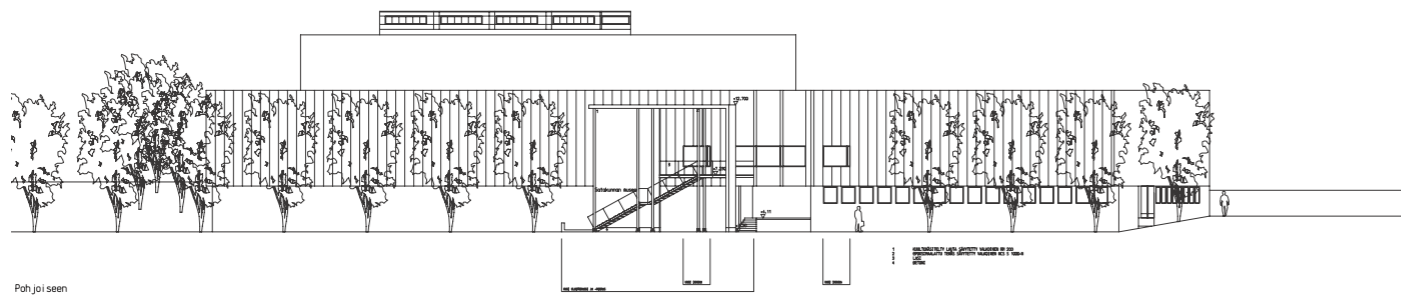
Satakunnan museo, nykytilanne
2. kerros, julkisivut, leikkaukset

1:500

Julkisivu itään ja länteen 1:500

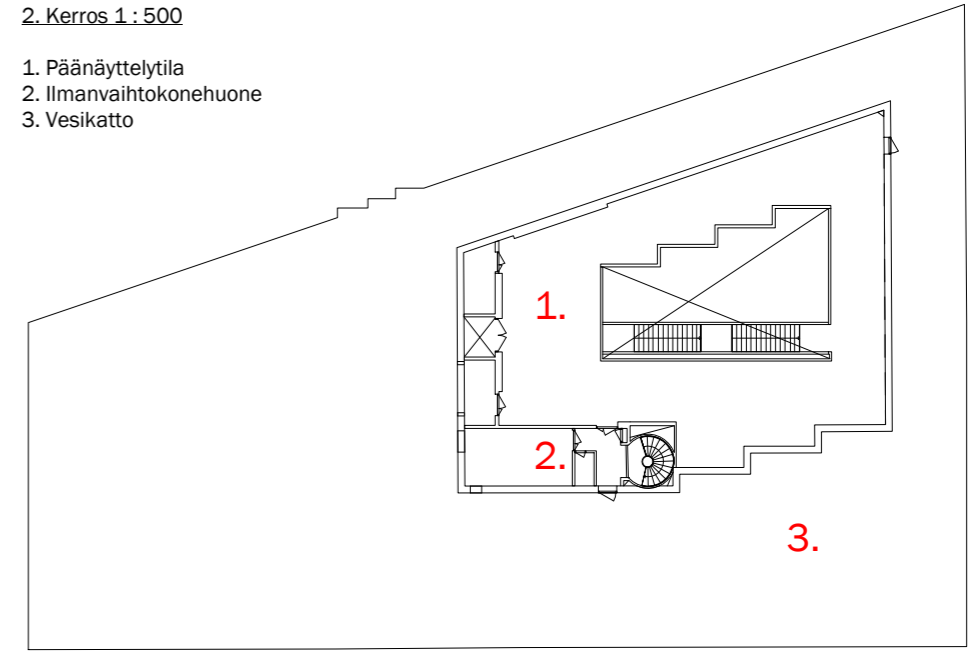

Julkisivu pohjoiseen 1:500

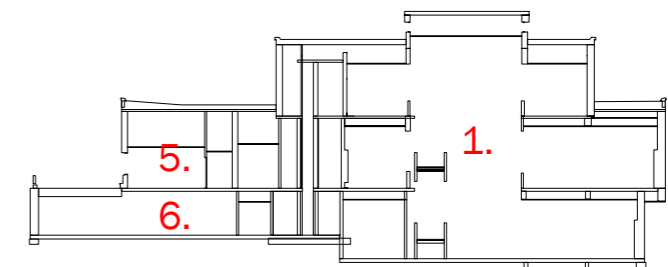
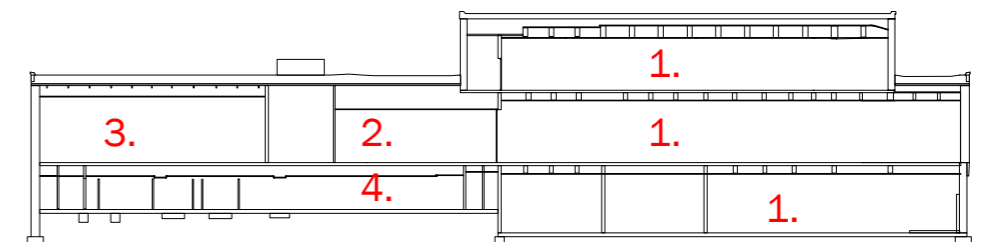
2. Kerros 1 : 500

1. Päänäyttelytila
2. Ilmanvaihtokonehuone
3. Vesikatto

Leikkaukset 1 : 500

1. Päänäyttelytila
2. Sisäänkäyntiaula
3. Vaihtuvien näyttelyiden tila
4. Konservointitilat, laboratorio ja varastot
5. Toimistot, arkistot, kirjasto
6. Esinekokoelmat/Varastot

3.2 HENKILÖSTÖN AJATUKSIA MUSEORAKENNUKSESTA

Satakunnan maakuntamuseon museorakennuksen piirteitä käsitellään maakuntamuseoita koskevassa artikkelissa Suomen museoliiton julkaisemassa Museoarkkitehtuuria kokoelmateoksessa. Museota koskeva artikkeli on koostettu Satakunnan museon silloisen johtajan, Risto Koskisen, vuonna 1979 järjestetyn museoarkkitehtuuriseminaariesitelmän pohjalta. Esitelmän esityshetkellä uusi museorakennus oli ollut toiminnassa 6 vuotta. Artikkelissa on kattava analyysi museon tiloista sekä niiden toimivuudesta. Kritiikkiä ovat saaneet sekä työskentelytilat, varastot että näyttelytilat. Päänäyttelytilan ongelmaksi on koettu välipohjan valoaukko, joka yhdistää kerrokset yhdeksi näyttelytilakokonaisuudeksi, jolloin kahdessa ylemmässä kerroksessa lämpötilaa ja kosteusolosuhteita on haastavaa säädellä. Museoesineistön ja tilojen ilmaston hallinnan kannalta olisi suotuisempaa, että kerrokset eivät olisi samaa sisätilaa. Vaihtuvien näyttelyiden tila on saanut kehuja, aivan kuten vuonna 2018 kilpailuohjelmassakin. (Koskinen 1979.)

Artikkelissa tehdyn analyysin mukaan varastotilaa on merkittävästi liian vähän ja erillisvarastot esineistölle ovat olleet käytössä jo 1970-luvulla, joten tässä suhteessa Porin Aarteen arkkitehtuurikilpailun vaatimus varastotilojen lisäämiseksi on hyvin perusteltavissa. Kritiikkiä ovat saaneet myös toimistotilat, jotka ovat epäjohtonmukaisesti sijoitettu rakennuksen eteläisivulle, jolloin ne kuumenevat kesäisin ja rakennuksen tarjoama mahdollisuus mielekkäisiin näkymiin Kokemäenjoelle ei toteudu. Lisäksi moitteita artikkelissa saavat museon riittämättömät arkistotilat, joita oli tuolloin ja edelleen on vain yksi 30 neliömetrin kokoinen tila. (Koskinen 1979.)

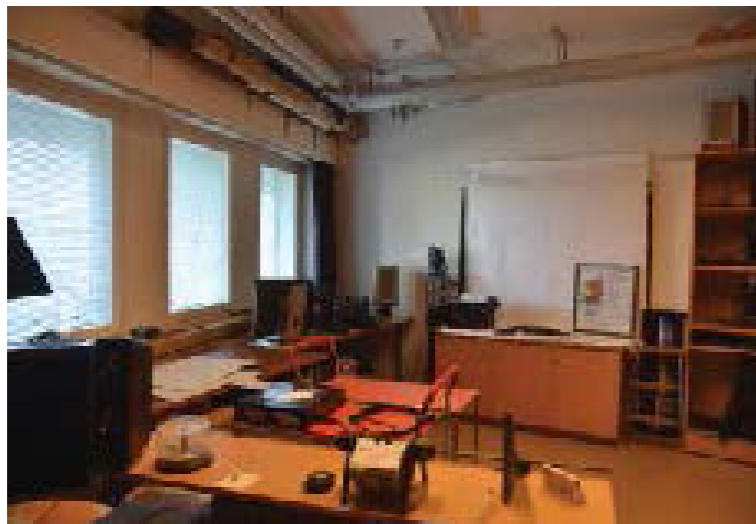
Tilat ovat säilyneet 1970-luvulta tähän päivään Satakunnan museorakennuksessa pääpiirteittäin samanlaisina. Museoarkkitehtuuria –julkaisun artikkelissa käsitellyt epäkohdat eivät ole muuttuneet 30-vuoden aikana ja samoja ongelmia tilojen suhteen käsiteltiin myös Satakunnan museossa järjestetyssä kilpailuseminaarissa 3.2.2018. Seminaarissa ilmeni, että työtiloihin oltiin pääasiassa tyytyväisiä, mutta ne alkavat olla peruskorjauksen tarpeessa.

Keskustelin kilpailuseminaarissa vierailukierroksella museorakennuksessa ja alueella nykyisen museon johtajan Juhani Ruohosen kanssa. Kyselin häneltä näkemyksiä nykyisestä museosta. Totesimme yhteen ääneen olevan rakennuksen ongelmista sulkeutumisen ympäristöönsä sekä Kokemäenjoen ja Etelärannan puolella esteettömän sisäänkäynnin puutteen olevan nykyisen rakennuksen ulkoarkkitehtuurin suurin ongelma, sillä suuri osa vieraista lähestyy rakennusta johdonmukaisesti Etelärannan suunnasta. Rakennuksen sulkeutuneisuus vaikeuttaa myös rakennuksessa ja sen ympärillä navigointia. Pimeä ja heikosti valaistu aula, sekä tasakorkeat sisätilat vaikeuttavat tilojen välisen hierarkian hahmottamista ja sisäänkäynnin löytämistä.

Rakennuksen tilat ovat peruskorjauksen tarpeessa, työtilojen pinnat ovat säilyneet pääosin muuttumattomina rakennusajankohdasta asti. Tilat ovat nykypäivän suunnittelu- ja mitoitusohjeistusten mukaan tarpeettoman ahtaat.

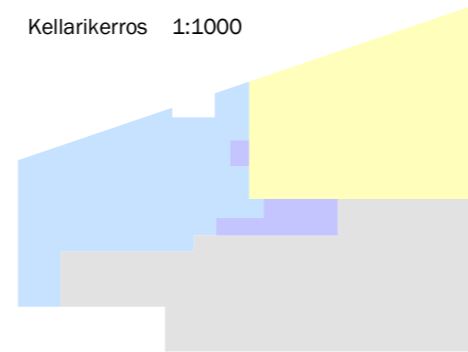
Vasemmalla alhaalla kuva 21. konservointi- ja työtila.
Keskellä alhaalla kuva 22. Toimiston aula.
Oikealla ylhäällä kuva 23. Museon kirjasto.
Oikealla alhaalla 24. Museon kahvio.

Kaikki kuvat Sanna Ihatsu 2018. (Rakennushistoriaselvitys. Ihatsu, S. 2018)

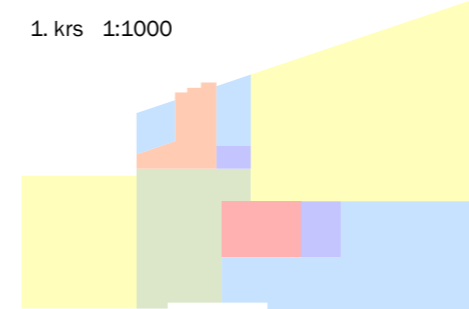

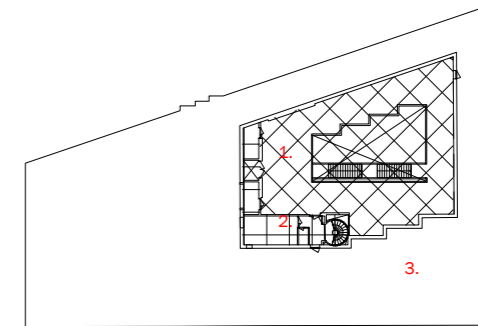
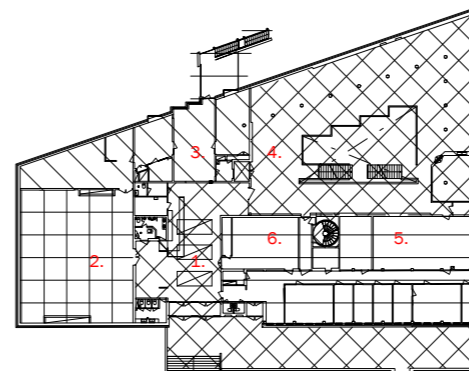
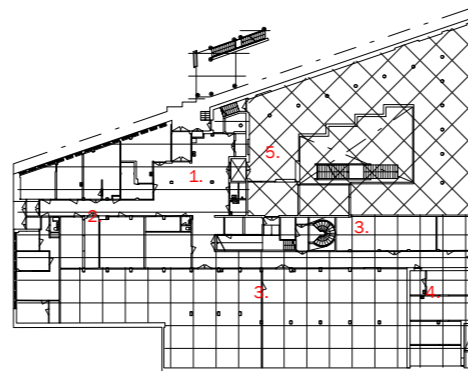
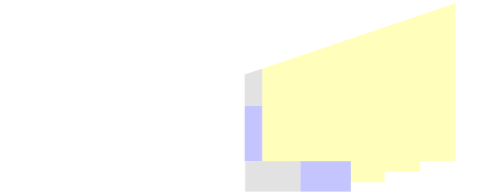
Kellarikerros 1:1000

1. krs 1:1000

2. krs 1:1000

3.3 ARVOTTAMINEN

Satakunnan museosta laadittua rakennushistoriallista selvitystä voidaan hyödyntää korjaussuunnittelun apuna ja tilojen sekä arkkitehtuurin arvottamisessa. Interventiot – puuttuminen rakennuksen arkkitehtoniin piirteisiin tulisi perustua rakennuksesta tehtyyn tilojen ja arkkitehtonisten arvojen tunnistamiseen. Yllä oleviin rakennuksen nykytilannetta kuvaaviin pohjapiirustuksiin on tehty arvottaminen rakennushistoriaselvityksestä poiketen tilojen keskinäisen arvohierarkian mukaan. Hierarkian määrittäminen on omien näkemykseni mukaista, mutta perustuu kuitenkin Sanna Ihatsun rakennushistoriaselvityksessä tekemiin tilojen ja rakenteiden tutkimuksiin ja erityispiirteiden tunnistamiseen.

Rohkea, mutta harkittu suunnitelmassa tehty olemassa olevan rakennuksen piirteiden muuttaminen perustuu näkemykseen siitä, että harkituilla ja täsmällisillä keinoilla rakennus voidaan herättää jälleen henkiin ja palvelemaan paremmin sekä kaupunkilaisia, että kaupunkitilaa. Käytössä oleva rakennus ei rapistu. Lähestymisessäni pyrin siitä, että rakennuksesta tulisi voimakkaammin osa Kaupunkia ja kaupunkitilaa. Mielestäni rakennusta tulee muuttaa tärkeät arkkitehtoniset arvot tunnustaen rohkeasti siihen suuntaan, että sen käyttöaste lisääntyy ja ihmiset kokevat rakennuksen ja sen ympäristön viihtyisäksi. Olen siis rakennushistoriaselvityksen kanssa eri mieltä rakennuksen umpinaisuudesta, koska minusta se ei ole rakennukselle, eikä museotoiminnalle eduksi (Ihatsu 2018, 74).

4 MAAKUNTAMUSEO SUUNNITTELUKOHTENA

Museosuunnitteluoppaissa käsitellään laajasti museorakennuksen toiminnallisuutta museokiertojen, näytteilleasettamisen, yleisömassojen ohjailun, museo- ja restaurointityön, rakennuksessa liikkumisen ja havaittavuuden, taide- ja historiallisten esineiden säilyttämisen ja niin edelleen osalta. Seuraava kappale käsittelee tiivistetysti maakuntamuseon suunnittelun teoriaa.

Kuva 25. Kenties maamme tunnetuin aluemuseorakennus, arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema Keski-Suomen museo. (Monto, T. CC-BY-SA-4.0)

4.1 ARKKITEHTUURI JA MUODONANTO

Museorakennusten voidaan ajatella viestittävän ulospäin museon tematiikkaa ja maakuntamuseon tapauksessa tematiikan ja rakennuksen ulkoasun ja arkkitehtuurin suhde voidaan nähdä herkempanä kuin esimerkiksi taidemuseoissa. Tästä syystä maakuntamuseon kontrastinen tai omaleimainen, subjektiivinen ja vapaampi arkkitehtoninen ilmaisu voidaan nähdä kyseenalaisena. (Schittich & Hoffmann 2016, 46.)

Modernissa museoarkkitehtuurissa ihmistä vieraannuttava monumentaalijattelu ja arkkitehtien subjektiiviset käsitykset korostuvat modernissa sotienjälkeisessä museosuunnittelussa. Elaine Heumann Gurian on havainnut museoarkkitehtuurin ja museokokemuksen välistä suhdetta käsittelevässä kirjotuksessaan, että museoiden hahmotettavuus ja käyttäjäystävällisyys joutuvat usein kärsimään, mikäli ne tulevat arkkitehdin taiteellisen näkemyksen tielle. (Macleod 2005, 205.)

Arkkitehtikunnassa omaleimaisen museoarkkitehtuurin apuvälineeksi otetun narratiivin ongelmaksi voi muodostua sen liian suuri symbolinen merkitys. Erotan tässä narratiivin vaikutuksen arkkitehdin suunnittelua ohjaavana tekijänä ja tilojen atmosfääriin vaikuttavana symbolisena pyrkimyksenä. Esimerkkinä jälkimmäisestä voidaan nähdä Liebeskindin Juutalaismuseon voimakas symbolinen arkkitehtuuri. Läpätunkeva narratiivisuus on ohjannut suunnittelua niin, että lopputulos, rakennuksen tilat, eivät välttämättä palvele varsinaisia näyttelyitä, esineitä ja niihin tutustumista. Symboliikka ei aukea tavalliselle ihmiselle, ja saattaa jopa häiritä museovierailua. Voidaan perustellusti esittää kysymys, onko näin vahvalle arkkitehtoniselle otteelle tarvetta. (Macleod 2005, 54.)

Narratiivisuus voi myös ilmetä museovieraiden liikettä tiloissa ohjaavana tekijänä. Liebeskindin Juutalaismuseon kolmen akselin symboliikka ei ole eksplisiittistä ja avautuu vain harvoille, mutta suunnittelua ohjaavana strategiana se luo rikkautta sekä yllätyksellisyyttä. Toisaalta se voi myös eksyttää ja harhauttaa kävijän. (Macleod 2005, 57, 202)

Voimakas ja karaktäärinen arkkitehtuuri voi myös riidellä rakennuksen esineistön kanssa tai olla sopimaton joidenkin taiteenlajien näyttämöksi, alustaksi. Toisaalta rakennuksen voimakas muotokieli ja identiteetti voi muodostaa mielenkiintoisen keskustelun rakennuksen ja sen sisältämän taiteen välille. (Macleod 2005, 57-58.) Lisäksi rakennuksen persoonallisuus ja identiteetti vahvistaa rakennukseen liitettäviä muistoja ja sen merkitys ihmisen henkilökohtaisessa kokemuspiirissä kasvaa (Tait 2018, 44).

Ongelmaksi voi toisaalta muodostua myös se, että rakennukselta puuttuu oma selkeä identiteetti ja se on suunniteltu ”yksi koko sopii kaikille” -periaatteella: rakennus ei herätä mielenkiintoa eikä rakennus anna mitään taiteelle tai kaupunkitilaan, jossa se sijaitsee. Liverpoolin kansallismuseoiden johtaja David Fleming päätyy kuitenkin siihen, ettei museoiden tule kertoa yhtä ja samaa tarinaa, eikä niiden tule perustua yhteen ja samaan muottiin. Erilaiset museorakennukset erilaisine esineistöineen, arkkitehtuureineen, taustoineen ja narratiiveineen ovat rikkautta. (Macleod 2005, 57.)

Paikallisuus

Aluemuseoissa arkkitehtuuria lähestytään usein paikallisen rakennusperinteen kautta viittaamalla alueen ihmisten kollektiiviseen muistiin. Tällainen lähestymistapa voisi olla luonnollinen tilanteessa, jossa arkkitehtuurin estetiikkaa päästään luomaan voimakkaammin sellaiseen paikkaan, jossa paikan omat lähtökohdat eivät tarjoa voimakkaita viitteitä ja lähtökohtia esteettisten valintojen tekemiseen. (Tait 2018, 42-44; Schittich & Hoffman 2016, 44.)

Kuten Hans Wolfgang Hoffman toteaa museosuunnittelun oppaassa *Museum Buildings, A Construction and Design Manual*, Maakuntamuseossa arkkitehtuurin olennainen ainesosa löytyy rakennuksen sijoittumisesta paikkaan. Hoffmannin mukaan yhteydet olevaan rakennusympäristöön voidaan luoda muotojen, materiaalien ja rakenteiden avulla. (Schittich & Hoffman 2016, 44.)

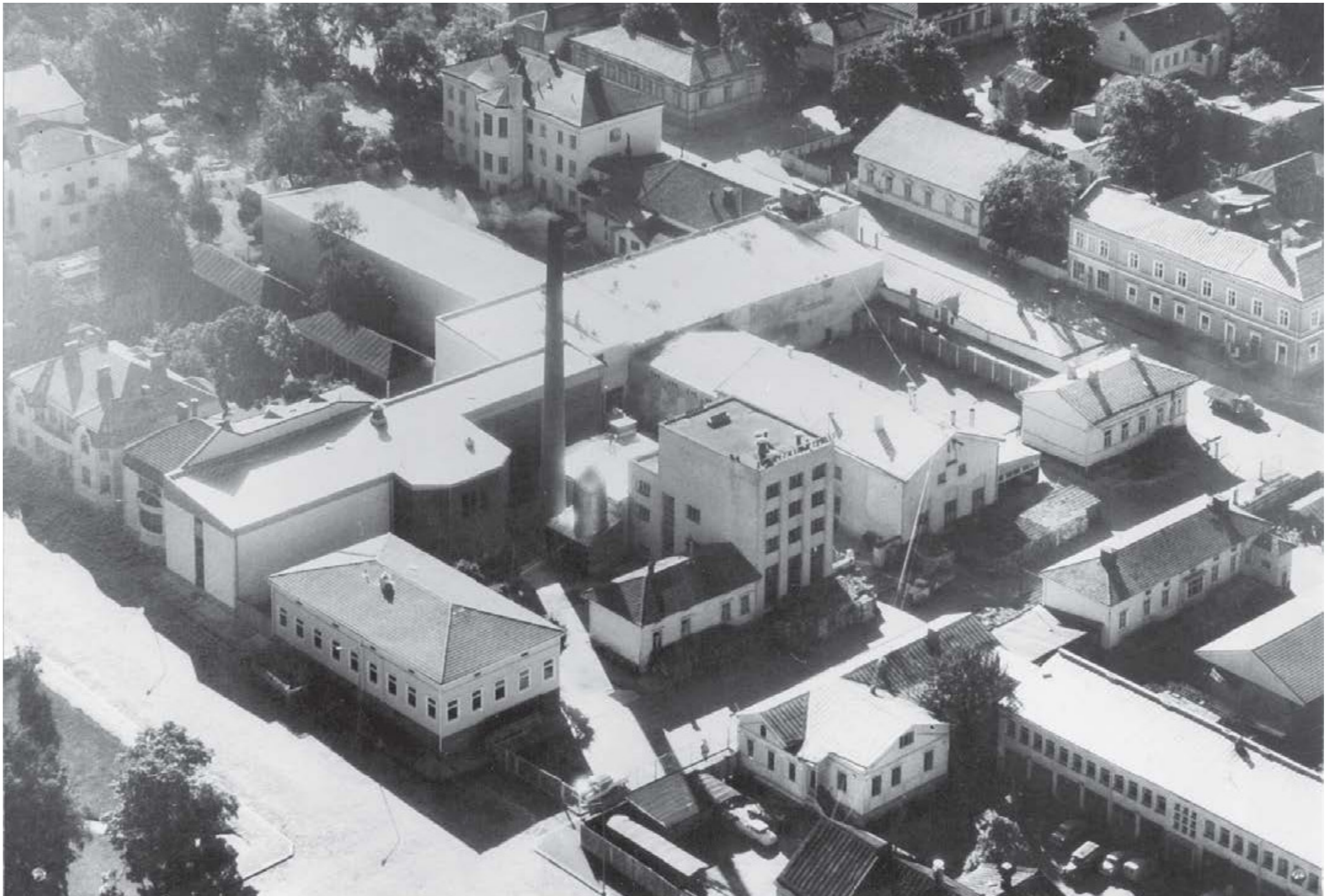
Kivi-Porin ja Porin panimon alueella kivrakentamisen ja perinteiden jatkaminen on luonnollista. Arkkitehtuurin sulautuminen nykyiseen kaupunkirakenteeseen on tärkeää. Koska kysymyksessä ei ole pelkkä taidemuseo, jonka arkkitehtuuria olisi luonnollisempaa ilmaista rohkeammin vastakohtin ja erottuvuuden avulla, olen suunnitelmassa nähnyt luonnollisimpana lähtökohtana rohkeasti viitata alueelta purettuun teollisuusympäristöön ja sen arkkitehtoniisiin saavutuksiin, ominaispiirteisiin ja ansioihin.

Porin panimon rakennusten arkkitehtuuri muodostaa mielenkiintoisen ja arvokkaan kerrostuman kilpailualueen ympäristöön. Vuonna 2009 toimintansa lopettaneen oluttehtaan kuudestatoista rakennuksesta vain oikealla näkyvä Uusi Panimo on säästynyt. Uuden Panimon purkamisesta on käyty keväällä 2020 kaupungissa vilkasta julkista keskustelua. (Seppänen 2011).

Oikealla ylhäällä kuva 26. Klint Kustaa Emil 1910-1938. (Satakunnan museon arkisto)

Oikealla alhaalla kuva 27. Uusi Panimo . (Porin kaupunki. 2020c)
Seuraava sivu kuva 28. Porin Panimo. (Seppänen. Rakennusinventointi)

SATAKUNNAN MUSEON PERUSKORJAUS JA LAAJENNUS
"Ahtojäät"
Sivu 27

kuva 28. Porin Panimo. (Seppänen. Rakennusinventointi)

4.4 TILAT, TOIMINNOT JA NIIDEN SUHDE TOISIINSA

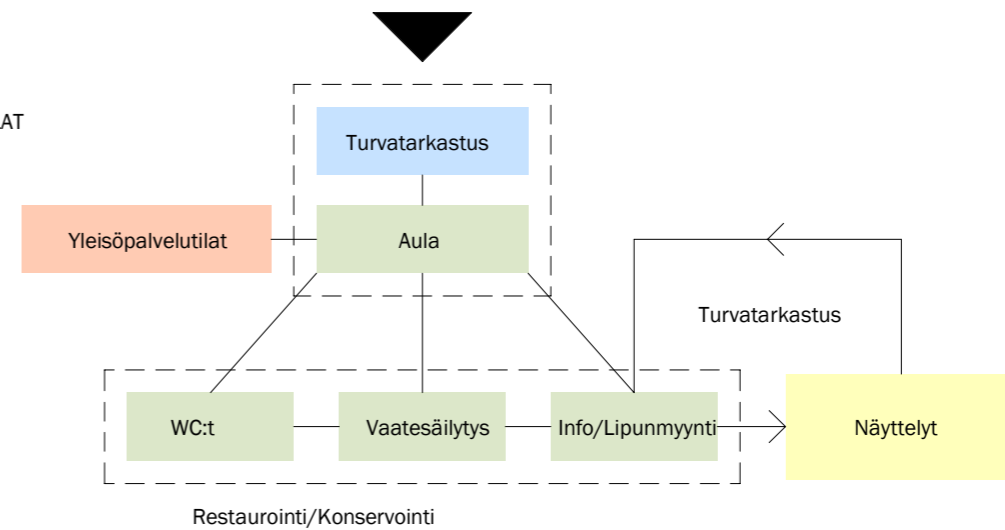
Museorakennuksen tilojen suhdetta voidaan hahmottaa jakamalla ne julkisiin, puolijulkisiin ja yksityisiin tiloihin. Museorakennuksen klassista tilajakoa käsittelevässä esimerkissä mainitaan arkistojen sijoittaminen hallinnon tiloista kohti varasto- ja restaurointitiloja lähtevän käytävän varrelle (Schittich & Hoffmann 2016, 48). Tällaisen klassisen museon huoltotoimintojen rakenteen voidaan nähdä toteutuvan myös suunnitelmassa.

Museon näyttelyitä palvelevien tilojen yhteyksissä on tärkeää huomioida toimintojen linkittyminen toisiinsa. Huomioimalla toimintojen yhteydet pyritään palvelemaan museotyön kulkua; museon konservoinnin ja näytteille asettamisen prosesseja. Näyttelyesineiden konservointia palvelevien työtilojen on tärkeää sijaita varastojen läheisyydessä ja ainakin osa konservointitiloista olisi hyvä sijaita työn vastaanottotilojen läheisyydessä. Yleisöltä suljettuja työtiloja näyttelyiden rakentamiseen tulisi tarjota myös näyttelytilojen yhteyteen. (Rantala 1979, 125-129; Huovinen 1979, 123.)

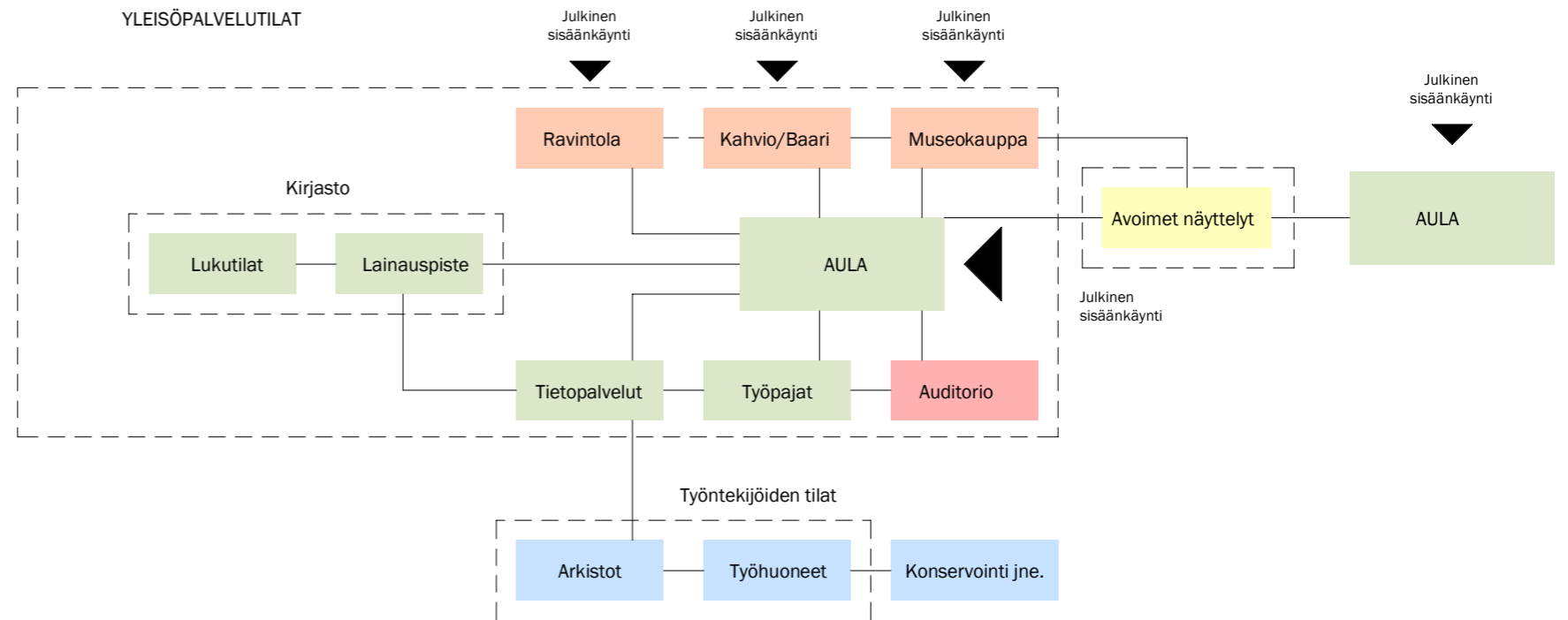
Museorakennuksessa esineistö asettaa erityisiä vaatimuksia tiloille valaistuksen ja sisäilmaston suhteen. Erityisesti luonnonvalon määrää tulisi säädellä, mikä voi johtaa usein kellariin sijoitettuihin epämiellyttäviin ja keinovalolla valaistuihin työskentelyolosuhteisiin. Serlachius museon Göstan paviljongissa museotyöntekijöille tarkoitettujen työskentelytilojen suhde ulkotiloihin on toteutettu esimerkillisesti. Tämä erityispiirre on huomioitu myös museokilpailun arvostelupöytäkirjassa, ja on ollut yksi kilpailuehdotuksen valintaan johtaneista tarkkaan harkituista toimintojen jaottelua koskevista ratkaisuista. (Schittich & Hoffmann 2016, 52; Gösta Serlachiuksen taidesäätö 2011, 20-21.)

- Kokoonntumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huoltotilat

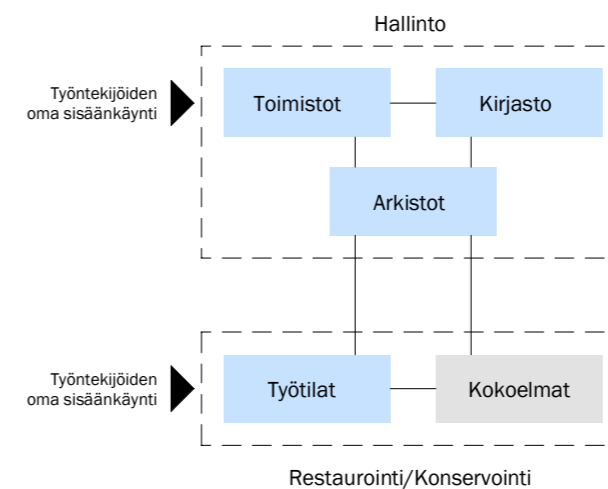
HALLINNON JA TYÖNTEKIJÖIDEN TILAT

YLEISÖPALVELUTILAT

HALLINNON JA TYÖNTEKIJÖIDEN TILAT

Julkiset- ja yleisöpalvelutilat

Museon yleisölle avoimissa tiloissa suunnittelua ohjaavassa tärkeimmässä roolissa tulisi olla museovierailija. Näyttelytilojen ja aputilojen suhde toisiinsa tulisi muodostua muodostua selkeyden ja käytettävyyden ehdoilla ja palvella erityisesti museovierailua. (Huovinen 1979, 117.)

Kuten edellisessä kappaleessa on todettu, museorakennuksen käytettävyyttä palvelevat yleisöpalvelutilojen hahmotettavuus ja selkeys, riittävä määrä saniteettitiloja sekä toimivat ja helposti sisäänkäynnin lähellä sijaitsevat eteis- ja infopalvelut. Tärkeää ovat myös selkeät ja hahmotettavat yhteydet kokoontumistiloista näyttely-, ravintola- ja kahvilatiloihin, auditorioon sekä mahdolliseen museokauppaan. (Huovinen 1979, 117-124.) Tilojen hahmotettavuutta ja museovierailun selkeyttä voidaan parantaa järjestämällä näyttelyt niin, että ne muodostavat selkeitä reittejä rakennuksen sisällä, eli niin kutsuttuja suljettuja näyttelykiertoja. (Schittich & Hoffmann 2016, 56-57). Suuntautumista museorakennuksessa näyttelytilasta toiseen tai aputiloihin voidaan helpottaa hyödyntämällä värejä, materiaaleja ja niiden kontrasteja (Rissanen 2016).

Jos rakennuksen useaan eri näyttelykokonaisuuteen perustuvasta vierailukokemuksesta halutaan tehdä mahdollisimman yhtenäinen, useat sisäänkäynnit voivat hämmentää kävijää. Myös museoiden turvallisuuden ja valvonnan kannalta useat sisäänkäynnit ovat ongelmallisia ja vaikeampia valvoa. Toimintojen mukaan jaetut sisäänkäynnit ovat kokonaisuuden kannalta järkeviä; yleisöä ja työntekijöitä palvelevat sisäänkäynnit voidaan erottaa. (Schittich & Hoffmann 2016, 52.)

Jos rakennuspaikka tai museon toiminnallinen kokonaisuus sitä edellyttää, julkisia, avoimia näyttelyitä ja näyttelytiloja voidaan sijoittaa sisäänkäyntien ja museorakennuksen yleisöpalvelutilojen ja aulatoimintojen yhteyteen. (Schittich & Hoffmann 2016, 52.)

Niin tilojen toiminnallinen liittyminen toisiinsa kuin tilojen ja tilasarjojen muodostama dramaturgia ovat yhtäläisiä tärkeitä museorakennuksessa. Näyttelyesineet vaativat museovierailijan huomiota ja tiladramaturgian tehtävänä on kiinnittää kävijän huomio toisaalta esineisiin tai taideteoksiin, toisaalta vapauttaa kävijän intensiivinen keskittyminen esimerkiksi avarilla tai lasitetuilla horisonttiin katseen vapauttavilla kokoontumistiloilla. (Schittich & Hoffmann 2016, 58-61.)

Toimiva tilojen partituuri muodostuu – kuten musiikissakin – siitä, että kokijaa pidetään hetki otteessa, mutta välillä sopivin tauotuksin annetaan hengähtää. Tästä syntyy, kuten Esa Saarinen asian määrittelee ”partituurin hengittävyys”. (Saarinen 2019.)

Onnistunut esimerkki museorakennuksen hengittävästä ja toimivasta tiladramaturgiasta löytyy Serlachius museon laajennuksesta, Göstan paviljongista Mäntästä. Toteutuneessa arkkitehtuurikilpailun voittajaehdotuksessa ehdotuksen laatinut MXSI Arkkitehtuuritoimisto loi rakennuksen massojen leikkauksissa kulku- ja näyttelytiloihin toimiva rytmiikan ja kävijän kokemusta hienovaraisesti nostattavan tiladramaturgian. Rakennuksessa näyttelytilat sijaitsevat siltamaisten lasitettujen osien välissä. Nämä lasitetut osat tarjoavat näkymiä ympäröivään luontoon ja mahdollistavat vierailijan keskittymisen vapautumisen ja latautumisen seuraavaa näyttelykokonaisuutta varten. (Gösta Serlachiuksen taidesäätiö 2011, 20-21.)

Näyttelytilat

Nykyaikaisessa näyttelyarkkitehtuurissa näyttelyistä pyritään muodostamaan koherentteja kokonaisuuksia. Kokonaisuuksien määrä ja koko vaihtelevat ja niillä pyritään rytmittämään näyttelykokonaisuutta niin, että näyttely-/museovieras jaksaa ylläpitää mielenkiintoaan. Toisin sanoen näyttelyesineistö tai taideteokset pyritään ”syöttämään” riittävän pieninä ja tarkasti suunniteltuina annoksina. Näyttelytilojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon pyrkimys kokonaisuuksien näytteille asettamiseen. Liian suuret tai pitkät monotoniset näyttelytilat eivät tarjoa kävijälle mahdollisuutta hengähtää kokonaisuuksien välillä. (Schittich & Hoffmann 2016, 58.)

Työntekijöiden tilat, konservointi- ja huoltotilat

Museotoiminnan ylläpidon kannalta museotyöntekijöiden tilat, työhuoneet, konservointi- ja huoltotilat ovat välttämättömiä. Museotyöntekijöiden, amanuenssien ja tutkijoiden työtilat tukevat museon joka päiväistä toimintaa; näyttelyiden rakentamista, esineiden esillepanoa, esineistön käsittelyä ja restaurointia. (Rantala 1979, 125-134.)

Museon sisäinen liikenne, tavaraliikenne on järjestettävä riittävän loivien luiskien ja tavarahissien avulla ja esineistön kuljetukseen tarkoitettujen kulkuväylien sekä ovien on oltava riittävän leveitä. Työntekijöiden sisäänkäynti on kannattavaa eriyttää museon vieraille tarkoitettua pää

sisäänkäynnistä omaksi kuluvalvotuksi sisäänkäynniksi, jonka kautta rakennuksen huolto- ja sosiaalitilat ovat helposti saavutettavissa. (Rantala 1979, 126)

Työhuoneiden ja erityisesti konservointitilojen on oltava riittävän tilavia suurten esineiden käsittelyn helpottamiseksi. Varastojen tulee sijaita konservointitilojen ja näyttelytilojen välissä ja välittömässä läheisyydessä, jotta esineitä ei tarvitse kuljettaa pitkiä matkoja ja näyttelyssä olevien esineistön hoito ja ylläpito helpottuu. Erilaisen esineistön konservointitilat on pidettävä erillään toisistaan, sillä niissä käsitellystä esineistöstä voi vapautua esimerkiksi pölyä, mikä on haitallista toisen tyyppiselle esineistölle. Laboratoriot ja konservointitilat tulee sijaita saman huoltokäytävän varrella, samassa kerroksessa. (Rantala 1979, 128-131.)

Näyttelyiden rakentamisessa ja huoltamisessa tarvittavat työpajatilojen ja verstaat on suunniteltava näyttelytilojen läheisyyteen. Näyttelyrakenteiden edellyttämien materiaalin, kuten puutavaran kuljetukset on hyvä huomioida museon tilajärjestelyissä ja verstaiden sijoittamisessa kulkuyhteyksien tai tavarahissien läheisyyteen. (Rantala 1979, 129.)

Serlachius museon Göstan paviljongin arkkitehtuurikilpailun kilpailuohjelmassa oli vaatimuksena järjestää kaikista henkilökunnan työskentelytiloista näköyhteys ulos luontoon. Kilpailun voittanut ehdotus hyödynsi oivaltavasti rakennuspaikan mahdollisuuksia ja tarjosi työntekijöille museorakennukseen poikkeuksellisen miellyttävät ulos luontoon avautuvat työskentelytilat rakennuksen pohjakerrokseen. Sekä konservointitilat että työntekijöiden toimistotilat sijaitsevat toistensa läheisyydessä rakennuksen julkisten näyttelytilojen alapuolella 1. Kerroksessa. Göstan paviljongin konservointitilat ovat luonnonvalolta suojatut. (Gösta Serlachiuksen taidesäätiö 2011, 20-21.)

4.5 MUSEORAKENNUKSEN TEKNISIÄ OMINAISPIIRTEITÄ

Tilojen kosteus- ja lämpötilaolosuhteet

Esineistön vaatimat erityiset ilmasto-olosuhteet vaikuttavat arkkitehtuuriin siten, että arkkitehdin on riittävän varhain huomioitava suunnitelmassa museorakennuksen talotekniikan tavallisista ihmisille tarkoitetuista rakennustyypeistä poikkeavat ja laajemmat tarpeet esimerkiksi teknisten tilojen määrässä ja koossa sekä ilmanvaihto- ja jäähdytyskanavien tilantarpeissa. Talotekniikan muita tiloja vaativammat tarpeet koskettavat erityisesti konservointi-, laboratorio- ja näyttelytiloja. (Rantala 1979, 126-127.)

Vierailijamäärien vaihtelu vaikuttaa tilojen lämpökuormaan muuttaen sitä tiloissa kulloinkin vierailevien kävijöiden määrän mukaan. Keskitetty koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä voi tuottaa ongelmia kävijämäärien muuttuessa ja erilaisten näyttelyesineiden materiaalien ja niiden varastotilojen vaatiessa erilaisia ilmasto-olosuhteita, lämpötilaan ja suhteellista kosteutta. Toisaalta kehittynyt automaatio vastaa näihin tarpeisiin nykyaikana paremmin, kuin muutama vuosikymmen sitten. (Schittich & Hoffmann 2016, 68.)

Turvallisuus

Museorakennuksen turvallisuusnäkökulma koskee sekä näyttelyesineiden suojelua paloilta, murroilta ja ilkivallalta että työn prosessien, työntekijöiden ja vierailijoiden suojelemista heihin kohdistuvilta riskeiltä. Näyttely-, työskentely- ja varastotiloissa säilytettävä ja käsiteltävä esineistö tulee suojata liialliselta kosteuodelta ja kuivuudelta säätämällä näyttely- ja kokoelmatilojen ilmasto-olosuhteet oikeanlaisiksi. Erilaiselle esineistölle on pystyttävä säätämään niiden vaatimat kosteus- ja lämpötilaolosuhteet. Esineistö tulee suojata myös sitä haurastuttavalta pölyltä, ilmansaasteilta, mikrobeilta, kemiallisilta yhdisteiltä ja luonnonvalolta. (Heinonen 1979, 147-161.)

Museorakennuksen turvallisuus koostuu rakenteellisesta turvallisuudesta (rakenteet, lukitus), vartioinnista (kulunvalvonta, henkilövartiointi, tekninen vartiointi) ja teknisestä suojauksesta (palo-, vesi- ja murtohälyttimet). Julkisessa rakennuksessa poistumistiet tulee suunnitella olemassa olevan lainsäädännön mukaan. Palonsuojauksessa tulee huomioida käyttäjäturvallisuus ja sprinklatussa järjestelmässä esineistön suojele kosteusrasitukselta. (Naredi-Rainer 2004, 44-45.)

Diplomityön konseptiluonteesta johtuen näitä ei ole yksityiskohtaisesti suunnitelmassa huomioitu, mutta edellytykset turvallisuusnäkökulmiin on huomioitu tilajärjestelyissä.

Valaistus

Koska museorakennuksen yksi päätehtävistä on historiallisen esineistön sekä taide-esineiden ja maalausten esittäminen yleisölle, valaistuksella on museorakennuksessa erityinen rooli. Valaistuksen teknisten näkökohtien ohella valaistus on myös yksi merkittävä museovierailun viihtyvyyden osatekijä. (Naredi-Rainer 2004, 42, 52.)

Keinovalaistus

Tilan valaistuksessa valon määrällisiä tavoitteita ohjataan suunnittelussa vaaditun keskimääräisen valaistusvoimakkuuden avulla. Museotiloilla valaistusvoimakkuuden, valaistuksen värin ja värin lämpötilan avulla voidaan voimakkaasti säädellä tilakokemusta museon näyttelytiloissa. Museotiloissa dramatiikkaa voidaan kasvattaa tilojen valaistuksen määrää, väriä ja tai valaistuksen lämpötilaa vaihtelemalla. (Naredi-Rainer 2004, 52-61.)

Daniel Liebeskindin suunnittelema Berliinin juutalaismuseo on hyvä esimerkki siitä, miten nykyteknologialla voidaan vaikuttaa tilakokemukseen ja tunnelmaan museotilassa. Rakennuksen arkkitehtoniseen konseptiin kuuluu se, ettei rakennus vain palvele näyttelyesineitä vaan toimii myös itse osana narratiivia, jota esineille ja museon teemalla kävijälle viestitetään. Museokävijät ovat raportoineet museon jättäneen kävijän hämmennyksen tilaan. Museossa on rajattu luonnonvalon pääsyä tiloihin ja tilan tunnelmaan on vaikutettu voimakkaasti valaistuksella. Esimerkiksi kylmää sinistä valoa on käytetty tehokeinona holokaustista kertovien videoteosten yhteydessä luomaan kokijalle turvattomuuden tunteen. (Jewish Museum Berlin 2019.)

Kuva 30. Berliinin juutalaismuseon "holokaustitorni".
(Arends, J. CC BY-NC-ND 2.0)

Luonnonvalo

Mikäli näyttelytiloissa käytetään luonnonvaloa, sitä ei voida täysin säädellä. Se on vuoden- ja kellonajasta riippuvainen ja vaikuttaa siten esineistön esillepanoon. Tästä syystä uusissa museorakennuksissa näyttelyiden valaistusta pyritään säätämään pääosin keinovalaistuksella. (Neufert, Neufert, Bousmaha & Nicholas 2000, 331).

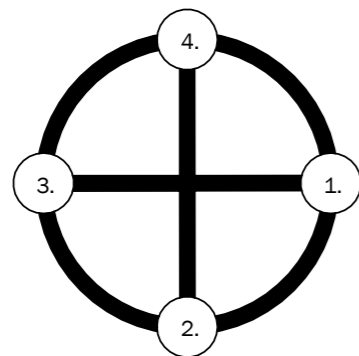
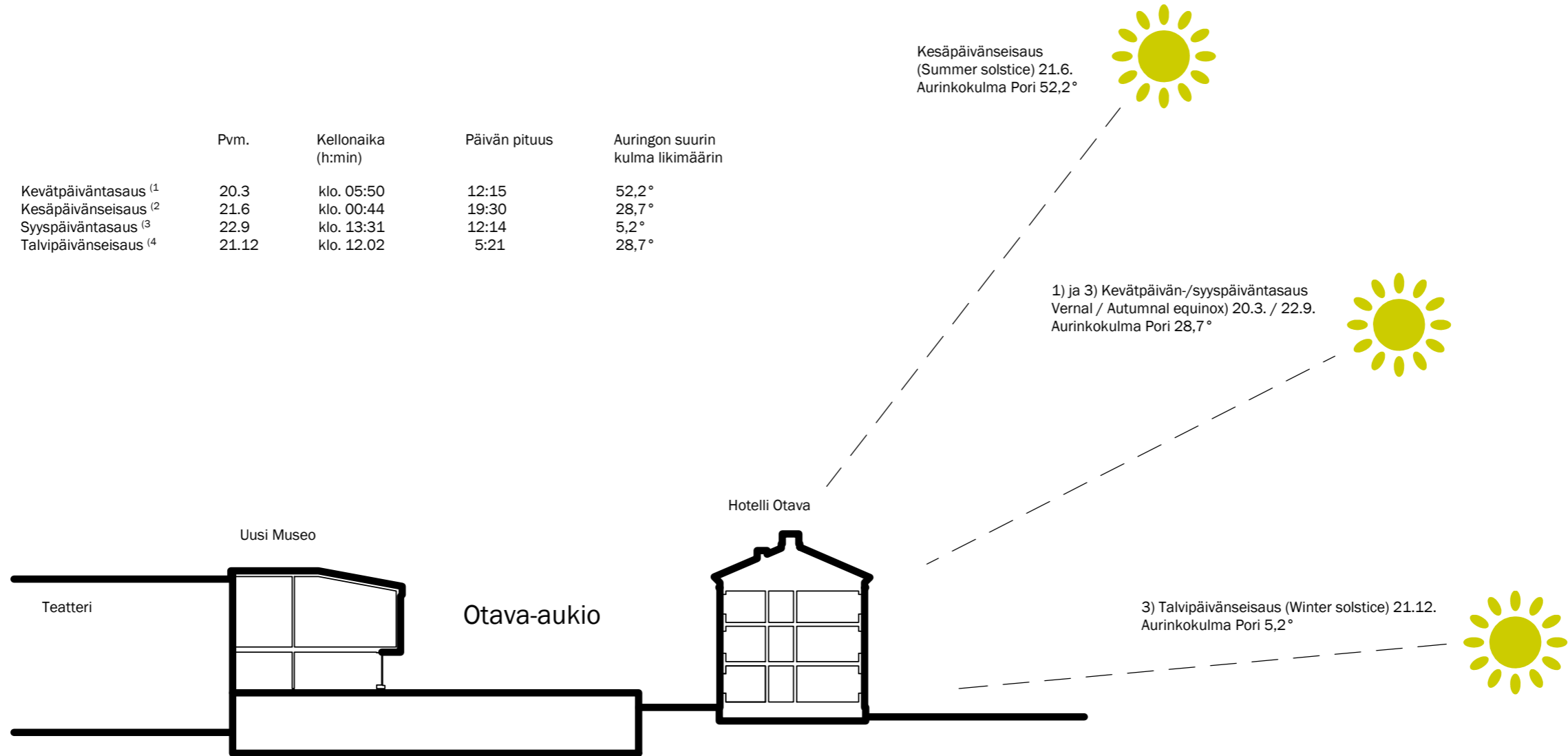
Valaistuksen tarpeeseen liittyy toki olennaisesti näytteillä oleva esineistö ja teokset. Taidemuseossa uudet maalaukset tai veistokset eivät ole niin herkkiä ulkovalolle kuin vanhat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat esineet. Toisaalta myös taidemuseon tiloissa audiovisuaalinen esitystekniikka video- ja kuvataiteissa voi vaatia luonnonvalon rajoittamista ja valaistukselta parempia säätöominaisuuksia. (Naredi-Rainer 2004, 42-44, 52-61.)

Porin museo koostuu sekä taide-esineistä esittävistä näyttelytiloista että Satakunnan museon vanhoja valolle herkkiä museoesineistöä sisältävistä tiloista. Olen työssäni huomionut tämän niin, että museon taide-esineistölle tarkoitetuissa näyttelytiloissa luonnonvaloa on enemmän saatavilla ja sen määrää voidaan säätää.

Luonnonvalon hyödyntämisessä on huomioitava, että korkeaenergisemmät näkyvän valon spektrin pienimmät aallonpituudet (sininen valo) ja ultraviolettisäteily vahingoittavat maalausten maaleja ja muiden museoesineiden materiaaleja nopeimmin. Tästä syystä museoiden näyttelytilojen lasituksissa on huomioitava UV-suojaus. Valaistuksessa vihreän ja keltaisen valon aallonpituudet ovat näyttelyesineille kaikkein armollisimpia. Voimakas punainen valo tuottaa esineiden ja maalausten materiaaleille niitä kuluttavaa lämpökuormaa. (Schittich & Hoffmann 2016, 68.) Näyttelytilojen kattomuotojen suunnittelussa on huomioitava paikalliset olosuhteet, rakennuspaikan sijainti sekä auringonkierto.

Kuva 31. Satakunna museon päänäyttelytila. Päänäyttelytilaan siivilöityy luonnonvaloa katon valoaukon kautta. (Porin kaupunki 2018)

1) Kevätpäivänseisauksella aurinko ylittää päiväntasaajan, päivä ja yö ovat yhtä pitkiä^x ja aurinko siirtyy eteläiseltä pohjoiselle pallonpuoliskolle.

2) Päivä on pisimmällään eli auringonvalon määrä on suurin ja aurinkokulma suurin. Kun aurinkokulma on suuri, auringonvalo yltää rakennusten lomasta aukioille ja valaisee rakennuksia ja sisätiloja tehokkaasti. Auringon säteilyenergian ollessa korkeimmillaan (aurinko on vuodenkierrossa lähimpänä tarkastelualuetta) pyritään välttämään auringon lämmittävää vaikutusta passiivisilla keinoilla vähentämällä säteilyä mm. rakennuksen ulkopuolisella varjostuksella. Samanaikaisesti auringon säteilyenergiaa voidaan ottaa talteen esimerkiksi aurinkokeräimillä.

3)1) Syyspäivänseisauksella aurinko ylittää päiväntasaajan, päivä ja yö ovat yhtä pitkiä^x ja aurinko siirtyy pohjoiselta eteläiselle pallonpuoliskolle.

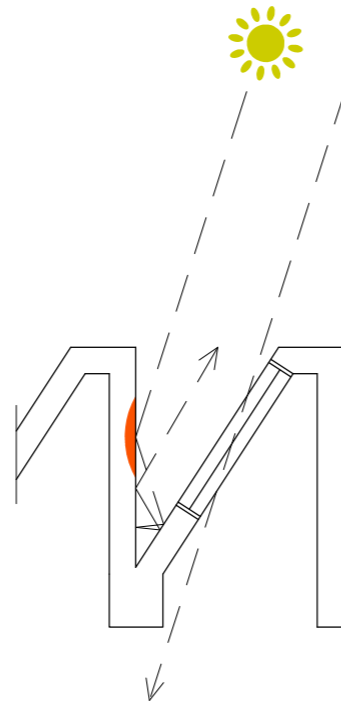
4) Talvipäivänseisaus. Päivä on lyhimmillään ja auringonvalon määrä pienin. Rakennukset ja kaupunkitilat on valaistava keinovalaistuksella.

^x = valon taittumisen eli refraaktion vaikutuksesta maapallon ilmakehässä päivä ja yö eivät ole tarkalleen saman mittaisia, ks. yläpuolinen taulukko.
Lähde: University of Oregon. Solar Radiation Monitoring Laboratory. Luettavissa: <http://solardat.uoregon.edu/SunChartProgram.html>. Luettu 5.3.2020.

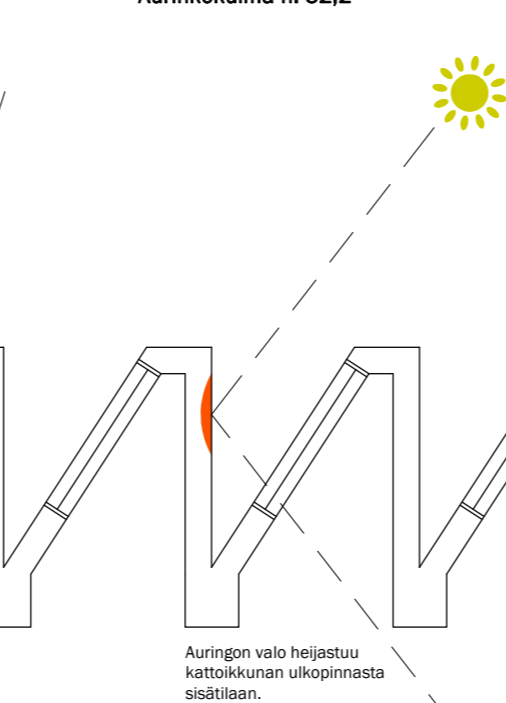
Sahalaite-kattomuoto pohjoiseen

- hyvin vähän suoraa auringonvaloa (käytännössä estetty sahalaiteiden sivuilla olevissa kattomuodoilla)
- hajavaloa aina, kun päivänvalo saatavissa
- suoran auringonvalon puuttuessa valastusolosuhteet helpompi hallita
- lämpökuorma kohdistuu vaipan ulkopuolisiin rakenteisiin

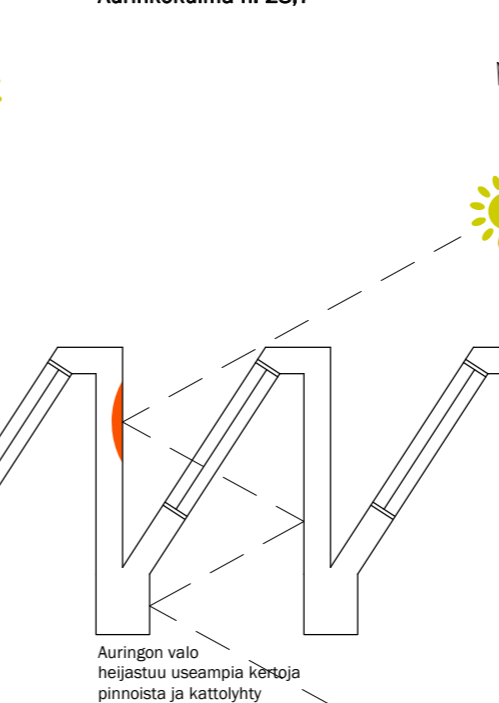
Kesäpäivänseisaus 21.6 ' Aamupäivä

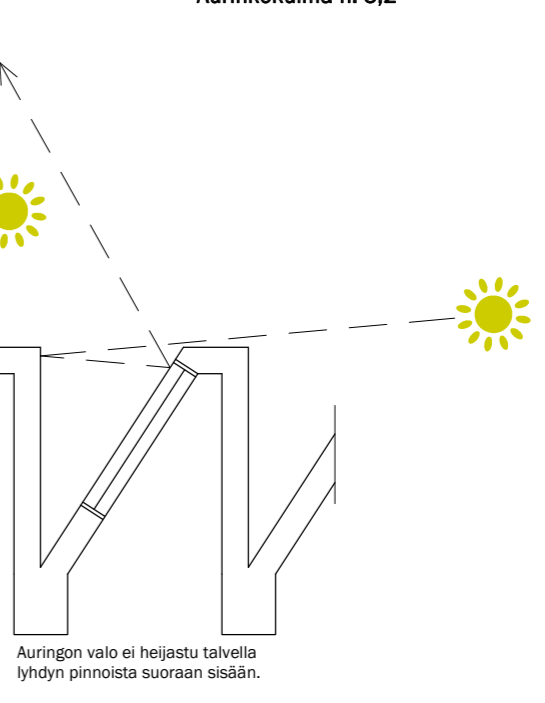
Kesäpäivänseisaus 21.6 Keskipäivä Aurinkokulma n. 52,2°

Kevätpäivän-/syyspäiväntasaus 20.3 / 22.9. Keskipäivä Aurinkokulma n. 28,7°

Talvipäivänseisaus 21.12 Keskipäivä Aurinkokulma n. 5,2°

Auringon valo heijastuu kattoikkunan ulkopinnasta sisätilaan.

- osa valosta heijastuu lyhdyn seinämien kautta
- heijastavalla materiaalilla ja vaalealla värillä voidaan tehostaa vaikutusta
- lämpösäteily absorboituu lyhdyn ulkopintaan

Auringon valo heijastuu useampia kertoja pintoista ja kattolyhty "valaistuu".

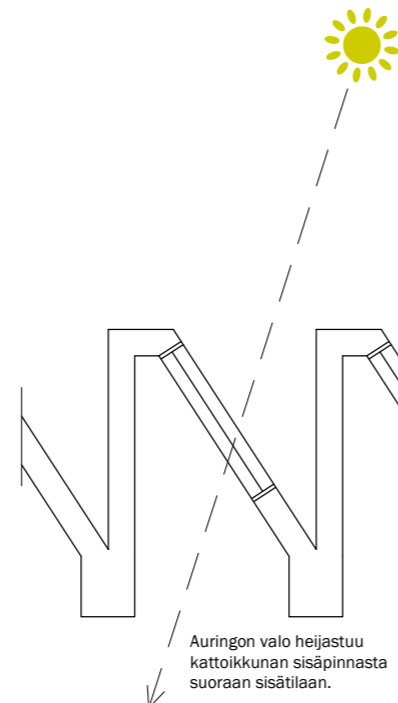
- suoran auringonvalon heijastuminen lyhdyn pinoista vahvistaa ilmakehän hajavaloa (diffraktio)
- valolla ei selkeää tulosuuntaa

Auringon valo ei heijastu talvella lyhdyn pinoista suoraan sisään.

- pelkkää hajavaloa
- tasainen valo

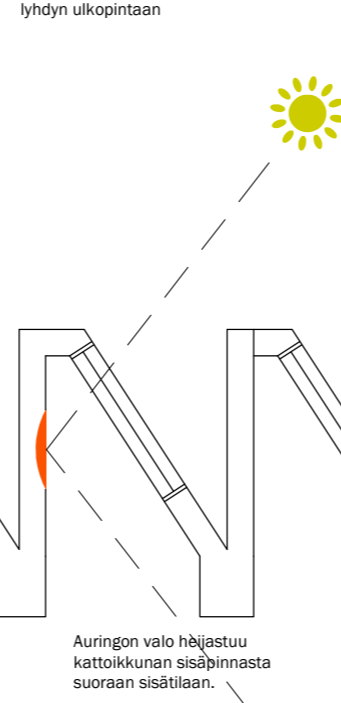
Sahalaite-kattomuoto pohjoiseen

- aamu- ja iltapäivällä suoraa auringonvaloa
- hajavaloa aina, kun päivänvalo saatavissa, välillä suoraa auringonvaloa
- hankala hallita valastusolosuhteita
- lämpökuorma kohdistuu vaipan sisäpuolisiin rakenteisiin, mikä kasvattaa jäähydyksen tarvetta

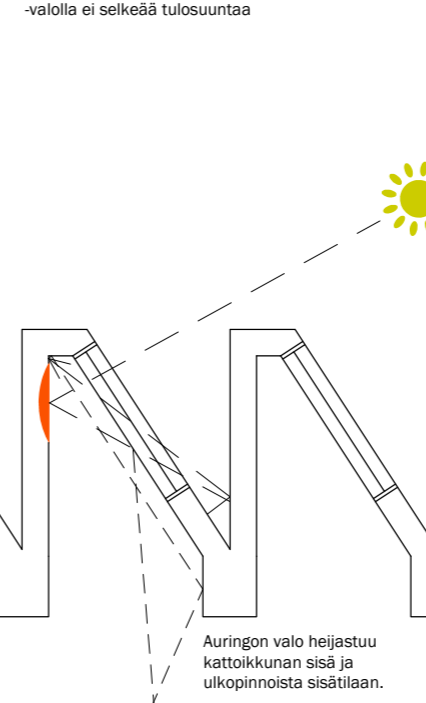
Auringon valo heijastuu kattoikkunan sisäpinnasta suoraan sisätilaan.

- sisätilojen valaistuksessa suuria kontrasteja
- lämpösäteily absorboituu sisätilojen rakenteisiin
- aiheuttaa näyttelytiloissa kiusahäikäisyä

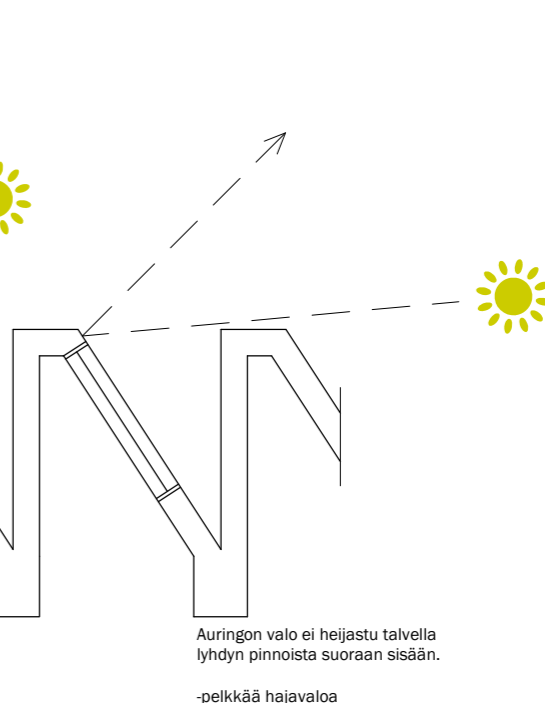
Auringon valo heijastuu kattoikkunan sisäpinnasta suoraan sisätilaan.

- lämpösäteily absorboituu lyhdyn sisäpintaan

Auringon valo heijastuu kattoikkunan sisä- ja ulkopinnoista sisätilaan.

- osa valosta heijastuu lyhdyn seinämien kautta
- heijastavalla materiaalilla ja vaalealla värillä voidaan tehostaa vaikutusta
- lämpösäteily absorboituu rakenteen sisäpintaan

Auringon valo ei heijastu talvella lyhdyn pinoista suoraan sisään.

- pelkkää hajavaloa
- tasainen valo

4.6 Materiaalit ja värit

Materiaalit ja värit ilmaisevat ja vahvistavat arkkitehtuurin abstrakteja ideoita. Materiaalit muokkaavat tarinaa ja kokemusta, jonka suunnitelman halutaan kävijälle tuottavan. Ne myös ohjaavat ja auttavat päättämään millaisia muotoja rakennuksessa käytetään tukemalla suunnittelukonseptia. (Tait 2018, 262-265; Alexander ym. 1977, 961-967.)

Museorakennuksessa pintamateriaalien palamattomuus on pakollinen ominaisuus. Rakenteellinen palonkesto on ensiarvoisen tärkeää museossa kuten muissakin julkisissa rakennuksissa. Museoissa pintamateriaalien palamattomuus on myös huomionarvoinen asia. Pintamateriaalien ehtinessä palotilanteessa tuottaa savua, tällä voi olla tuhoisia vaikutuksia museon näyttelyesineille ja taideteoksille. Kivimateriaalit, harkkorakenteet, tiili ja betoni ovat olleet historian saatossa tässä suhteessa museorakennusten rakennusmateriaaleiksi luonnollinen valinta. (Naredi-Rainer 2004, 19-23.) Nykyisin puurakenteita ja puuta materiaalina voidaan käyttää palosuojattuna laajemminkin, kuten Serlachius Museon Göstan paviljongissa.

Materiaalien väliset kontrastit auttavat erottamaan myös rakennuksen osat toisistaan. Yksinkertaiset selkeät materiaalit ja ornamenttien välttäminen korostavat massoja, tiloja, tilojen hierarkiaa ja kohdistavat katsojan huomion näyttelyyn ja taideteoksiin. Valkoiset minimalistiset pinnat väistyvät sivuun, samalla tuottaen tarvittavia heijastuksia hajavalon tuottamiseksi. Tasoitetut ja maalatut pinnat, ornamenttien välttely ja kovat materiaalit kuitenkin heikentävät rakennuksen ja tilojen akustisia ominaisuuksia. (Macleod 2005, 56; Schittich & Hoffmann, 44-68.)

Ensimmäiset varsinaiseen museokäyttöön tarkoitetut rakennuksen olivat tyypillisesti historiallisia linnakkeita ja muita vanhoja rakennuksia, joihin asetettiin vanhaa esineistöä näytille. Rakennusten konteksti tuki näyttelyesineitä edustaen materiaaleiltaan ja tekstuureiltaan koristeellisia ja muotoja. Vasta 1900-luvulla funktionalismin ja modernismin vaikutuksesta museoiden näyttelytilojen väri- ja materiaalimaailma alkoi yksinkertaistua. Tämän voi myös nähdä johtuvan tilaa sekä valon

Ja varjon välistä suhdetta korostavan arkkitehtuurin noususta, jossa ornamenttiikka sai väistyä puhtaiden muotojen ja suurien vaaleiden pintojen edestä. (Marotta 2012.)

Museossa olennaista esineistön näytteillepanon kannalta ovat yksinkertaiset väri-, -tekstuuri- ja materiaalipinnat näyttelytiloissa, jotka väistyvät esineistöön kohdistuvan huomion tieltä. Voimakkaat värit, ornamentit, värit, kuviot ja tekstuurit voivat korostaa näyttelyesineiden tarinaa tai olla ristiriidassa sen kanssa. (Macleod 2005, 56.)

Jos museon konteksti ja näyttelyiden sisältö on suurelta osin vaihtuva, edustaen useampia vuosisatoja ja –kymmeniä tai taideteokset hyvin erilaisia tyyliisuuntia, voi yksinkertainen ja hillitty materiaalimaailma olla perusteltu valinta. Hillitty ja syrjään vetäytyvä väri- ja materiaalimaailma ei päädy riitelemään esineistön kanssa ja mahdollistaa tunnelman luomisen esimerkiksi valaistusta, sen lämpötilaa, kirkkautta ja sävyä säätämällä. (Macleod 2005, 56.)

Vahva ja voimakkaan identiteetin omaava materiaali- ja värimaailma näyttelytiloissa voi myös korostaa näyttelyn sisältöä ja esimerkiksi sitoa tai korostaa esineistön liittymistä historiassa tiettyyn aikakauteen. Esimerkiksi kilpailuohjelmassa mukana olleen Hotelli Otavan uusrenessanssityylinen sisäarkkitehtuuri edustaa voimakkaasti kuvioitujen seinä- ja kattopintojen sekä erilaisten koristeaiheiden ansiosta suunnitelman esimerkkiä tämän tyyppisistä näyttelytiloista.

Museorakennuksissa eleetöntä pintaa, kuten maalattua valkoista voidaan myös käyttää korostamaan rakennuksen tilallisuutta sekä muotoja. Yksinkertainen tekstuuri ja väri pakottavat kävijän huomion tilallisuuteen ja rakennuksen suuriin linjoihin. Esimerkiksi Kiasman aulassa valkoisten suurten kappaleiden luoma tilallisuuden vaikutelma on tarkkaan harkittu arkkitehtoninen piirre (Frilander 2018).

Materiaalin tekstuuri ja luminanssi eli heijastavuus

Museorakennuksen näyttelytilojen materiaalien ja värien valinnassa on myös tärkeää huomioida materiaalien kyky heijastaa valoa. Tilan pintojen materiaalin ja pinnan vaaleuden lisäksi syntyvään vaikutelmaan heijastumisen kautta vaikuttaa materiaalin tekstuuri. Tasaiset, hiotut ”peilikirkkaat” tekstuuripinnat ovat suuntaheijastavia eli luminanssi vaihtelee katselukulmasta riippua. Rosoiset tai mattapinnat ovat tasaheijastavia, jolloin materiaalin luminanssi on sama katselukulmasta riippumatta. Valitun materiaalin pinnan tekstuuri vaikuttaa tilan luonteeseen ja pintojen häikäisevyyteen (kiusahäikäisy). Häikäisy syntyy siitä, että koetussa tilassa ihmisen silmä pyrkii sopeutumaan vallitsemaan keskimääräiseen luminanssiin, jolloin suuret erot luminanssissa häiritsevät ja heikentävät näkemistä. (Glamox 2020; Männistö 2011, 6, 12, 26-27; Oulun ammattikorkeakoulu.)

Museorakennuksessa häikäisyä on syytä välttää, sillä se tuntuu kävijästä epämiellyttävältä ja voi hankaloittaa katseen tarkentamista näyttelyesineisiin. Myös näyttelyesineet voivat kärsiä ylimääräisestä kattoseinä- tai lattiapinnoista heijastuvasta valosta. Tästä syystä esimerkiksi kiillotetut kivimateriaalit eivät välttämättä sovellu museorakennuksen näyttelytiloihin. ((Naredi-Rainer 2004, 56-58).

Heijastamalla valoa ja absorboimalla tiettyjä aallonpituuksia materiaalit voivat myös muuttaa tilan tunnelmaan vaikuttamalla tilassa ilmenevän valon spektriin (Männistö 2011, 9-10, 26-2). Tällä tavoin materiaalit voivat vaikuttaa tilan valaistuksen väriin, tai muuttaa tunnelmaa heijastamalla kylmempää valoa (materiaalit absorboivat spektrin pienempiä aallonpituuksia) tai lämpimämpää valoa (materiaalit absorboivat spektrin suurempia aallonpituuksia). (Glamox 2020.)

Rakennuksen materiaalit voivat myös ohjata ihmistä huomioimaan pintojen käyttötarkoitusta sekä auttaa havainnoimaan tilaa ja helpottaa liikkumista tilassa (Rissanen 1.4.2016).

Vasen kuva 32. Lautamuottipintainen betoni. (Tekijänoikeudeton)
Keskellä kuva 33. Hotelli Otavan Karhunpesän seinän tiilitekstuuri. (Tekijä)
Oikealla kuva 34. Terastrappaus. (interiorstoinpire 2020)

5 SUUNNITELMA

Poriginal Gallerian näyttelytila Uuden museon toisessa kerroksessa.

5 SUUNNITELMA

5.1 KONSEPTI – AHTOJÄÄT

Satakunnan historiaa on värittänyt sijainti merenrannalla, kulkuyhteyksien varrella. Satakunnan historialliseen maakuntaan kuulunutta Tamperetta ympäröivät suuret järvet, Näsijärvi ja Pyhäjärvi johtavat vetensä Kokemäenjokea pitkin Satakunnan merkittävienpien pitäjien ja Satakunnan maakuntakeskuksen, Porin läpi Pohjanlahteen. Asutus on jo varhain keskittynyt Kokemäenjoen varrelle, suistoalueelle ja alkulähteele, joihin alueen suurimmat asutuskeskukset Pori ja Tampere ovat muodostuneet (Satakuntaliitto 2014)

Kokemäenjoki, kuten muutkin joet ovat olleet merkittävä tekijä Satakunnan ihmisten elämässä, se on tarjonnut mahdollisuuden elinkeinoille ja toiminut kulku- sekä kauppareittinä vuosisatojen ajan. Joet ovat olleet Satakunnan teollisuuden elinehto. (Satakuntaliitto 2014)

Satakuntaan on asettunut asutusta jo varhain mesoliittisella kivikaudella arviolta 8500-5000 eaa. Joet, ja ravinteikas alava maaperä ovatkin olleen asutuksen asettumisen edellytyksenä ollen voimakkaimpia Satakunnan ympäristöä ja kulttuuria leimaavia alueellisia tekijöitä. (Satakuntaliitto 2014, 12.)

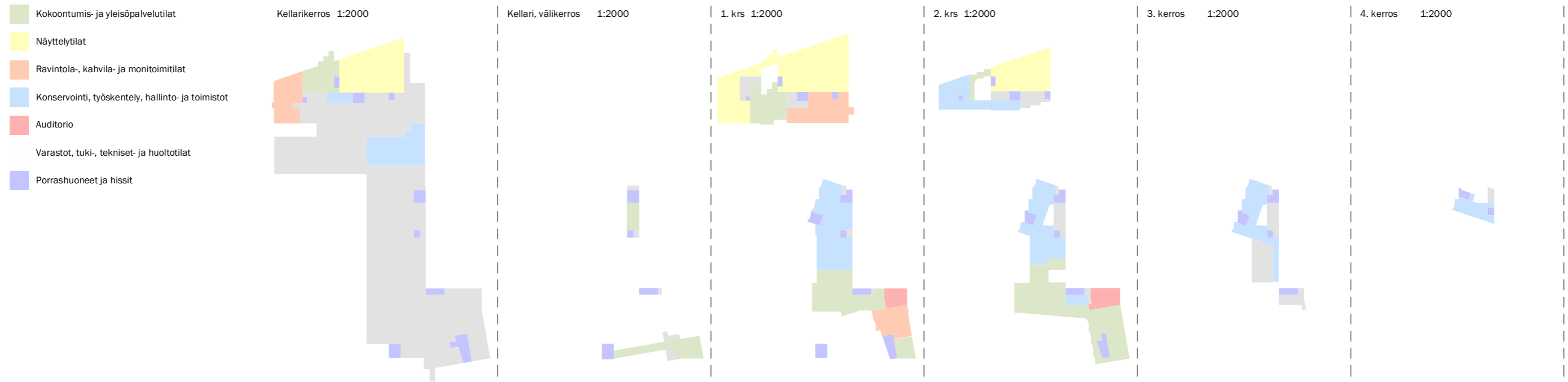
Joet ovat tarjonneet ihmisille paikan levähtää ja tartuntapinnan luonnon pysyvyyteen. Se on ollut juomaveden lähde, mutta myös paikka pysähtyä ja tarkastella elämää. Olen kotoisin Oulujokilaaksosta ja jokimaisema on minun sielunmaisemani. Jokiteemasta sain inspiraation museon suunnittelua muokanneelle tarinalle, jonka halusin ulottuvan tekemiini suunnitteluvaihtoihin ja rakennuksen tematiikkaan. Narratiivin luominen on minulle tapa jäsentää ajatuksiani suunnittelun aikana, mutta sen ei tarvitse mielestäni olla valmiissa rakennuksessa eksplisiittistä – jotain, joka tulisi olla kaikkien ymmärrettävissä.

Pitkänomaisen rakennuksen läpi kulkeva liikettä ohjaava auloista, käytävistä ja julkisista tiloista muodostuva kulkureitti virtaa kuin joki kapeikkojen, suvantojen karikkojen ja koskien kautta määränpäähensä. Matka rakennuksen sisällä alkaa joen alkulähteiltä Hotelli Otavan vierestä ja kuljettaa kokijan elämysten kautta kohti Satakunnan museota. Temaattinen Joki-narratiivi edustaa virtausta, elämän eteenpäin kulkemista. Hotelli Otavasta alkava ja Satakunnan museoon päättyvä kokonaisuus muodostaa kilpailualueelle yhtenäisen museorakennusakselin.

Uudisrakennuksen työnimi ”Ahtojäät” viittaa Kokemäenjoen kevääseen ja joen jäiden pakkautumiseen ahtojääksi suvantoihin. Kulmikkaat rakennusmassat muistuttavat toistensa päälle kasautuneita jäälohkareita. Innoitusta sain Tapio Wirkkalan sitaatista ”Ottakaa pala jäätä käteen ja löytäkää kulttuurimme siitä” (Biografiakeskus 2016).

Satakunnan museorakennus keskeisauloineen ja rakennuksen ympäri kiertävine näyttelykiertoineen on moderni tulkinta museorakennusten arkkityypistä glyptoteekistä, kun taas Uusi Museo tilarakenteineen lainaa toimintojen jakaantumisen pitkänomaisen rakenteen toisen merkittävän arkkityypin Pinakoteekin kanssa.

Toiminnot ja toimintojen väliset yhteydet

Uuden museorakennuksen sijoittaminen Kivi-Porin kulttuuriympäristöön ja luontevaksi osaksi kaupunkirakennetta osoittautui haasteelliseksi. Suunniteltavana oli neljä suurta osa-aluetta, jotka tuli liittää yhdeksi koherentiksi kokonaisuudeksi; museon sisäisen toiminnan kannalta olennaiset haasteet eli tilakokonaisuus ja toimintojen väliset yhteydet, olevan museorakennuksen peruskorjaus, museokokonaisuuden luonteva liittyminen kaupunkitilaan sekä uudisrakennuksen kaupunkikuvallinen, alueen arvotilaksi sointuva arkkitehtuuri. Kokonaisuuden kantava ajatus liittyy museon toimintojen yhtenevyyteen ja siihen, etteivät erilaiset näytteille asettamista ja varastointia palvelevat esineistön konservointi- ja käsittelytilat tai toimistot hajaantuisi liiaksi pitkin tehtävänannossa osoitettua kilpailu-/rakennusalueetta.

Olemaan museorakennukseen ei ilman massiivisia lisäkerroksia tai rakennuksen laajentamista Museonpuiston päälle olisi voinut sijoittaa kaikkia näyttelytoimintoja. Tukitilojen ja toimintojen tarve näyttelytoimintojen läheisyydessä ei suunnittelussa poistu mihinkään, vaikka tukitilat sijoitettaisiin kellarin huolettomasti ja kauas yleisötiloista. Rakennusten on myös palveltava näyttelyiden rakentamista, aulapalveluiden huoltoa ja museotyöskentelyä. Tästä syystä osa tilaohjelmassa määrättyistä näyttelytiloista taidemuseon näyttelytila ja Rosenlew-museo on sijoitettu Uuteen Museoon ja Satakunnan näyttelytilakokonaisuus on säilytetty nykyisessä museorakennuksessa.

Näyttely- ja varastotilat ovat passiivisia ja sulkeutuneita tiloja. Ne eivät toimi vuorovaikutuksessa ulkotilan ja julkisen kaupunkitilan kanssa samalla tavoin aktiiviset ja ilman erityistä ”sisäänkäyntioikeutta” toimivat tilaohjelman mukaiset julkiset tilat; aula- ravintolatilat, museokauppa, tietopalvelu- sekä lastenkulttuurikeskus.

Olen pyrkinyt suunnittelemaan rakennuksen massoitelun ja toimintojen jakautumisen pohjakerroksiin niin, että aktiiviset, ulkotilaan avautuvat toiminnot olisivat jakautuneet johdonmukaisesti pitkin kilpailu- aluetta kunkin kaupunkitilan ja kohdan erityistä luonnetta palvelleen. Sekä Satakunnan, että uudisrakennuksen kohdalla pohjakerroksen luonne – avautuminen ympäristöönsä ja sulkeutuminen ympäristöstään on paikka paikalta harkittua. Aukotukset ja lasiseinäjärjestelmät on sijoitettu sinne, missä niiden sijainti palvelee sisätiloihin ja sieltä ulos aukeavia näkymiä lisäten rakennusten houkuttelevuutta ja avautumista ympäristöönsä. Pohjakerrosten sulkeutuneet ja passiivisemmat toiminnot sekä julkisivut sijaitsevat kohdissa, joissa myös ulkotilan puolijulkisen tai yksityisen luonne on voimakkaampi, kuten asuinrakennusten läheisyydessä.

Kilpailuohjelmassa on lisäksi esitetty toive uuden museorakennuksen pääsisäänkäynnin sijoittamisesta Nortamonpuistoon. Tämä ei palvele uuden museorakennuksen liittämistä olemaan Satakunnan museoon, sillä tällöin toimintojen välinen etäisyys suureksi. Suunnitelma ratkaisee ongelman jakamalla kokonaisuuden toimintojensa mukaan kahteen erilliseen museorakennukseen, jotka yhdistyvät kellarissa kokoelmavaraston ja huoltotilojen avulla.

Tilaohjelman toimintojen runsaus ja uudelle museorakennukselle esitetty olemassa olevien rakennusten rajaama tontti johtaa väistämättä suureen rakennukseen, jota palvelemaan on tehtävä useampi sisäänkäynti – jo pelkän poistumisturvallisuuden vuoksi. Liian monen sisäänkäyntien määrä on museorakennuksessa ongelma esineistön turvallisuuden kannalta ja suuri sisäänkäyntien määrä kasvattaa valvonnan tarvetta. Yksi hallittu sisäänkäynti on helpompi valvoa, mutta

sitä ei ole tontin reunaehtoisten sanelemana ole mielekäs toteuttaa. Ongelmaa voidaan kuitenkin lähestyä katkaisemalla näyttelytilojen välisiä yhteyksiä tai tekemällä näyttelykokonaisuuksia palvelevista toiminnoista omia suljettuja kiertojaan, joista vierailijat poistuvat hallittuja reittejä pitkin, kuten suunnitelmassa on tehty. Sekä Satakunnan museossa, että uudessa museorakennuksessa on toimittu näin samalla säilyttäen mahdollisuus toimintojen muunneltavuuteen – tilojen avaamiseen ja sulkemiseen toisistaan kulkuvalvottujen ovien avulla, näyttelyiden tarpeiden mukaan. Nykypäivän elektroninen kulunvalvonta- ja turvatekniikan kehitys myös helpottaa useamman sisäänkäynnin toteutusta.

Toimintojen yhtenäisyys ja käytettävyys kärsivät väistämättä toimintojen hajautuessa suurelle alueelle ja sisäänkäyntien määrän kasvaessa. Tästä syystä eri toimintojen yhteyksien ja toisiinsa liittämisen harkittu arvottaminen on tämä tehtävänannon toteutumisen kannalta tärkeää. Toimintojen liittämiseen pääsisäänkäyntiin ja toisiinsa on annettu tehtävänannossa erityisiä ohjeita; mm. lastenkulttuurikeskuksen, ravintolan ja tietopalvelukeskuksen tulisi olla jonkin aulatilan vieressä.

Suunnitelmassa sisäänkäyntitilojen mitoitus ja koko on tarkkaan harkittua. Pyrkimys ei ole ollut luoda tiloista mittakaavaltaan liian suuria, jolloin tilat menettävät kutsuvuutensa ja tunnelmansa. Yhtä aikaa on pyritty välttämään sisäänkäyntitilojen ja aulojen mitoituksessa liian pieniä ja ahtaita, jotta tilat eivät tuota klaustrofobista tai rajoittunutta vaikutelmaa. Sisäänkäyntitiloissa on pyritty aukotuksessa ja mitoituksessa samanaikaisesti tilojen avaruuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen: aulatilojen koko vaihtelee sen mukaan, mikä niiden merkitys museokokonaisuudelle on. Satakunnan museon pääaula on tiloista suurin, pienin on uuden museon sisäänkäynti, johon on pyritty tuottamaan intiimi ja tiivis, pienempää kävijämäärää palveleva lämmin tunnelma.

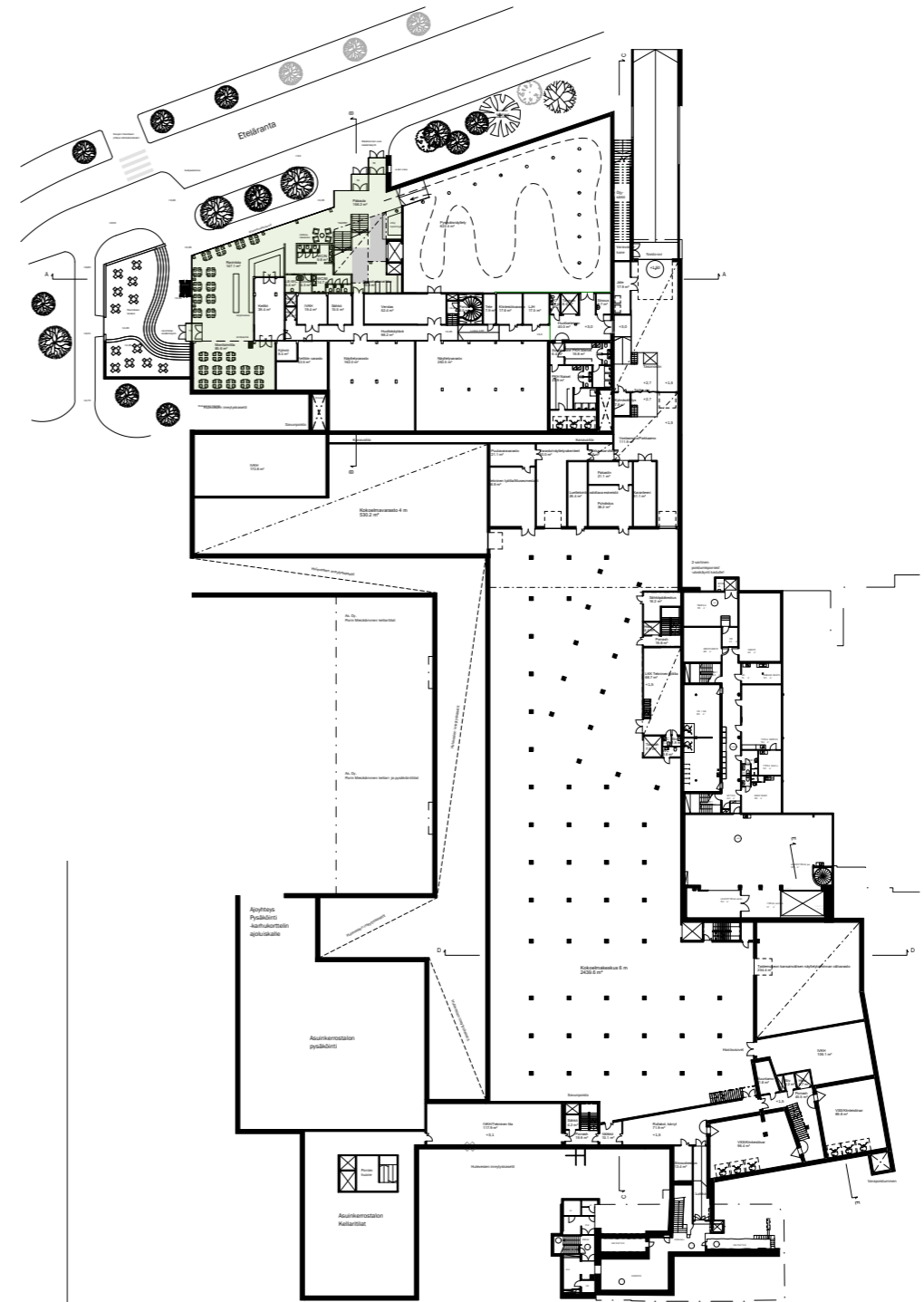
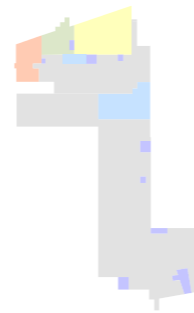
Kokoelmavarastot ja kellari

Merkittäväksi kokonaisuuden suunnittelua ohjaavaksi tekijäksi muodostui huoltoyhteyden lisäksi kilpailuohjelmassa määritelty uuden museokokonaisuuden yhteyteen toteutettava laaja kokoelmakeskusvarasto. Kokoelmavaraston laajuus on 4000 huoneliometriä, joista 3000 huoneliometriä tulisi toteuttaa kuusi metriä korkeana varastona. Tästä syystä oli kokonaisuuden kannalta oleellista, että huoltoyhteyden sijainti ja toteutus varastotiloihin esineistön käsittelemisen sujuvoittamiseksi tuli harkita huolellisesti. Kokoelmavarastoon piti sijoittaa myös Porin taidemuseon varastotiloja.

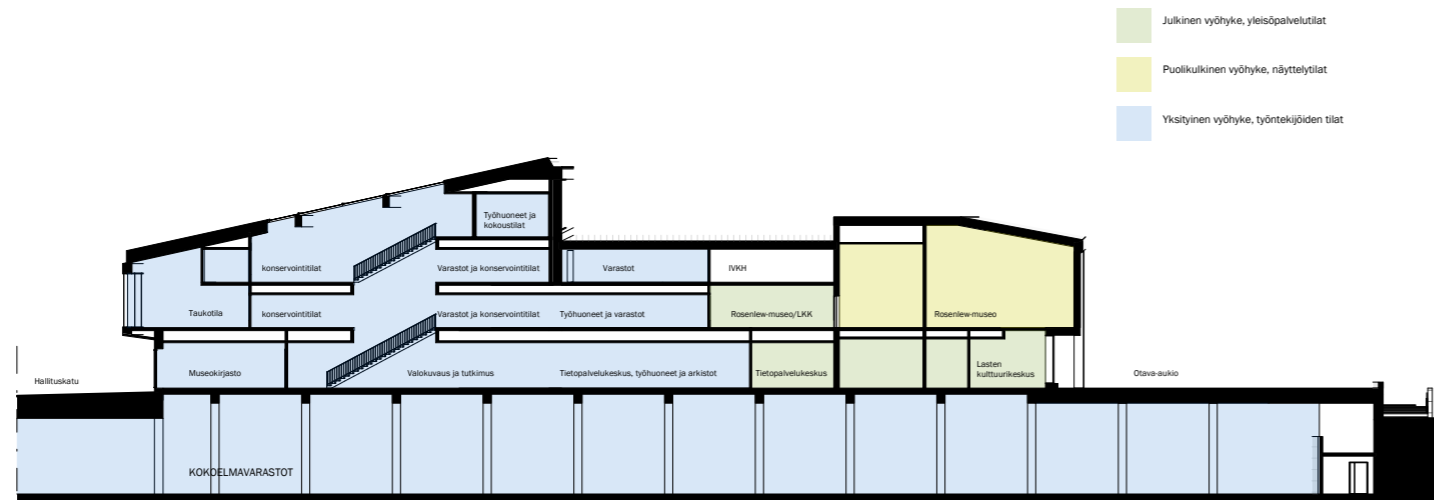
Suunnitelmassa varastotilat ovat sijoitettu kokonaan kellarikerrokseen: Satakunnan museon ja uudisrakennusten kellareihin sekä Hallituskadun ja Otava-aukion kansirakenteiden alle. Sisäänajoyhteys ja varastojen käsittelytilat (töiden vastaanotto, pakkaamo, pakastin ja karanteni) ovat Etelärannan kautta toteutetun sisäänajoluiskan ja lastaustilan yhteydessä.

Varastotilojen yhteyteen on sijoitettu myös tilaohjelmaan kuulumaton ja museosta puuttunut tilava museokokonaisuutta ja näyttelyiden rakentamista keskitetyksi palvelevat puutavara-, näyttelytarvike- ja näyttelyrakennusvarastot. Tilojen tarpeellisuus on havaittu työnantajani suunnittelemassa kansallismuseon huoltotilojen laajenuksessa, jossa huoltotunneliin rakennetun huoltoyhteyden yhteyteen toteutetut keskitetyt varastotilat nähtiin tarpeelliseksi. Koen, että tilat voisivat olla myös kilpailuohjelman mukaisessa museo- ja kokoelmakeskuskäytössä tarpeen.

- Kokoonnu- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työkentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

Kellarikerros 1:1000

Leikkaus C - C, pohjois-etelä 1:500

- Julkinen vyöhyke, yleisöpalvelutilat
- Puolijulkinen vyöhyke, näyttelytilat
- Yksityinen vyöhyke, työntekijöiden tilat

Huoltoyhteys – ratkaisun perusteet

Tehtävänannossa vaadittiin suunnittelemaan kokonaisuudelle uudet tilavat lastaus- ja tavaroiden käsittelytilat kokoelmavarastojen yhteyteen. Lastaustilan tulee olla viisi metriä korkea ja kuorma-autolla sisään ajettava, joten lastaustilan sekä ajoyhteyden sijainti oli alussa yksi tärkeimmistä kokonaisuutta ohjaavista tekijöistä. Suunnittelualueen voimakkaat korkeusvaihtelut tarjosivat sekä mahdollisuuksia, että haasteita. Maantasokerrokseen toteutettavien lastaustilojen ongelmaksi muodostuivat sekä kaupunkikuvalliset, että käytettävyyden tuottamat haasteet. Koska lastaustilan kautta liikutettaisiin pääosin teoksia sekä esineistöä kokoelmavarastoihin ja sieltä museotiloihin, tulisi lastaustilan yhteyteen järjestää karanteeni- ja pakastintila sekä pakkaamo. Huoltoyhteys varasto- ja konservointitiloihin rajoittaa julkisten toimintojen ja yleisölle tarkoitettujen kulkuyhteyksien sijaintia ja mahdollisuuksia, joten päätin suunnittelutyön alkuvaiheessa rajata vaihtoehdot huoltoyhteyden toteuttamiseksi muutamaan järkevään ja toimivaan vaihtoehtoon.

Vaihtoehdoista huoltoyhteydelle selkein ja perustelluin oli luiskattu yhteys Etelärannan kautta olevan museon itäpuolelta suoraan kellarin. Maantasosta kellarin laskeutuvalla sisäänajoluiskalla toteutettu yhteys olisi voitu toteuttaa Teatterikadulta Porin Teatterin eteläpuolitse Nortamon puiston pohjoispäästä tai Hotellin Otavan ja uuden asuinrakennuksen välistä Valtakadulta. Neljäntenä vaihtoehtona oli maantasokerrokseen toteutettu ja suurella 1. ja 2. kerroksen välillä liikkuvalla välisellä tavarahissillä täydennetty huoltoyhteys uuden museon 1. kerroksen tasolta.

Sisäänajoluiskilla toteutetut vaihtoehdot poistuivat tarkastelussa turvallisuuden ja toteutettavuuden haasteiden vuoksi. Nortamonpuisto on tehtävänannossa toivottu säästettäväksi ja osaksi uuden museorakennuksen sisäänkäyntiä, joten vaikka tontin korkeusasemat ja sisäänajorampin kaltevuus huomioon ottaen huoltoyhteys olisi ollut kohtuudella järjestettävissä, huoltorampin sijoittaminen puiston viereen olisi lisännyt raskasta liikennettä lapsiperheille tarkoitettun leikkipuiston vieressä. Hotelli Otavan viereen sijoitettu sisäänajoluiska olisi taasen osin rikkonut kaupunkikuvallisesti tärkeän rakennuksen ympäristöä ja olennaisesti hankaloittanut Otavankadulta Satakunnan museolle toteutettavaa kevyenliikenteen väylän toteuttamista. Uuden asuinrakennuksen yhteyteen toteutettuna ajoluiska kuorma-autolle ei olisi korkeusasemien ja luiskan kaltevuuksien vuoksi onnistunut.

Olen pyrkinyt hyödyntämään Satakunnan olevan museorakennuksen suuren runkosyvyyden tarjoamia mahdollisuuksia ja sijoittanut näyttelytoimintojen lisäksi myös ravintola- ja kahvilapalvelut aulan läheisyyteen. Luonnollisesti myös ravintolan ja kahvilan huolto- ja varastotilat ovat Satakunnan museorakennuksen läheisyydessä. Siksi

vaihtoehdoiksi jäi maantasossa toteutettu huoltoyhteys nykyisen museon kellarista, tai 1. kerroksen tasolta, Hallituskadulta Porin Teatterin lisärakennuksen vierestä.

Satakunnan olevan museorakennuksen avaaminen ympäristöönsä ja erityisesti sisäänkäynnin sekä ravintolan sijoittaminen osaksi jokirantaa poistivat nykyisen Etelärannan lastaustason. Satakunnan museon rakennushistoriallisessa selvityksessä rakennuksen tärkeimpänä tilallisena kokonaisuutena on nähty olevat Etelärannan puolella sijoittuva kolmeen päällekkäiseen kerrokseen sijoittuva näyttelytilakokonaisuus, joten nykyisen rakennusrungon hyödyntäminen huoltoyhteyden toteuttamisessa oli poissuljettu.

Lopulta vaihtoehdoiksi jäi uusi luiskan avulla toteutettu huoltoyhteys Etelärannasta olevan museorakennuksen vierestä suoraan kellarin sekä hissin avulla uuteen rakennukseen toteutettava yhteys Hallituskadulta.

Hallituskadulle teatterin lisärakennuksen vieressä liikennöinti on ras-kaille ajoneuvoilla haastavaa, joten huoltoyhteyden ratkesin käytettävyyden ja toteutettavuuden määräämänä. Etelärannasta toteutetun ajoluiskan korkeusero on vain 1,5 metriä ja nykyistä Satakunnan museon terassia laajentamalla lastaustila oli mahdollista sijoittaa ennen Hallituskadun alitusta niin, että tilan vapaa korkeus on varmasti toteutettavissa 5 metriin. Lisäksi toimivan lastaamisen kannalta olennainen lastaustaso palvelee korkeustasoltaan hyvin olevan Satakunnan museon näyttelyitä ja ravintolatoimintoja palvelevia kellari- ja huoltotiloja. Etelärannasta toteutettu yhteys voidaan myös alueen kevyen liikenteen kannalta toteuttaa turvallisemmin kuin muut vaihtoehdot.

Uuden ja olevan museorakennuksen välinen yhteys – ratkaisun perusteet

Kun ratkaisu huoltoyhteyden sijoittumisesta oli analyttisen vaihtoehtojen tarkastelun myötä syntynyt, määritteli se myös reunaehdot uuden ja olevan museorakennuksen toimintojen yhdistämisen osalta. Tehtävänannossa on toivottu joko Hallituskadun yläpuolista tai alittavaa maanalaista yhteyttä olevasta museorakennuksesta uuteen. Tehtävänannossa ei kuitenkaan ole eriteltynä tarkemmin sitä, halutaanko yhteyden koskevan sekä näyttely-, että huoltotoimintoja. Koska lastaustila söi kellarista parhaan julkisen kävijöitä palvelevan yhteyden tai maanalaisen näyttelykäytävän sijainnin olisi yhteys pitänyt muodostaa olevan Hallituskadun alitse väestönsuojan länsipuolelta.

Vaikka osassa kilpailuehdotuksista näin on tehty, harkinnan jälkeen tämä osoittautui epämielekkääksi vaihtoehdoksi, sillä tuolloin yleisöä palveleva yhteys olisi ristennyt olevan museon kellarin huoltokäytävän kanssa ja olisi rakenteellisesti vaikea ja kallis toteuttaa. Olevan museon

varastotilojen lattiakorkeus on tällä hetkellä tasossa +4,55 (N2000-korkojärjestelmä) ja Hallituskadun alta toteutettava yhteys tulisi laskea tasoon +1,5 ennen Hallituskadun alitusta, jolloin lattiaa tulisi laskea yli 3 metriä ja lisäksi olevan museorakennuksen kantavien betonipilarien anturat ja alapohjan massiivilaattapalkistot tulisi purkaa. Alituksen kohdalla Satakunnan museon kantava runko tulisi kellarissa, ellei myös ylemissä kerroksissa rakentaa uudelleen. Tämä olisi kustannuksiltaan kallista ja ekologisen näkökulman kannalta myös epäedullista, sillä oleellista korjausrakentamisessa on pyrkiä hyödyntämään rakennuksen kantavaa betonirunkoa. Myös olevan väestönsuojan kohdalle sijoitettava näyttelytilayhteys olisi kannattamatonta väestönsuojaseinien purkamisen vuoksi. Lisäksi haasteena olisi lastaustilan yhteyteen toteutettavan tavaroiden vastaanottotilan, karanteenin ja pakkaamon sijoittuminen suhteessa kulkuyhteyteen.

Ratkaisu jättää näyttelytilayhteys olevan ja uuden museon välillä toteuttamatta vahvasti myös Porin Aarteen kilpailuehdotuksissa esiintyneet lukuisat epäonnistuneet ratkaisuehdotukset, joissa julkiseen käyttöön kävijöille tarkoitetut maan alle sijoitetut näyttelytilat venyivät maanalaisia tunneleita muistuttaviksi monikymmenmetrisiksi käytävämäisiksi tiloiksi, joiden käytettävyys ja tilallinen mielekkyys voidaan kyseenalaistaa. Leveämpien näyttelytilojen sijoittaminen maan alle taas söi arvokasta maan alle sijoitettavaa korkeaa kokoelmakeskusvarastolle tarkoitettua tilaa, mikä pakotti ehdotusten laatijat tuomaan varastotiloja maanpäällisiin tai jopa ylempiin kerroksiin.

Tehtävänannossa on esitetty, että uuden museon sisäänkäynti sijoitettaisiin Nortamonpuiston yhteyteen. Kilpailuohjelmassa vaaditun julkisen kaupunkitilan vuoksi uusi museorakennus asettuu luonnollisemmin Nortamonpuiston ja Hotelli Otavan yhteyteen kuin uuden Karhukorttelin asuinrakennusta vastapäätä Porin Teatterin lisärakennuksen kylkeen, vaikka tällöin se olisikin Satakunnan museota lähempänä. Myös julkisten ja yksityisen tilan luonnollisen vyöhykkeisyyden nimissä uuden museorakennuksen sijoittaminen Porin Teatterin lisärakennuksen viereen ei olisi ollut perusteltua. Jotta maanalainen tai Hallituskadun yläpuolelle toteutettu yhteys olisi erityisesti etäisyyden ja kävijöiden tilakokemuksen kannalta mielekäs, uuden museon näyttely- ja yleisöpalvelutilat tulisi sijoittaa tuohon paikkaan, jo rakenteilla olevan ympäristöstään sulkeutuvan asuinrakennuksen ja Porin Teatterin väliin.

Neljäs näkökulma, mikä puolsi ratkaisua jättää tekemättä sisätilojen välinen näyttely-yhteys oli se, että Suomen ilmaston vuoksi suurimman osan vuoden museovierailijat joutuvat jättämään vaatteensa narikkaan näyttelykierron ajaksi. Tämä tarkoittaisi sitä, että näyttelykierto olisi järjestettävä siten, että siihen rakennukseen, josta vierailijat astuvat sisään näyttelytilakokonaisuuteen ja johon he jättävät ulkovaatteensa olisi järjestettävä mielekäs kierto tai yhteys takaisin.

Olevan museorakennuksen rakenteiden, tilojen yhteyksien ja korkeusasemien vuoksi ainoa toteutettavissa oleva käytävämäinen kapea näyttelytila ei välttämättä palvele tällaista kahdensuuntaista liikennettä.

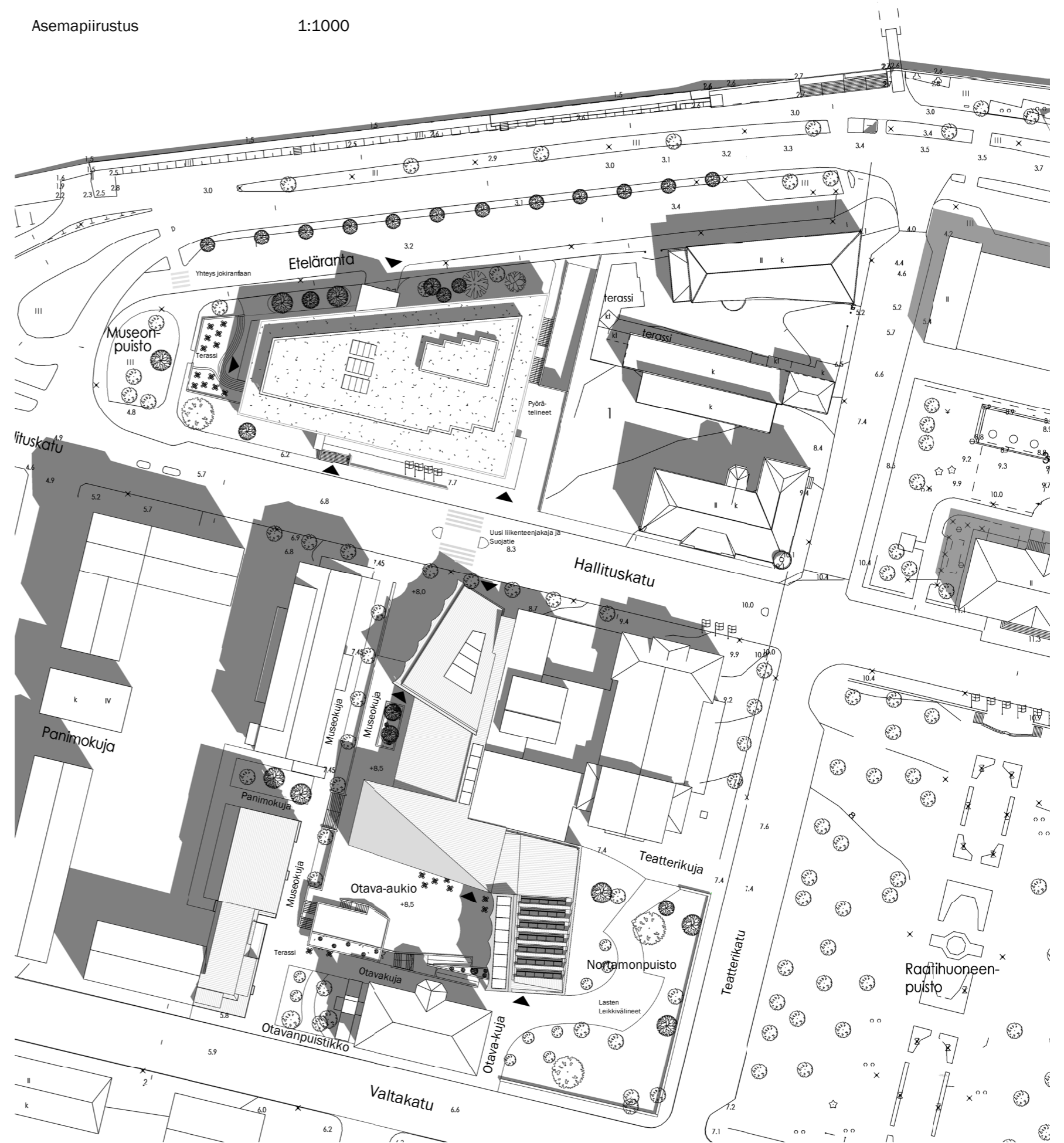
Päädyin ratkaisuun, jossa rakennusten välinen maanalainen yhteys palvelisi vain huoltoa, henkilökunnan liikennöintiä sekä esineistön siirtämistä rakennusten välillä kellaritilojen kautta. Kellarikerroksen kautta syntyvän yhteyden estyminen vaikean ja kannattamattoman toteutettavuuden vuoksi esti myös kilpailuohjelmassa esitetyn avoimen varaston toteuttamisen nykyisen satakunnan museorakennuksen yhteyteen. Tästä syystä avoin varasto on toteutettu Uuden Museon kellaritilaan.

Huoltoyhteyden sijainnin ja museoiden välisen luonteen ratkettua, oli uuden museorakennuksen, pääsisäänkäynnin ja sen toimintojen sijoittaminen kilpailuohjelman tavoitteiden mukaan Nortamonpuistoon Hotelli Otavan läheisyyteen perusteltua.

Vaihtoehtona olisi ollut myös kasvattaa olevan museorakennuksen kerroskorkeutta tai kerrosten laajuutta Museonpuiston päälle niin, että kaikki näyttelytilat olisi voinut sijoittaa olevaan Satakunnan museoon ja uusi museo olisi toiminut ainoastaan lastenkulttuurikeskuksen käytössä. Rakennuspaikan kaupunkikuvallisten arvojen vuoksi sekä olevan Satakunnan museon, että uuden museon korkeus oli sovittava kaupunkikuvallisesti tärkeiden Porin raatihuoneen, Hotelli Otavan ja Porin Teatterin korkeuksien ja massoittelemuksen mukaan. Tästä syystä en nähnyt perusteltuna massiivisesti korottaa olevaa museorakennusta. Myös olevan museorakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri olisi kärsinyt liian rajusta rakennuksen käsittelystä.

Pohjoisille leveyspiireille toteutettavan museorakennuksen tulisi olla riittävän kompakti ja yleisöä palvelevien toimintojen lähellä toisiaan, jotta museovieraiden ulkovaatteiden säilytystä ja muita kävijöitä varten toteutetut toiminnot eli sisäänkäyntitilat voivat palvella vain rajallista määrää näyttelytiloja elleivät näyttelytilat asetu korkeussuunnassa päällekkäin.

Tiladramaturgian kannalta on myös olennaista, että museorakennus ja sen näyttelytilakokonaisuus hengittää. Minulle tämä tarkoittaa sitä, että näyttelytilojen välillä kävijällä mahdollisuus hengähtää, vapauttaa keskittymisensä, antaa ajatusten virrata ja katsoa kauas maisemaan. Laajoihin kellaritiloihin sijoitettuihin näyttelytilakokonaisuuksiin dynaamisen tiladramaturgian toteuttaminen on luonnonvalon puutteessa vaikeaa.

Kaupunkitila

Kilpailuohjelmassa ja kaavassa määritellyt reunaehdot rakennusmasojen sijoittelun ja massoittelemuksen suhteen pyrkivät mielekkään julkisen ulkotilan luomiseen Uuden museorakennuksen ympäristöön. Tehävänannossa toivottiin erityisesti, että uuden museorakennuksen sisäänkäynti sijoitettaisiin Nortamonpuistoon Hotelli Otavan lähettyville.

Nortamonpuisto on kilpailuohjelman vaatimusten mukaisesti säilytetty nykyisessä roolissaan leikkipuistona ja se sitoutuu olennaisesti osaksi Uuden Museon sisäänkäyntialuea ja monitoimitilaa. Uudeksi merkittäväksi kaupunkitilaksi muodostuu Otava-Aukio, L-muotoisen museorakennuksen ”syliin”. Otava-aukio on kansirakenteen päällä kokoelmavaraston runsaasta tilatarpeesta johtuen. Aukio rajautuu intiimiksi kaupunkitilaksi ja on suorassa yhteydessä museon sisäänkäyntiin ja Lastenkulttuurikeskukseen, joten sitä voidaan hyödyntää kesäkaudella tapahtumapaikkana ja osana lastenkulttuurikeskuksen toimintaa. Otava-aukio ja Otavanpuistikko ovat kilpailuohjelmassa kohtaamispaikoiksi tarkoitettuja uusia julkisia kaupunkitiloja.

Kilpailuohjelmassa on esitetty, että Teatterikujan tulisi muodostaa koko korttelin läpäisevä ja yhtenäinen kulkureitti kytkemällä Panimokuja

Raatihuoneen puistoon. Suunnitelmassa tämä ei toteudu, eikä Teatterikujaa ole toteutettu lainkaan. Sen sijaan reitti Nortamonpuistosta Panimokujalle kulkee Otava-aukion kautta uuden museorakennuksen pääsisäänkäynnin edestä.

Laajat kansirakenteet tuottavat haasteita tontin hulevesien hallinnassa. Tästä syystä kellaritiloja ei ole kaikilta sivuiltaan liitetty kiinni viereisten rakennusten; asuinrakennuksen ja Hotelli Otavan kellaritiloihin, vaan kellarin ympärille on jätetty vapaata tilaa maa-ainekselle puiden kasvualustaksi ja hulevesien imeyttämiseksi maahan upotettavien hulevesikasettien avulla.

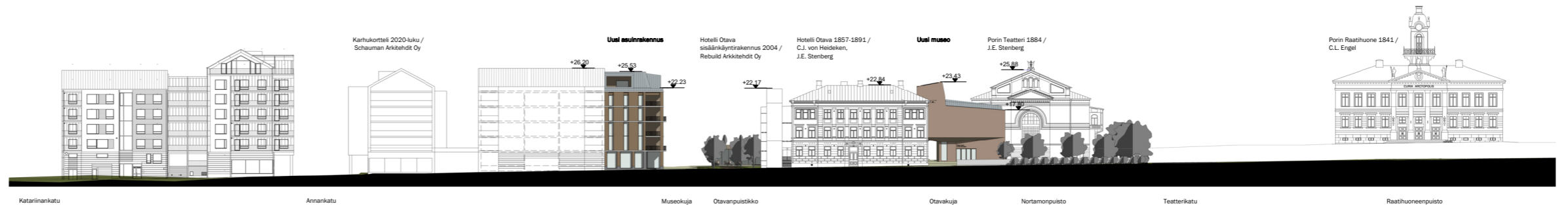
Koska rakenteilla oleva Karhukorttelin asuinrakennus As Oy Porin Mesikämmen on julkisivultaan sulkeutuva, kaavassa korostettu konservointikeskuksen ja Mesikämmen väliin jäävä kaupunkitila ei muodostu luonteeltaan tavoitellun kaltaiseksi. Tästä syystä kaupunkitilan painotus on suunnitelmassa siirretty luonnollisempaan paikkaan Hotelli Otavan ja suunnitelman uuden asuinrakennuksen väliin Otavanpuistikoon, jossa asuinrakennuksen pohjakerroksen käsittely tuottaa mahdollisuuden aktiivisempaan ja julkisempaan kaupunkitilaan. Samalla myös Hotelli Otava saa mahdollisuuden kehittyä tiiviimmin osaksi kaupungin julkisia palveluja.

Uuden asuinrakennuksen pohjakerros on pyhitetty liiketiloille ja Otavanpuistikkoa rajaava uusi kahvilarakennus aktivoi sekä Otava-aukion että Otavanpuistikon.

Satakunnan museon länsipuolella oleva Museonpuisto on otettu aikaisempaa julkisempaan ja tehokkaampaan käyttöön museon ravintolan terassina ja osana ravintolan sisäänkäyntiä. Museon ulkotiloja on käsitelty tarkemmin kokoontumistiloja käsittelevän kappaleen yhteydessä (luku 3.2.2).

Alueleikkaukset- ja julkisivut 1:500

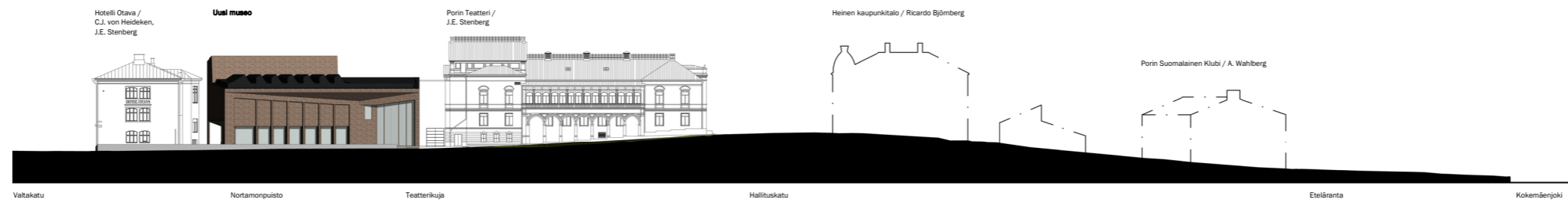
Julkisivu etelään, Valtakadulle 1:500

Julkisivu pohjoiseen, Hallituskadulle 1:500

Julkisivu itään, Teatterikadulle 1:500

Julkisivu länteen, Museokujalle 1:500

Julkisivu itään, Museokujalle 1:500

Otava-aukio Uuden museon Lastenkulttuurikeskuksen sisäänkäynniltä kuvattuna.

5 SUUNNITELMA

5.2 SATAKUNNAN MUSEO

Satakunnan museon peruskorjauksen kantavana ajatuksena on ollut yhdistää yleisöpalvelutilat johdonmukaisesti sisäänkäyntien ja keskeisaulan yhteyteen sekä hyödyntää sisä- ja ulkotilojen yhdistämisessä tontin, Etelärannan ja Jokikeskushankkeen suomia mahdollisuuksia.

Satakunnan museon korjaamisen tavoitteina oli pyrkiä hyödyntämään olemassa olevaan betonirunkoa, säilyttää rakennuksen alkuperäisiä arkkitehtonisia arvoja, puuttua rakennuksen sulkeutuneisuuteen ja avata rakennus ympäristöönsä, luoda rakennukselle kutsuva sisäänkäyntiaula, vahvistaa tilojen välistä hierarkiaa ja dynamiikkaa sekä avata uusi sisäänkäynti Etelärantaan. Lisäksi tilojen ja toimintojen uudelleenjärjestelyllä on pyritty toimintojen muodostamien kokonaisuuksien johdonmukaisuuteen. Kaikkien konservointi- ja työskentelytilojen siirtäminen Uuden Museon yhteydessä toimivaan konservointikeskukseen mahdollistaa museotyöskentelyssä tarvittavat riittävän laajat ja valoisat tilat sekä tilavat varastot konservointitilojen läheisyyteen.

Museon uusi avonainen aulatila ja aulaa halkova pääporras avaavat rakennuksen toiminnot ihmisille ja johdattavat vierailijat johdonmukaisesti Etelärannan puoleiselta sisäänkäynniltä valoisan aula läpi Hallituskadun puoleiselle sisäänkäynnille ja museon näyttelytiloihin, kahvilaan, monitoimitilaan ja ravintolaan. Ravintola 1.kerroksessa hyödyntää jokimaisemista ja ilta-aurinkoon avautuvasta sijainnista nauttivaa Museonpuistoa - entistä museon vahtimestarin asunnon eteen jäänyttä epätilaa. Uusi terassi kytkee rakennuksen sisätilat Jokikeskuksen kokonaisuuteen ja tarjoaa esimerkiksi Porin Jazzin hyödyntämälle Etelärannalle uuden konserttipaikan. Hallituskadun puoleinen terassialue on otettu hyötykäyttöön kahvilan ja tapahtumatilan laajentamisvarana.

Yleisöpalvelutilat ja rakennuksen liittyminen ulkotilaan

Rakennusmassan aulahalkaisu ja korkea museon keskellä sijaitseva eteishalli on viittaus paikalla sijainneeseen Porin toiseen kirkkoon ja sen tilajärjestelyihin. Satakunnan kirkkorakentamisen erityispiirre oli sisäänkäynnin, sakariston ja asehuoneen sijoittaminen pitkäkirkon runkokuoneen keskelle (Ruuth 1958, 524).

Museokokonaisuus on liitetty Jokikeskukseen tuomalla ravintolatila Satakunnan museon alimpaan kerrokseen Etelärannan tasolle osaksi Kokemäenjoen ranta-alueen kulttuuri-, ravintola- ja virkistystoimintoja. Muiden läheisten museorakennusten, Porin taidemuseon ja nykyisen Poriginal-gallerian, sisäänkäynnit on sijoitettu Etelärannan puolelle, joten on luontevaa, että myös Satakunnan museo avautuu vilkkaasti liikennöityyn ja alueen pysäköintipaikat omaavaan Etelärantaan. Etelärannan puolella, Jokikeskuksen yhteydessä Museopuistossa sijaitsee myös ravintolan edustan terassi. Suojatie yhdistää terassin ja museon sisäänkäynnin Etelärannan autotien ylitse jokirannan kevyen liikenteen väylälle sekä terassin läheisyydessä joenrannalla sijaitsevaan kahvilaan. Museon uusi aula avautuu suunnitelmassa kolmekerroksisena avarana rakennuksen halkaisuna ja ”Agorana” läpi rakennuksen Hallituskadulta Etelärantaan.

Satakunnan museon uusi kahvila ja tapahtumatila on sijoitettu vanhan museon toimisto-osan paikalle rakennuksen etelälaidalla aktivoimaan aiemmin passiivinen museorakennuksen Porin Teatterin pääsisäänkäynnin vastainen julkisivu. Eteläisen julkisivun vanha n

auhaikkuna on korvattu uudella lattiatasoon ulottuvalla lasiseinäjärjestelmällä, mikä kytkee vähälle käytölle jääneen Hallituskadun puoleisen ulkoterrassin ja sisätilan paremmin yhteen ja vahvistaa sisä- ja ulkotilan välistä yhteyttä. Samalla se luo rakennukselle houkuttelevamman ”sisäänkäynnin sarjan” ja liittää rakennuksen luontevammin osaksi Porin Teatterin ja Uuden Museon muodostamaa kulttuurikeskittymää. Monitoritoimi- ja kahvilatilaan on puhkaistu oma uusi sisäänkäynti rakennuksen kaakkoisnurkalle, pyörätelineiden viereen.

Navigointia rakennuksen sisällä ja sen ympäristössä on pyritty selkeyttämään arkkitehtuurin avulla. Etelärannan tasolla yleisön liikkuminen on rajattu pohjoisjulkisivun viereen sisäänkäynnin puolelle. Sisäänkäynniltä terassille asti ulottuva korkea lasiseinäjärjestelmä avaa kellarikerroksen Jokikeskuksen suuntaan. Vastaavasti ylemmässä 1. kerroksessa ihmisvirtojen muodostuu tilojen sijoittelun vuoksi länsi-itäsuuntaiseksi julkisivun vierelle. Näillä harkituilla keinoilla rakennuksen avautumista, aktiivisuutta ja houkuttelevuutta on pyritty lisäämään. Kokoonmistilojen luonnetta on pyritty säätämään ihmisen luontaisen valohakuisuuden mukaan.

Kuten asuntosuunnittelussakin, museorakennuksen aukotus tilojen sijoittelu auringon kiertoa nähden on tärkeä osa arkkitehtuuria, sillä ihmisellä on luontainen pyrkimys suuntautua liikkeessään kohti valoa. Luonnonvalon määrä ja tilojen luonnonvalolla valaistumisen huomioiminen on ollut tärkeä osa suunnittelua. Aulat ja sisäänkäyntitilat ovat tiloista valoisimpia, kahvila ja työskentelytilat on suunnattu etelään ja itään, ravintola länteen ilta-aurinkoa kohti.

Näyttelytoiminnot ja näyttelykierto

Satakunnan museon näyttelykierto rakentuu olemassa olevien näyttelytilojen varaan. Myös vaihtuvien näyttelyiden tila on säilytetty nykyisessä käyttötarkoituksessaan, sillä tilaa ja sen muunneltavuutta kiiteltiin kilpailuseminaarissa ja museoarkkitehtuuria julkaisun artikkelissa. Näyttelytilat on säilytetty nykyisillä sijoillaan erityisesti siksi, että niille alun alkaen suunniteltu pilari-palkkirunko sopii parhaiten näyttelytilojen muunneltavuuden ja näyttelyrakenteiden tarpeisiin. Tilat ovat mitoitettu korkeiksi, pilareiden määrä on minimoitu ja talotekniikalle, valaisiin- ja sähköasennuksille on suunniteltu riittävästi tilaa.

1. ja kellarikerroksen näyttelytilojen välipohjan ummistamisella saadaan tilojen ilmastointia säädettyä täsmällisemmin. Ummistaminen tuo varsinaiseen museorakennukseen paljon lisää kaivattua näyttelytilaa ilman, että näyttelytilaa rakennetaan suuria määriä olevan rakennuksen ulkopuolelle laajennukseen. Näyttelytiloista aulaan siirretty välipohjien aukottaminen ja uusi joelle avautuva lasijulkisivu tuo aulan tilaan kaivattua ilmastuutta ja avaruutta poiketen pääaulan nykyisestä ilmeestä, joka on matala ja umpinainen, eikä hyödynnä rakennuksen sijainnin tarjoamia näkymiä.

Museon näyttelytilojen välistä sisäistä kiertoa ja rakennuksen liikevirtoja on sovitettu paremmin sopimaan rakennuspaikan, laajennuksen ja tontin tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Ratkaisu on perusteltu myös tilojen nykyisten arkkitehtonisten arvojen säilyttämisen vuoksi. Tiladramaturgiaa voimistava piirre vanhaan näyttelykiertoon verrattuna on aulan ohittaminen näyttelystä toiseen siirtymisessä. Aulan halkaisu, siitä avautuvat näkymä ja näyttelykierron sitominen osaksi aulaa tarjoaa museovieraille mahdollisuuden keskittymisen vapautumiseen katseen kohdistamiseen kaukaisuuteen ennen seuraavaa näyttelykokonaisuutta. Aulan halkaisu on suunnattu Pohjoisrannan puistoaluetta ja Kirjurinluodon eteläkärkeä kohti.

Muut toiminnot

Yksityisen ja sulkeutuvan luonteen omaava toimistoblokki on siirretty pois Hallituskadun puoleisen pääsisäänkäynnin yhteydestä Satakunnan museon 2. kerroksen laajennusosaan, ja arkisto sekä kirjastotilat Uuden Museon tietopalvelukeskuksen toimisto-osan yhteyteen. Olevan museon toista ylintä kerrosta on laajennettu, mutta Olaf Küttnerin käyttämää seinien sisäänvetoa tehokeinona on edelleen hyödynnetty. Sisäänveto on myös rakennushistoriallisessa selvityksessä yksi

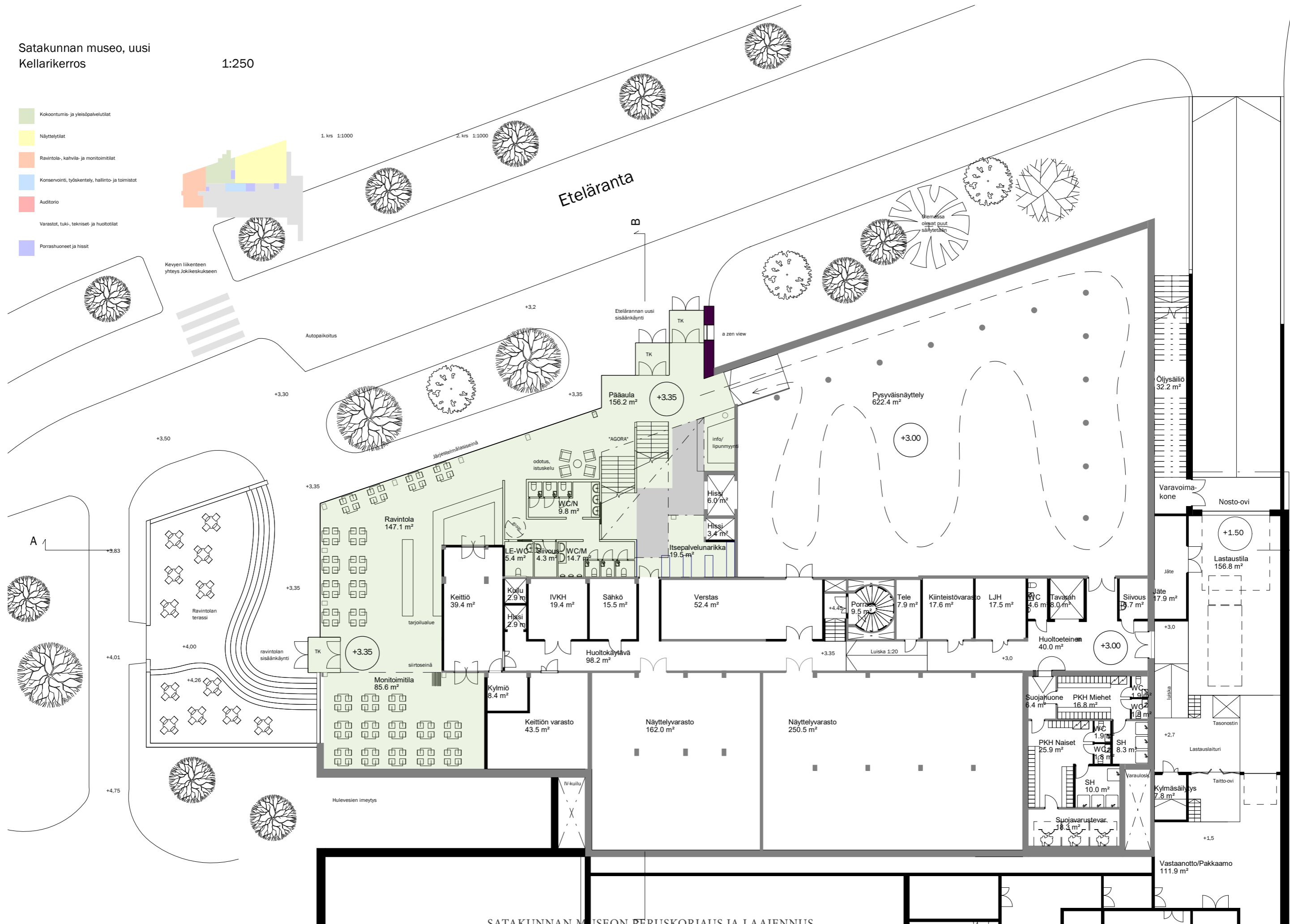
rakennuksen tärkeimpiä ulkoarkkitehtuurin säilytettäviä arvoja (Ihatsu 2018, 28, 74). Rakennus ei vaikuta sisäänvedon ansiosta katutasolta katsottuna liian massiiviselta.

Satakunnan museo on kuin risteilylaiva, jonka komentosiltana toimii ulkoilmaan avautuva toimistokerros. Laivaa pääkannen alle kellariin sijoitettu toiminnan ja liikkeen kannalta välttämätön konehuone, rakennuksen varasto- ja tukitilat. Laivan pääkannet ovat varattu ihmisille, museovieraille kokemusten ja elämysten tuottamiseen.

Satakunnan museo, uusi
Kellarikerros

1:250

- Kokoon-tumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi-, työskentely-, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

Satakunnan museo, uusi
1. kerros

1:250

- Kokoon-tumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huottotilat
- Porrashuoneet ja hissit

Eteläranta

B

Pysyväisnäyttely 2
701.1 m²

Välitila
39.5 m²

"levähdys"
näköalapaikka

Väli-pohja 1. kerrokseen peitetään
->Porras ylös 3.krs

Pyöräkatos/-telineet

A

Pysyväisnäyttely 1
334.7 m²

Verstas
43.3 m²

Varasto
13.4 m²

WC/Pes
3.5 m²

EE-WC
5.0 m²

WC/M
13.8 m²

Käsi-
2.9 m²

Hiisi
2.9 m²

WC/M
13.8 m²

Siivous
6.1 m²

Ylävalo-
kattoikkunat

Room
171.6 m²

Hiisi
2.9 m²

Hiisi
4.8 m²

Hiisi
3.1 m²

Käsi-
3.8 m²

Lipunmyynti/Vaatesäil.

Kahvila/Keittiö
30.2 m²

Var
9.5 m²

Porrash
20.6 m²

Museokauppa
75.9 m²

Favarah
7.5 m²

Käsi-
3.0 m²

EE-WC
6.9 m²

WC
7.4 m²

Naulakko

Lasi-siirtoseinä

Kahvila/Tapahtumatiila
225.0 m²

TK
8.6 m²

näyttelykierto - alku

+7.67

näyttelykierto - loppu

WC/N
16.0 m²

TK
13.6 m²

Järjestelmätasiseinä

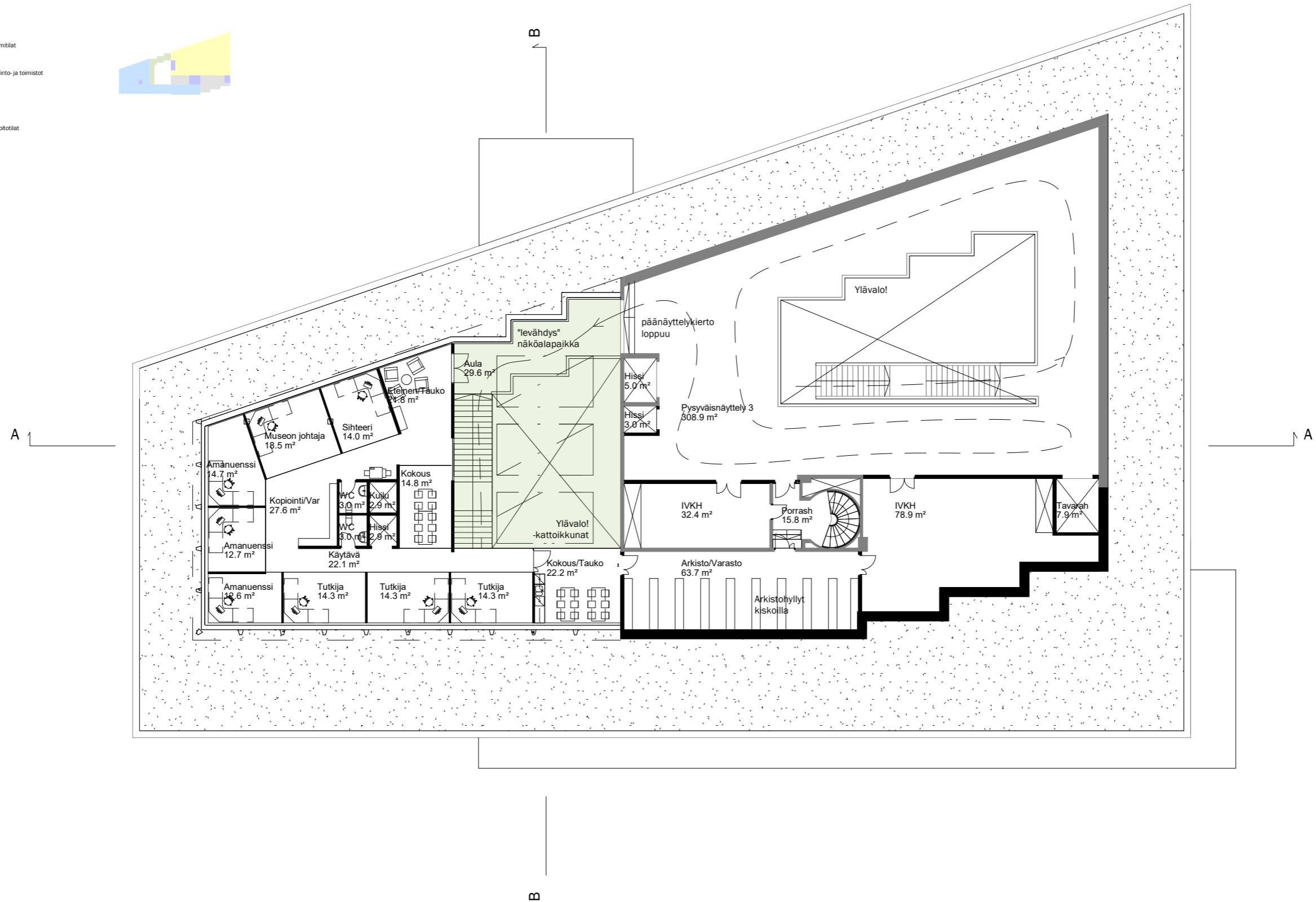
Hallituskatu

SATAKUNNAN MUSEON PERUSKORJAUS JA LAAJENNUS

"Ahtojäät"

Sivu 54

- Kokoon-tumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi-, työskentely-, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

Julkisivu pohjoiseen, Etelärantaan 1 : 250

1. Ulkoseinä, jalorappaus, maalarinvalkoinen
2. Sokkeli, muottilaudoitettu betoni, pystysuuntainen
3. Lasi
4. Järjestelmälasiseinäprofiilit, musta

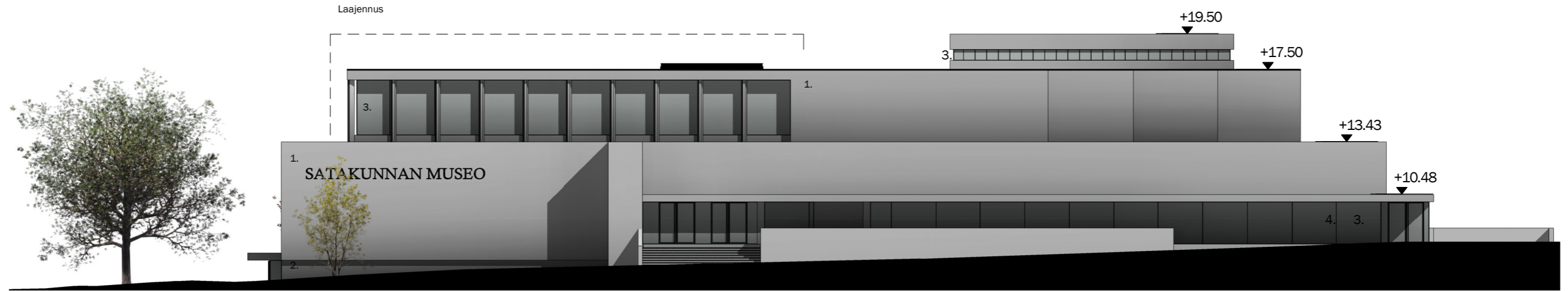
Julkisivu länteen

1 : 250

Julkisivut ja rakenteet

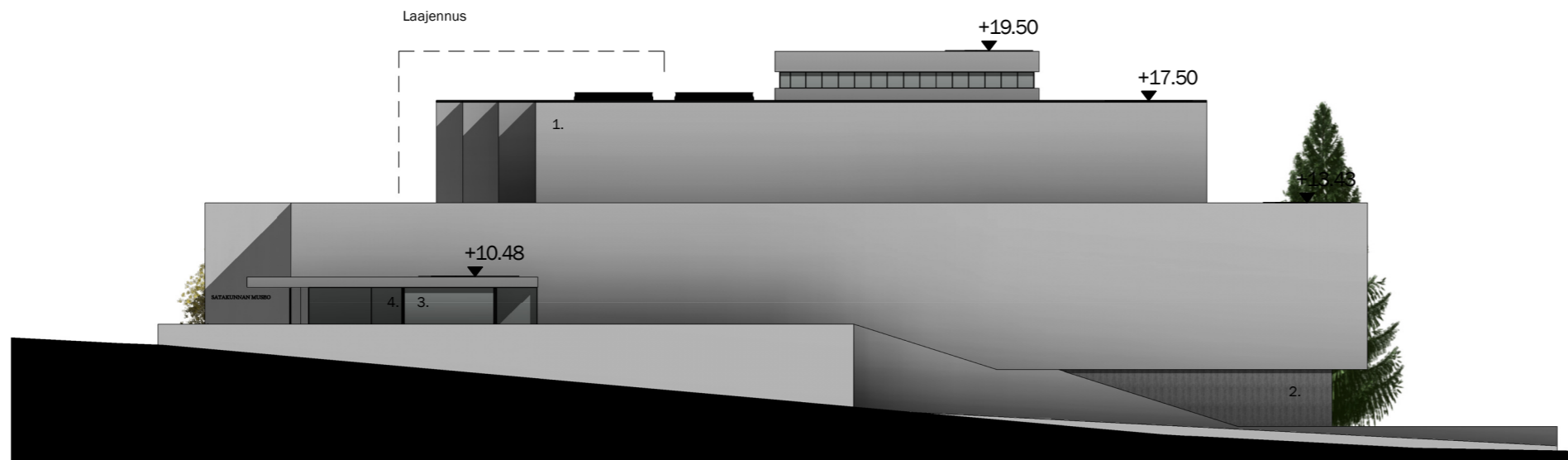
Ylimmän kerroksen laajennuksen ja Etelärannan sisäänkäynnin lasijulkisivu hehkuu pimeinä iltoina sekä syys- ja talvipäivinä lämmintä valoa ympäristöönsä houkuttellen ja osoittaen ympäristölleen, että rakennuksessa on elämää. Lisäkerros hyödyntää olevaa rakennusrungon tarjoaman luonnollisimman laajennusmahdollisuuden ja tarjoaa työntekijöille nykyaikaiset ja valoisa työskentelytilat, jotka ovat erotettu omaksi yksityiseksi vyöhykkeeksi rakennuksen julkisista vierailijoille avoimista tiloista. Entisen museotoimiston paikalle uuden lasijulkisivun taakse sijoittuvat museokauppa, kahvila ja monitoimitila hyödyntävät pääkadunvarren sijaintia ja osoittavat rakennusta lähestyttäessä sen olevan julkinen ja kaikille avoin rakennus.

Laajimmat rakenteelliset muutokset koskevat uusia hissejä, aulan kohdalla välipohjan poistamista, kellaritilojen lattioiden laskua sekä ylimmän kerroksen laajennusta. Tilat on pyritty sijoittamaan rakennukseen ja korjaustoimenpiteet mitoittamaan tarkasti rakennusrungon suomien mahdollisuuksien mukaan. Vanhat IV-konehuoneet säilyvät sijoillansa ja uudet on sijoitettu strategisesti niin, että ne palvelevat rakennusta osastoittain.

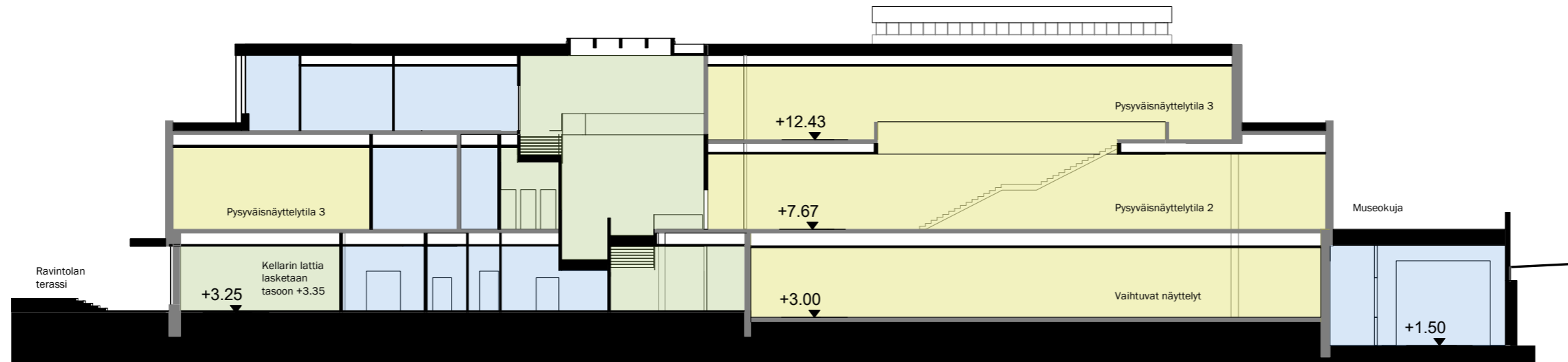
Julkisivu etelään, Hallituskadulle 1 : 250

1. Ulkoseinä, jalorappaus, maalarinvalkoinen
2. Sokkeli, muottilautoitettu betoni, pystysuuntainen
3. Lasi
4. Järjestelmäläsisseinäprofiilit, sähkövärianodisoitu, musta

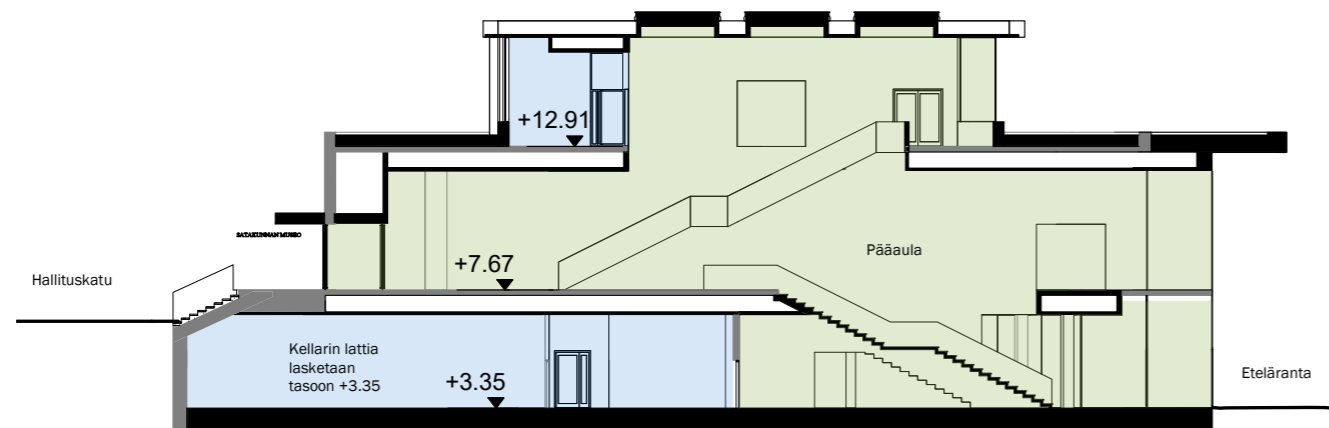
Julkisivu itään

Satakunnan museorakennuksen rakenteiden ja julkisivujen korjaustarpeesta eikä kunnosta ole kilpailuohjelmassa ohjeistusta. Kilpailuaineistoon ei ole toimitettu kuntotutkimusta tai muuta rakennuksen teknisestä käyttöiästä ja rakenteiden kunnosta kertovaa dokumentaatiota. Rakennushistoriallisessa selvityksessä kuitenkin todetaan, että vuonna 2010 tehdyssä julkisivujen kuntotutkimuksessa julkisivun pystysuuntaisten pesubetonipintaisten kuorielementtien vaihtoa suositeltiin (Ihatsu 2018, 40). Rakennukselle on kannattavaa tehdä samanaikaisesti energia- ja julkisivukorjaus. Rakennuksen julkisivun ilme tulee säilyttää, mikäli tulevassa julkisivukorjauksessa rakennusvalvonta näin vaatii. Jos julkisivut voidaan korjata toisella tapaa, erilaiset rappaustekniikoita hyödyntävät julkisivukorjaukset ja kalsiumsilikaattilevyrakenteella toteutettu lisälämmöneristäminen voisivat olla rakennuksen arvolle sopivia korjaustoimenpiteitä. Julkisivun ilme voidaan raikastaa esimerkiksi vaalealla tai maalarinvalkoisella terrastai jalorappauksella. Rakennuksen julkisivun korjauksen tarkempi tekninen toteutus ja sen suunnittelu ei kuitenkaan kuulu diplomityön aihekokonaisuuteen.

Leikkaus A - A, länsi-itä

1 : 250

Leikkaus B - B, länsi-itä

1 : 250

- Julkinen vyöhyke, yleisöpalvelutilat
- Puolikulkinen vyöhyke, näyttelytilat
- Yksityinen vyöhyke, työntekijöiden tilat

5 SUUNNITELMA

5.3 UUSI MUSEO

Uusi museorakennus sijoittuu Otava-aukion, Nortamonpuiston ja Hotelli Otavan ympäristöön. Rakennuksen ylemmässä 2. kerroksessa sijaitsee Rosenlew-museo ja Poriginal-gallerian näyttelytilat. Ensimmäiseen maantasokerrokseen on sijoitettu aula- ja eteispalvelutilat, suuri monitoimitila, auditorio, lastenkulttuurikeskus ja tietopalvelukeskus. Kellaritilat ovat varattu kokoelmatilojen, avoimen varaston ja taidemuseon varaston käyttöön. Rakennuksen kellarin väestönsuojatilat toimivat kiinteistövarastona ja ylempään kellarikerrokseen on sijoitettu avarat WC- ja itsepalvelusäilytystilat.

Satakunnan museon uusi konservointikeskus sijaitsee Uuden Museon ja nykyisen Satakunnan museon välissä, Hallituskadulla Satakunnan museota vastapäätä. Konservointikeskus palvelee molempia museorakennuksia sekä muita alueen museoita. Siihen on sijoitettu tilaohjelmassa esitetyt ja Satakunnan museon entiset restaurointi- ja konservointitilat. Konservointikeskus on kellarissa sijaitsevien museokokonaisuutta palvelevien ja Etelärannan kautta operoitavan huoltoyhteyden, töiden lastauksen ja vastaanoton sekä kokoelmienkäsittelytilojen läheisyydessä. Konservointikeskuksen ja Uuden Museon museotoimintojen väliin jäävän matalampaan rakennusmassaan on sijoitettu tietopalvelukeskus, toimistot ja museon arkistot.

Uudisrakennusten massoittelu, sijoittuminen tontille ja suhde ulkotilaan

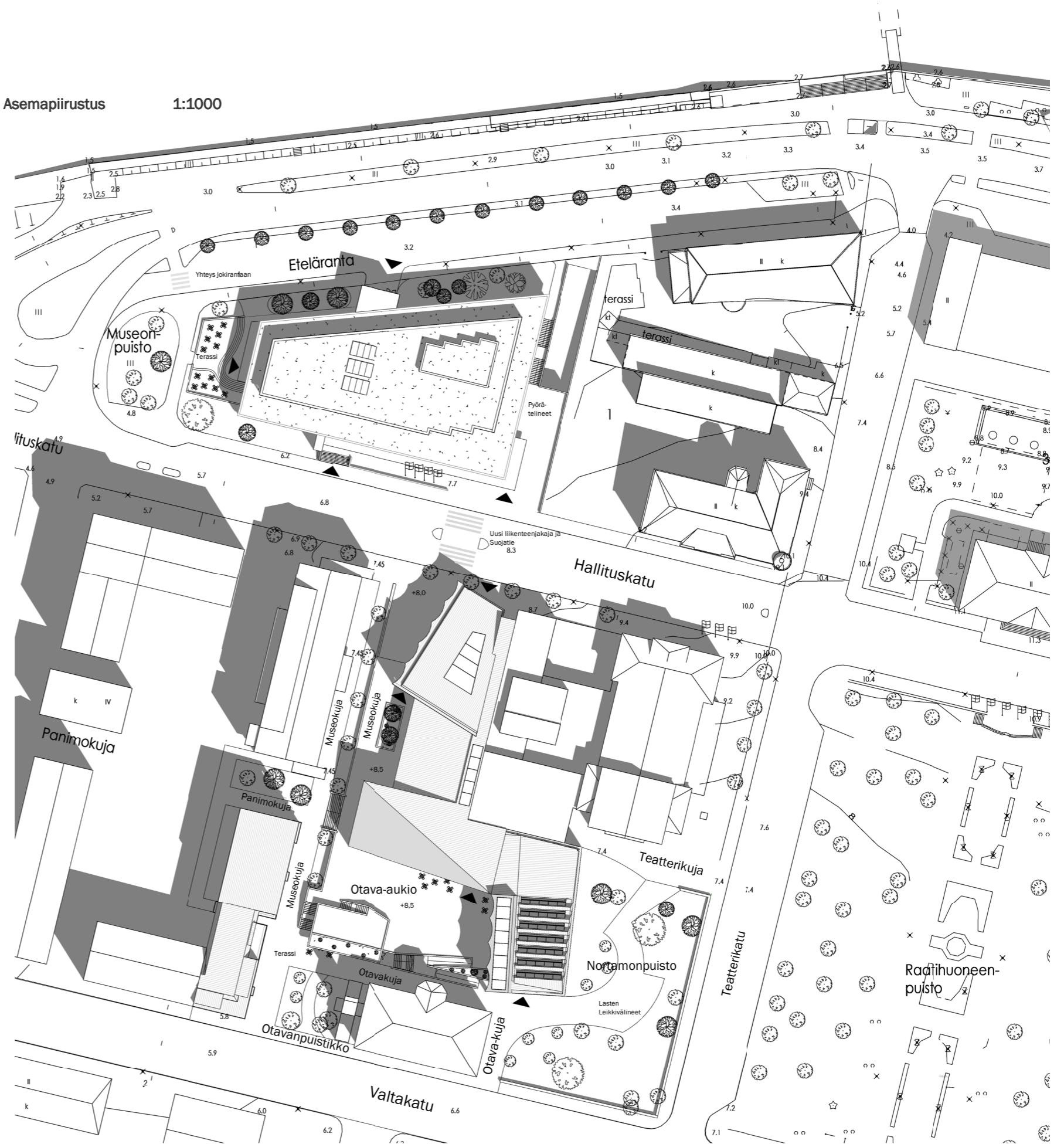
Olaf Küttnerin johtaessa Satakunnan museorakennuksen suunnittelua, sen oli alun perin määrä sijaita Uuden Museon paikalla Nortamonpuistossa. Suunnittelun edetessä kuitenkin selvisi, että sijainti Hotelli Otavan ja Porin Teatterin vieressä rajoittaisivat ratkaisumahdollisuuksia, joten sijainti päätettiin vaihtaa nykyisen museon paikalle Kirkkopuiston päälle. Syvärunkoinen yhden sisäänkäynnin kautta operoitava rakennusmassa ei tuolloin sopinut tuolloin paikalle ja samaan haasteeseen on törmätty sekä tässä suunnitelmassa että muissa kilpailuehdotuksissa. (Ihatsu 2018, 14.)

Rakennuspaikan haasteena on tontin pituus ja toimintojen lähes väistämätön pristaloituminen nykyiseltä museorakennukselta Nortamonpuistoon ulottuvalla akselilla, mikäli rakennuksen korkeus halutaan sovittaa nykyiseen kaupunkirakenteeseen ja kaupunkikuvaan sopivaksi.

Uusi Museo on sijoitettu ulkotilan maksimoimiseksi ja johdonmukaisten kulkuyhteyksien aikaansaamiseksi siipiosaa lukuun ottamatta kiinni Porin Teatterin lisä- ja huoltorakennukseen, jota vasten on sijainnut vuonna 2018 purettu Porin juomatehtaan valmistusvarasto. Koska tilaohjelma sisältää paljon yleisöltä ja luonnonvalolta suljettuja varasto-, näyttely- ja tukitiloja, jotka voidaan sijoittaa syvemmälle rakennusrunkoon, rakennuksen sijoittaminen kiinni lisärakennukseen ei yleisesti heikennä sisätilojen laatua. Uudisrakennuksen kytkeminen kiinni olevaan Kaupunginteatterin laajennusosaan on luonnollinen ratkaisu myös siksi, ettei teatterin laajennusosan länsisivulla ole aukotuksia lainkaan ja paikalta on purettu aiemmin teatterin julkisivussa kiinni sijainneen Porin oluttehtaan tehdashallit. Rakennusten kytkemisen haaste eli teatterin laajennusosan kattomuotoon sovittaminen ja luonteva liittäminen on toteutettu uudisrakennuksessa porrashuoneen kätkeväällä teatterin kattoa hieman korkeammalla pohjois-eteläsuuntaisella välisosalla. Toimisto-osa ja konservointikeskus jäävät L-muotoisen museorakennuksen Panimokujaa kohti työntyvän rakennusmassan taakse. Tämä luo mielekkään rajan museo- ja konservointityön vaatiman yksityisyyden ja julkisten museotoimintojen välille.

Uuden Museon siipiosa, sisäänkäyntirakennus ja Porigallerian taidenäyttelytilat sisältävä siipirakennus sulkee Hotelli Otavan ja uuden museon väliin jäävän tilan tarkasti rajatuksi julkiseksi Otava-aukioksi. Sisäänkäyntirakennuksen massoittelu mahdollisti samanaikaisesti aukion sulkemisen kaupunkitilan dynamiikan parantamiseksi sekä Porin Teatterin vanhasta osasta, Uudesta Museosta ja Hotelli Otavasta muodostuvan yhtenäisen julkisivurivin Raatihuoneenpuiston suuntaan. Raatihuoneenpuisto ja Nortamonpuisto ovat yhdessä avointa tilaa, mikä olisi tehnyt museon eteen jäävän kaupunkitilan avonaiseksi ja tuuliseksi ilman Otava-aukion sulkevaa siipiosaa. Samalla rakennus täyttää kaupunkirakenteen ”puuttuvan palan”. Paikka mahdollistaa rakennuksen nostamisen esiin täydentävänä osana Raatihuoneenpuiston yhtenäistä kaupunkikuvaa. Raatihuoneen puistoa ympäröi yhtenäinen arvoteknisten julkisivurivi ja Uusi Museo asettuu voimakkaammin osaksi tuota arvoteknisten joukkoa kuin se olisi asettunut jäädessään vain teatterin lisärakennukseen taakse.

Asemapiirustus 1:1000

Aksonometrinen ilmakuva Kokemäenjoen suunnalta.

Muodonanto ja arkkitehtuuri

Uuden Museon sisäänkäynti- ja siipirakennuksen, toimisto-osan ja konservointikeskuksen muodostama kokonaisuus rakentuu pienemmistä, kaupunkikuvaan paremmin sopivista rakennusmassoista, joissa myös pääjulkisivumateriaalin tiilen dimensiot pääsevät paremmin oikeuksiinsa. Uuden Museon massoitellun ja muodonannon tavoitteena on herättää mielenkiintoa.

Rakennuksen laaja tilaohjelma vaatii tekemään rakennuksesta suuren, mikä on aina haastava lähtökohta hyvän arkkitehtuurin tekemisessä. Näennäisesti linjakas ja teknisesti helposti toteutettava sekä tilaohjelman tavoitteet täyttävä kilpailuohjelman käsittely johtaa helposti suurin rakennusmassoihin eli yksinkertaiseen monotoniseen ratkaisuun. Merkittävä osa Porin Aarteen kilpailuehdotuksista pyrkii ratkaisemaan massoitellun yhdellä tai kahdella valtavalla rakennusmassalla, minkä vuoksi kilpailuehdotusten julkisivujen pitkänomainen ja passiivinen ilme johtaa samalla yksitoikkoihin kaupunkitiloihin. Pyrkimys ratkaista tehtävä yhdellä rakennusmassa johtaa myös helposti sisätilojen korkeusvaihtelun puuttumiseen ja yksinkertaisuuteen. Kun laaja tilaohjelma pyritään ratkaisemaan nopeasti yhdellä suurella massalla, laadukkaan kaupunkitilan luominen vaikeutuu. Tähän ajatukseen päätyy myös Jan Gehl; ”suuret yksiköt” pilaavat kaupunkitilan ja koska ihminen, kaupunkilainen tai museovierailija ei katso ja koe uutta museorakennusta paperilta eikä lentokoneesta, tulisi rakennuksen koskettaa ja herättää mielenkiintoa katutasolla. (Gehl 2010 118, 196; Alexander ym. 1977, 517-523, 752-756, 773-775.)

Suunnitelmassa kokonaisuuden jakaminen useampaan toisiinsa kytettyyn rakennusmassaan tarjoaa mahdollisuuden luonnonvalon parempaan hyödyntämiseen, ulko- ja sisätilojen luonnonvalon ja varjon säätelyyn, monotonisuuden rikkomiseen sekä tekemään rakennuksesta lähestyttävämmän ja paremmin kaupunkirakenteeseen soveltuvan.

Myös Satakunnan museorakennusta tarkasteltaessa voitaneen todeta sen sopimattomuuden kaupungin rakeisuuteen ja mittakaavaan, vaikka se on 60- ja 70-luvuilla suunniteltu. Porin paloissa useaan kertaan tuhoutuneen puu- ja kivitaloista muodostuneen historiallisen kaupungin rakeisuuden määrittivät rakennustavan ja rakenteiden ominaisuudet; hirren pituus, hirsikertojen mielekäs määrä. Kivitalot olivat tiilestä muurattuja ja rapattuja. Rakennuksen olivat pääosin kaksikerroksisia, osa korkeampia. Muutamat vanhoista, erityisesti arvorakennukset ovat säilyneet näihin päiviin asti ja muodostavat nykyisin Museoviraston määrittelemään valtakunnallisesti tärkeän kulttuuriympäristön Kivi-Porin korttelialueen. Tästä historiallisesta näkökulmasta myös Satakunnan Museo on poikkeus, joka ei runkosyvyydeltään sovi Kivi-Porin alueelle ja rakeisuuteen.

Uusi museo ja konservointikeskus Museokujalta uuden asuinrakennuksen kohdalla. Etualalla Rosenlew-museo ja lastenkulttuurikeskus.

Muistaminen ja paikallisuus

Emeritusprofessori Tore Tallqvistin oppitunneilla toistui Vitruviuksen kolmen teesin ohella muistamisen merkitys arkkitehtuurissa. Tiiviimin rakennetuilla alueilla, kuten kaupunkien keskustoissa, aluemuseorakennusten erityispiirteinä on tyypillisesti se, että rakennus säilöö sisälleen muistoja ja samaan aikaan aluemuseo on usein itsessään, rakennuksena muistuma rakennuskulttuurista, ajankuva – tiivis ja erottamaton osa kaupunkikuvaa, toisin kuin taidemuseot, jotka usein ja perustellusti pyrkivät erikoisuudellaan erottumaan alueen muista rakennuksista (Schittich & Hoffman 2016, 46). Porin Aarteen kuten Uuden Kansallisen eli kansallismuseon laajennuksen ja laajennuksesta vuonna 2019 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun erikoisuus piilee siinä, että ne ovat sekä aluemuseorakennuksia että samaan aikaan uudisrakennuksia.

Olaf Küttnerin suunnitteleman Satakunnan museon arkkitehtuuri ei erityisemmin vaikuta ponnistavan Satakunnan alueen rakennushistoriasta ja erityispiirteistä. Tasakattoisuus sekä julkisivujen ja sisäpintojen materiaalit kuten pesubetoni ja tummaksi petsatut puupinnat liittyvät rakennusajankohtaan ja muotokieli viittaa enemmän Küttnerin omaan tuotantoon kuin Satakunnan alueen perinteisiin harjakattoisiin maatalous- ja hirsirakennuksiin.

Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö muodostaa elinympäristössämme pysyvän aikansa kuvan. Arkkitehtuuri ilmaisee niitä olosuhteita, taiteellisia ja teknisiä virtauksia, innovaatioita ja rakenteellisia ratkaisuja sekä talouden reunaehdoja, jotka kulloistakin rakennusta rakennettaessa ovat olleet vallalla. Tästä syystä se heijastaa aikaansa ja siten sitoo rakennetun ympäristön oman aikansa sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen kontekstiin. Satakunnan museota ja Uutta museota ympäröi arvokas rakennettu kulttuuriympäristö Kivi-Pori, joka viestii suomalaisen ja satakuntalaisen arvorakentamisen rakennusperinteitä. Vaikka Kivi-Porin rakennukset edustavat useampia aikakausia ja monet kertaustyylejä,

näkyvät rakennustekniikoiden vaikutus rakennuksissa yhtenevyytenä julkisivujen rappauksissa, konesaumatuissa peltikatoissa ja puurakenteisissa ikkunoissa. Kansanrakentamisesta piirteitä voimakkaammin saaneet hirsirakenteiset asuintalot ja puutalojen pihapiirissä sijainneet huoltorakennukset ovat lähes täysin kadonneet Porin keskustasta palojen ja uudisrakentamisen vanavedessä. Muutamia hirsirunkoisia arvorakennuksia alueella on säilynyt, mutta kuten muuallakin Suomessa, vain arvokkaimmat, joissa kansanrakentamisen vaikutukset ja alueelliset tyylipiirteet ovat vähäisempiä.

Uuden Museon arkkitehtuurissa ja muodonannossa muistaminen on vahvassa roolissa. Rakennuspaikan monisatavuotinen historia sisältää merkittäviä vaiheita Suomen historiassa ja paikka on erityinen myös Porin kaupungille. Paikalla on sijainnut Porin ensimmäinen kirkko ja laaja kirkkomaa. Myöhempiin, mutta tärkeisiin viime vuosisadalla tuhattuihin vaiheisiin kuuluvat alueen lyhyt huvilahistoria Nybergin taloineen ja vielä merkittävämpi Porin juomatehtaan 150-vuotinen historia. Nämä ajanjaksot näkyvät Uuden museon arkkitehtuurissa ja museon ympärille syntyneessä kaupunkitilassa.

Julkisivut

Sisäänkäyntirakennuksen Otava-aukion puoleinen ja konservointikeskuksen pääjulkisivu on paikalla sijainneiden Porin maamerkiksikin kutsuttujen siilojen negatiivi. Sisältä katsottaessa siilomuoto paljastaa muistuman paikan historiasta – historia ja muistot alueesta on vangiittu rakennuksen sisään, kuten Satakunnan alueen historiasta muistutettava esineistökin. Rakennuksen julkisivumateriaaliksi on valikoitunut puhtaaksi muurattu tiilipinta. Tiilet muistuttavat kaupungin teollisesta historiasta ja peittämättömällä karuudellaan kansanrakennusten arkkitehtuurista. Kivi-Porin arvotalojen jalo- ja koristerappauspinnat pyloineen, kapiteeleineen ka arkkitraaveineen eivät olleet kaikelle kansalle tarkoitettujen rakennusten julkisivujen tunnuspiirteitä.

Uuden museon arkkitehtuuriin on otettu vaikutteita alueen kirkko- ja museoarkkitehtuurista. Rakennus on arkkitehtuurin osalta jatke monoliittimaiselle, alueen kivirakennuksille ominaiselle näyttävyydelle ja kappalemaisuukselle.

Kuten antiikin Stoa, Uusi Museo on julkinen rakennus torin laidalla. Rakennuksen julkisivun pylvasaiheet ja kaksikerroksisuus viittaavat tähän kreikkalaiseen rakennustyyppiin. Kuten museokin, Stoa oli julkinen kaupunkilaisten käyttöön pyhitetty julkinen rakennus, joka saattoi toimia moniin käyttötarkoituksiin muovautuvana julkisena kokoon-tumispaikkana ja sinne saatettiin tuoda sotasaaliit tai arvokkaat esineet nähtäville. (Oxford Classical Dictionary 2016; Curl & Wilson 2015.)

Arkkitehtonisena aiheena rakennuksen aukotus ja pilariaiheet eivät ole merkityksettömiä. Ne pyrkivät luomaan tasapainoisen suhteen ulkoseinien avoimuuden ja sulkeutuvuuden välille. Sulkeutuvuuden ja avoimuuden vaihtelun suhde mahdollistaa samanaikaisesti sisätilojen yksityisyyden säätelyn ja yhdistymisen osaksi ulkotilaa. Ikkunapenkit ovat kaikkialla asetettu riittävän matalalle ja ikkunapenkit ovat leveät, jotta niiden päällä voidaan istua. Sisäpuolen ikkunapielet ja -penkit on vuorattu massiivipuulevyillä.

Konservointikeskuksen julkisivun sulkeutumisella ja aukotuksen avautumisella pohjoiseen Kokemäenjoen suuntaan pyritään säätelemään luonnonvalon määrää. Tiloissa käsitellään auringon ultravioletivalolle herkkää esineistöä ja maalauksia. Toimisto-osan työhuoneet ovat suurten ikkunoiden ansiosta valoisa ja miellyttäviä. Sijoittelulla on haluttu välttämään liiallista suoraa auringonvaloa.

Uusi museo, materiaalit ja korkomaailma
Julkisivut itään ja etelään

1:250

1. Ulkoseinä, tiili, kirjava kelta-punertava, Wienerberger Terca Aurora
2. Sokkeli ja tukimuurit, graniitti, 300 x 300 massiivilaatta, mattahiottu Kurun harmaa
3. Siperian lehtikuusi, hienosahattu, kuultokäsittely vaalea
4. Lasi
5. Konesaumattu kattopelti, sinkitty
6. Jalorappaus, maalarinvalkoinen, kierrätyslasihiekka, Pigmenttikäsittely vaalea okra.

Valtakatu

Nortamonpuisto

Teatterikuja

Museokuja

Otava-aukio

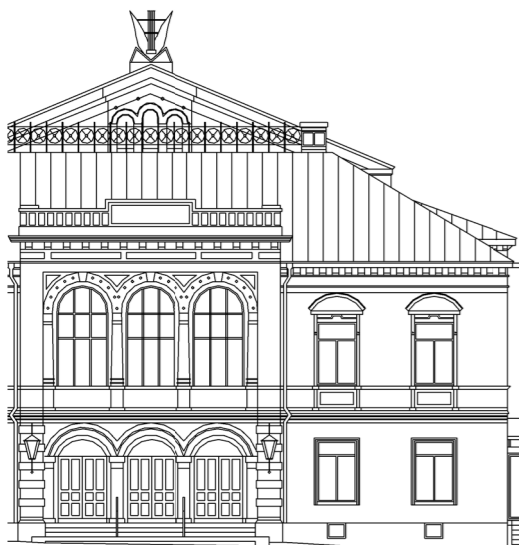
Nortamonpuisto

Uusi museo, materiaalit ja korkomaailma
Julkisivut itään ja etelään

1:250

1. Ulkoseinä, tiili, kirjava kelta-punertava, Wienerberger Terca Aurora
2. Sokkeli ja tukimuurit, graniitti, 300 x 300 massiivilaatta, mattahiottu Kurun harmaa
3. Siperian lehtikuusi, hienosahattu, kuultokäsittely vaalea
4. Lasi
5. Konesaumattu kattopelti, sinkitty
6. Jalorappaus, maalarinvalkoinen, kierrätyslasihiekka, Pigmenttikäsittely vaalea okra.

Porin teatteri

Teatterin laajennus

Uusi museo, Konservointikeskus

As Oy
Porin Mesikämmen

Museokuja

Uusi museo, Konservointikeskus

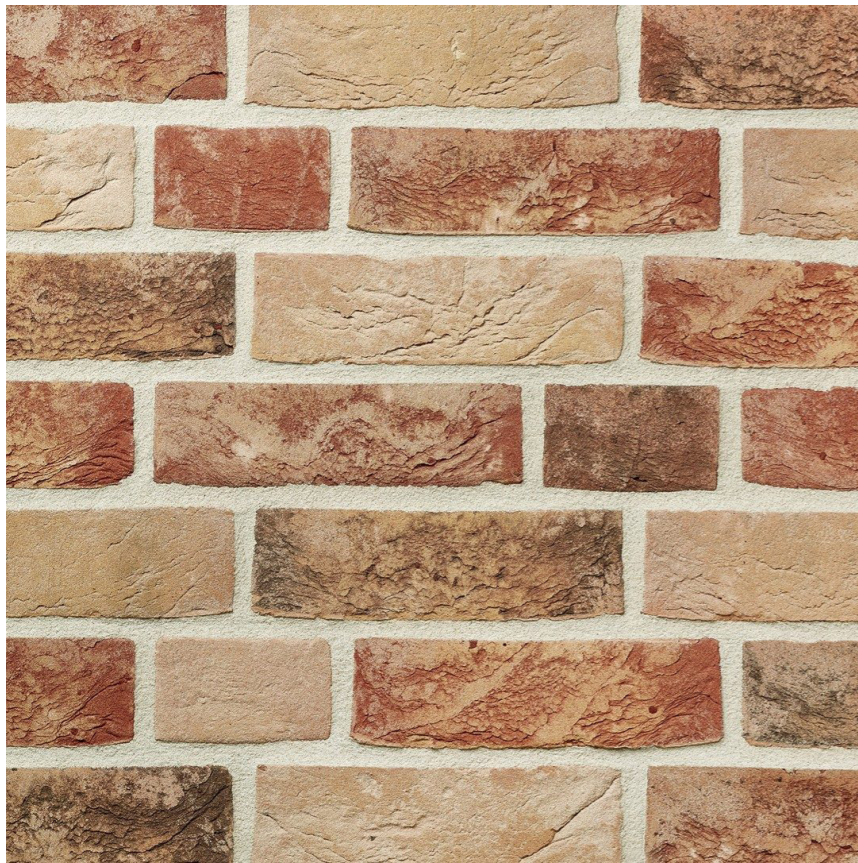
Uusi museo, tietopalvelukeskus ja
toimisto-osa

Uusi museo, Lastenkulttuurikeskus ja
Rosenlew-museo

Uusi museo, Poriginal Galleria

Otava-aukio

Vasen kuva 35. Wienerberger Terca Aurora tiilitekstuuri. (Wienerberger 2020)
Keskellä kuva 36. Kurun harmaa graniitti, tekstuurikuva. (Tulikivi Oyj 2020)
Oikealla kuva 37. Terastrappaus. (interiorstoinpire 2020)

Sisätilojen arkkitehtuuri

Rakennuksen sisätilojen arkkitehtuuri pyrkii tarkoitukselliseen modernin museoarkkitehtuurin tavoin tyypologioiden sekoittamiseen ja totuttujen kaavojen rikkomiseen (Naredi-Rainer 2004, 29). Julkisten rakennusten tyyppillinen ja totunnainen tilajärjestely on Uudessa museossa käännetty ylösalaisin. Tilojen suunnittelussa korostuu pyrkimys intiimiyteen ja lämpöön. Uudisrakennus tiloineen on lähempänä Hotelli Otavan intiimiä mittakaavaa kuin korjatun ja tiloiltaan uudistetun Satakunnan museon nykyaikaiselle julkiselle rakennukselle ominaista väljää mittakaavaa.

Uudisrakennuksen sisätilojen arkkitehtuuria määrittelee vahvana aiheena ulkoseinän siiloteeman puolipyöreä muoto. Poriginal Galleriassa katon suuri valoaukko ja katon luonnonvaloa sisätiloihin antava sahalaitamuoto ovat tärkeässä atmosfääriä luovassa roolissa. Rakennuksen sisätilojen arkkitehtuurissa on pyritty persoonallisuuden, omaperäisen identiteetin ja rauhallisuuden – jännittävän epäjärjestyksen ja turvallisen järjestyksen väliseen tasapainoon. Osa tiloista on muotoiltu voimakkaammin, toiset tiloista korostaa rakennuksen liittymistä ulkotilaan. Persoonallisuuden merkitystä rakennuksen arkkitehtuurissa voidaan korostaa lainaamalla James Taitin arkkitehtuurin ja ihmisen muistin sekä muistojen välistä suhdetta käsittelevää näkemystä, jonka mukaan yksilölliset, omaperäiset ja kompleksiset tilat luovat voimakkaan yhteyden muistin ja muistojen kanssa. (Tait 2018, 46.)

Rosenlew museon näyttelytilan arkkitehtuurissa on viitattu sakraaliarkkitehtuuriin ja Porin vanhoihin kirkkoihin.

Toimintojen jakautuminen kerroksiin

Uuden Museon tilat on jaettu kerrokseen samaan luonnolliseen järjestykseen, johon ihmiset järjestävät kotinsa tilat. Muistamisen tilat ovat sijoitettu vintille, tavarat varastoidaan kellariin ja yhteisölle tärkeimmät yhteiset tilat ja toiminnot ovat sisäänkäyntikerroksessa.

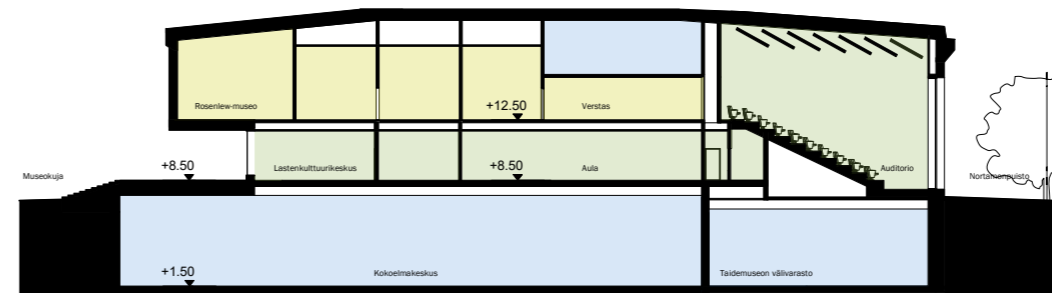
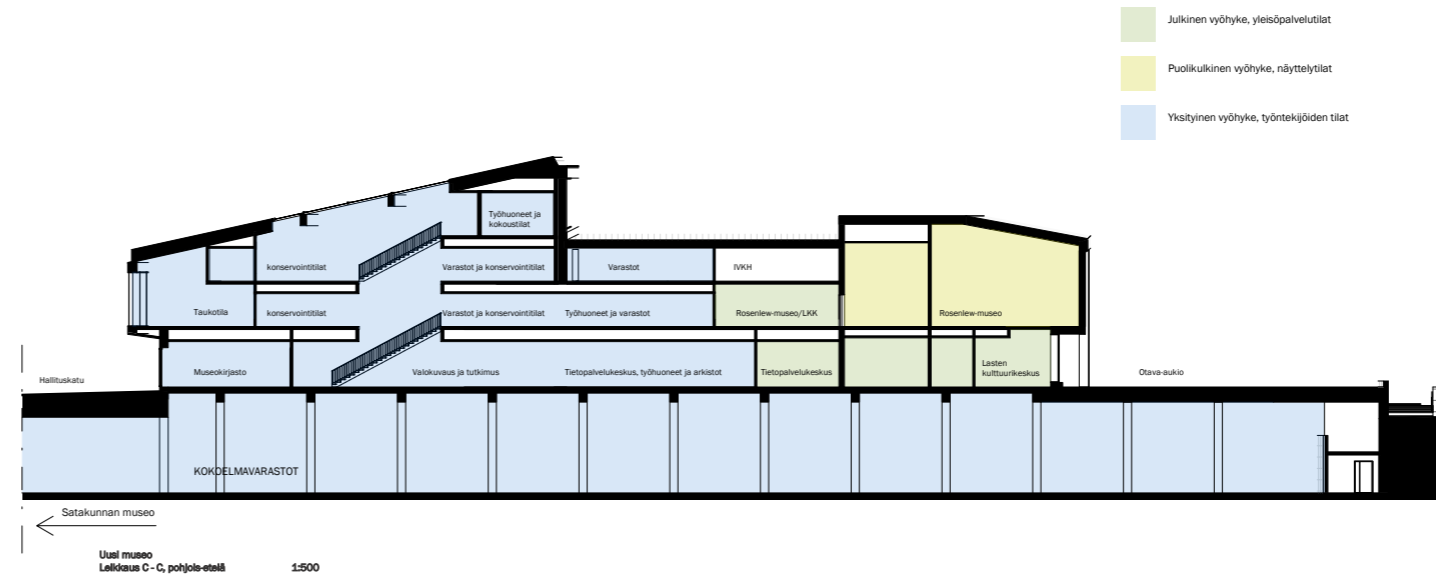
Koska museotoiminnoiltaan rakennus on Satakunnan museota kompaktimpi ja suppeampi, on rakennusten tilojen luonne pyritty tekemään intiimimmäksi ja tiiviimmäksi säilyttäen mittasuhteissa harkittu väljyys, jotta tilat eivät tuntuisi tunkkaisilta. Suuremmat tilalliset interventiot on tarkoituksella luotu Satakunnan museon museorakennukseen, sillä odotettavissa myös on, että kävijämäärät Satakunnan museossa tulevat olemaan suurempia.

Pääosa julkisista yleisöpalvelutoiminnoista on sijoitettu johdonmukaisesti valoisiin tiloihin, ikkunaseinien varrelle. Rakennuksen varasto-, apu- ja näyttelytilat sijaitsevat syvemmällä rakennusrungossa.

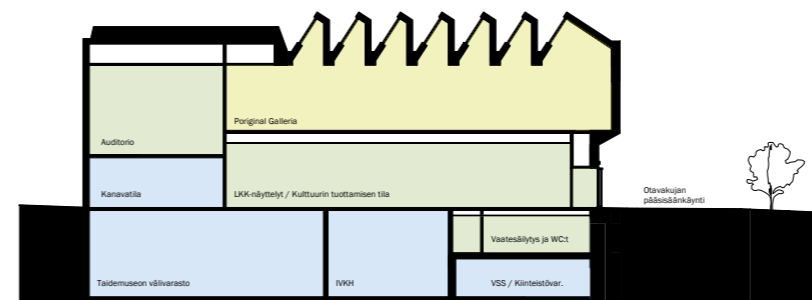
1. kerrokseen on sijoitettu yleisöpalvelutilat ja suurta yleisöä palvelevat matalan kynnyksen toiminnot, jotka eivät vaadi erikseen maksettua pääsylippua toisinkuin näyttelytilat. Sisäänkäynnit, eteispalvelutoiminnot, lastenkulttuurikeskuksen työpaja ja työhuoneet, suuri monitoimi- ja näyttelytila, työpisteet sekä auditorio muodostavat yhteisen kaupunkilaisten kulttuuritapahtumia ja kulttuurituotantoa palvelevan kokonaisuuden. Tietopalvelukeskus on liitetty suuremman sisäänkäynti-aulan kautta osaksi konservointikeskuksen ja museon tilojen välissä toimivaa toimisto-osaa, johon kuuluu myös uudet arkistotilat sekä museokirjasto. Arkistot sekä kirjasto on sijoitettu niin, että ne ovat helposti sekä työntekijöiden ja tutkijoiden että tietopalvelukeskuksen asiakkaiden saavutettavissa, kuitenkin niin, että vierailu niissä tapahtuu valvotusti. Satakunnan museon peruskorjaus ja tilojen uudelleenjärjestely tarjosi mahdollisuuden luoda tietopalvelukeskuksesta, konservointitiloista ja työntekijöiden työtiloista johdonmukaisen kaikkia osapuolia aikaisempaa paremmin palvelevan kokonaisuuden.

Sisäänkäyntien välissä väljästi sijaitseva monitoimitila on kaupunkilaisten yhteinen olohuone. Siinä missä Satakunnan Museon kahvilan yhteyteen sijoitettu monitoimitila palvelee enemmän aluemuseon tarpeita, uuden museon monitoimitila palvelee lastenkulttuurikeskuksen toimintaa sekä tarjoaa uuden matalan kynnyksen työpisteen kaupunkilaisille. Tilaa voidaan hyödyntää myös väliaikaisena näyttelytilana, ravintola- ja kahvilatilana tai kaupunkilaisia palvelevien tietoisuuksien ja tapahtumien alustana. Muun muassa Helsingin uuden kaupunkikirjaston Oodin suunnittelussa on pyritty vastaavaan väljyyteen ja tilojen monikäyttöisyyteen. Arkkitehdit eivät ole lukinneet kaikkien tilojen käyttötarkoitusta vaan jättäneet myös käyttäjälle mahdollisuuden mukata tilaa omannäköisekseen tilanteen mukaan.

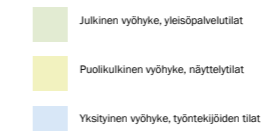
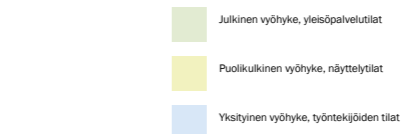
Uuden museon auditorio korvaa Satakunnan museon vanhan luentosalin. Satakunnan museoon on luentosalin korvaavaksi tilaksi ravintolan yhteyteen suunniteltu uusi entisen luentosalin kokoinen monitoimitila. Auditorio on entistä luentosalia suurempi ja tarjoaa paremmat mahdollisuudet erilaisten luentotilaisuuksien järjestämiseen. Lisäksi siellä voidaan esittää audiovisuaalista taidetta ja järjestää konsertteja ja muita yleisötapahtumia.

Uusi museo
Leikkaus D - D, länsi-itä
1:500

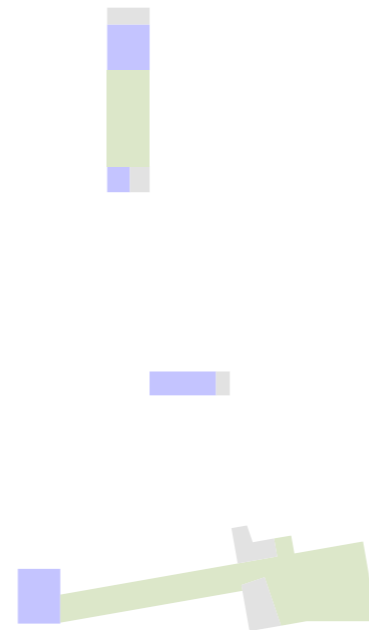
Uusi museo
Leikkaus E - E, pohjois-etelä
1:500

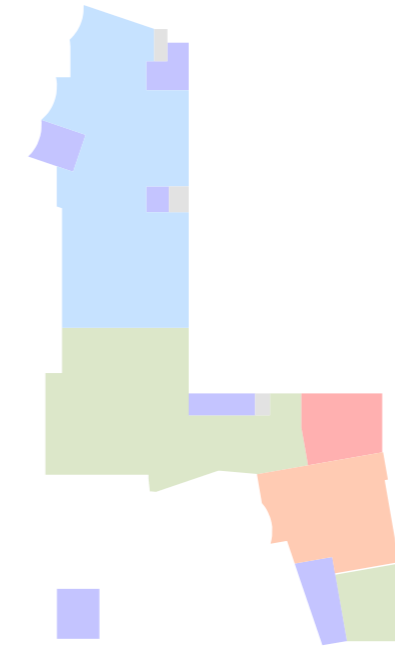
Kellarikerros 1:1000

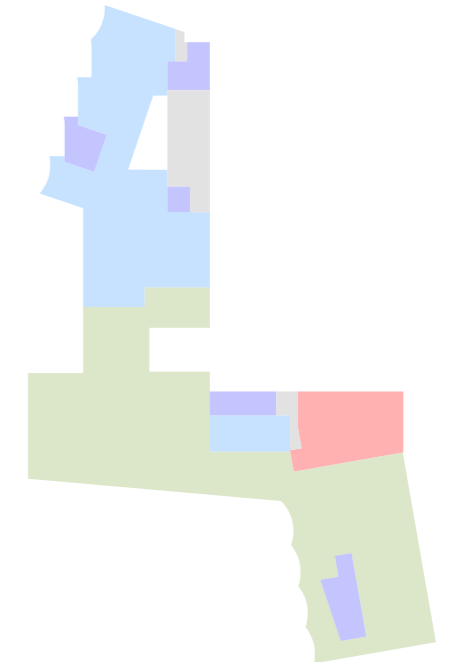
Kellari, välikerros 1:1000

1. kerros 1:1000

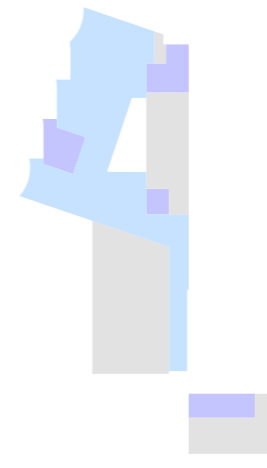

2. kerros 1:1000

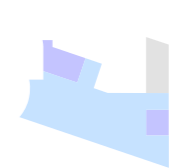

- Kokoontumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Auditorio
- Auditorio
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
Varastot, tuki-, tekniset- ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

3. kerros 1:1000

4. kerros 1:1000

Sisäänkäyntitilat

Uuden Museon Valtakadun puoleinen pääsisäänkäynti on kutsuva ja intiimi. Rakennusmassan käsittelyllä ja sijoittelulla on pyritty siihen, että kävijä näkee myös vilauksen Otava-aukiosta ja näkymä herättää mielenkiinnon. Aulan avautuminen Nortamonpuistoon ja Raatihuoneenpuistoon on harkittua. 1. kerroksessa sisäänkäyntirakennuksen lattia on muuta museota ja konservointikerrosta 1,1 m matalammalla, puiston tasalla, jolloin aulan ja monitoimitilan sisäkorkeus on muuta rakennusta korkeampi. Tällä on pyritty siihen, että tilojen välisessä hierarkiassa monitoimitila ja Valtakadun puoleinen sisäänkäynti ovat muita tiloja tärkeämmässä asemassa. Valtakadun puoleisen aulatilän avautumisella puistoon ja tilan mittasuhteilla sekä yhden kerroksen korkeudella on pyritty luomaan tiloihin tyyni ja rauhallinen tunnelma.

Uuden museon näyttelykierto

Uuden museon näyttelytilat on jaettu kahteen osaan molempien sisäänkäyntien yhteyteen sekä yhdessä, että erikseen kierrettäviksi. Museon toimintaa voidaan säädellä kulunvalvottujen ovien ja useamman portaan avulla kulloistenkin näyttelyiden tarpeiden mukaan. Valtakadun pääsisäänkäynti palvelee erityisesti museotoimintojen sisäänkäyntinä, kun taas Otava-Aukion sisäänkäynti rakennusmassojen taitteessa toimii Lastenkulttuuri- ja tietopalvelukeskuksen sisäänkäyntinä. Koska Uuden museon toimintakonsepti on Satakunnan museota monimuotoisempi ja näyttelyt vähemmän pysyviä, on museotilojen muunneltavuus paremmin perusteltua.

Rosenlew-museon näyttelytilakokonaisuus koostuu läpikuljettavista huoneista, joihin suuren seinäpinnan ansiosta kiinteiden näyttelyiden rakentaminen ja valaistuksen sekä näyttelytekniikan rakentaminen on helpompaa. Huoneet mahdollistavat Rosenlew-museossa myös audiovisuaalisen näyttelytekniikan hyödyntämisen suurta avotilaa paremmin. Näyttelytiloissa aukotuksen määrä on minimoitu ja tilat suojattu auringonvalolta esineistöä haurastuttavan auringon UV-säteilyn estämiseksi.

Poriginal Galleria on avoin väliaikaisilla sermeillä ja näyttelyrakenteilla vapaasti jaettava tila. Gallerian kattorakenne hyödyntää luonnonvaloa taidegallerian valaistuksessa pohjoiseen suunnatuilla kattoikkunoilla. Ylävalo voidaan säädellä lisäksi katon syvennyksiin upotetuilla keinovalaisimilla. Suoraa auringonvaloa tuottavat ulkoseinien aukotukset on heijastusten välttämiseksi minimoitu. Taide-esineistön näyttelytiloissa kattoikkunan tarjoaman luonnonvalon spektrillä pyritään saamaan taide-esineiden ja erityisesti maalausten alkuperäiset värit ja materiaalit tasaisina esiin. Suuri osa maalauksista tuotetaan vastaavassa valaistuksessa tai ulkona, jolloin niiden esittäminen samanlaisessa valaistuksessa on myös perusteltua.

Konservointikeskus

Satakunnan museon uusi konservointikeskus sijaitsee teatterin lisärakennuksen vieressä Nybergin talona tunnetun ja myöhemmin sen korvanneen Oluttehtaan tuotevaraston paikalla Satakunnan museota vastapäätä. Konservointikeskukseen on sijoitettu sekä tilaohjelman

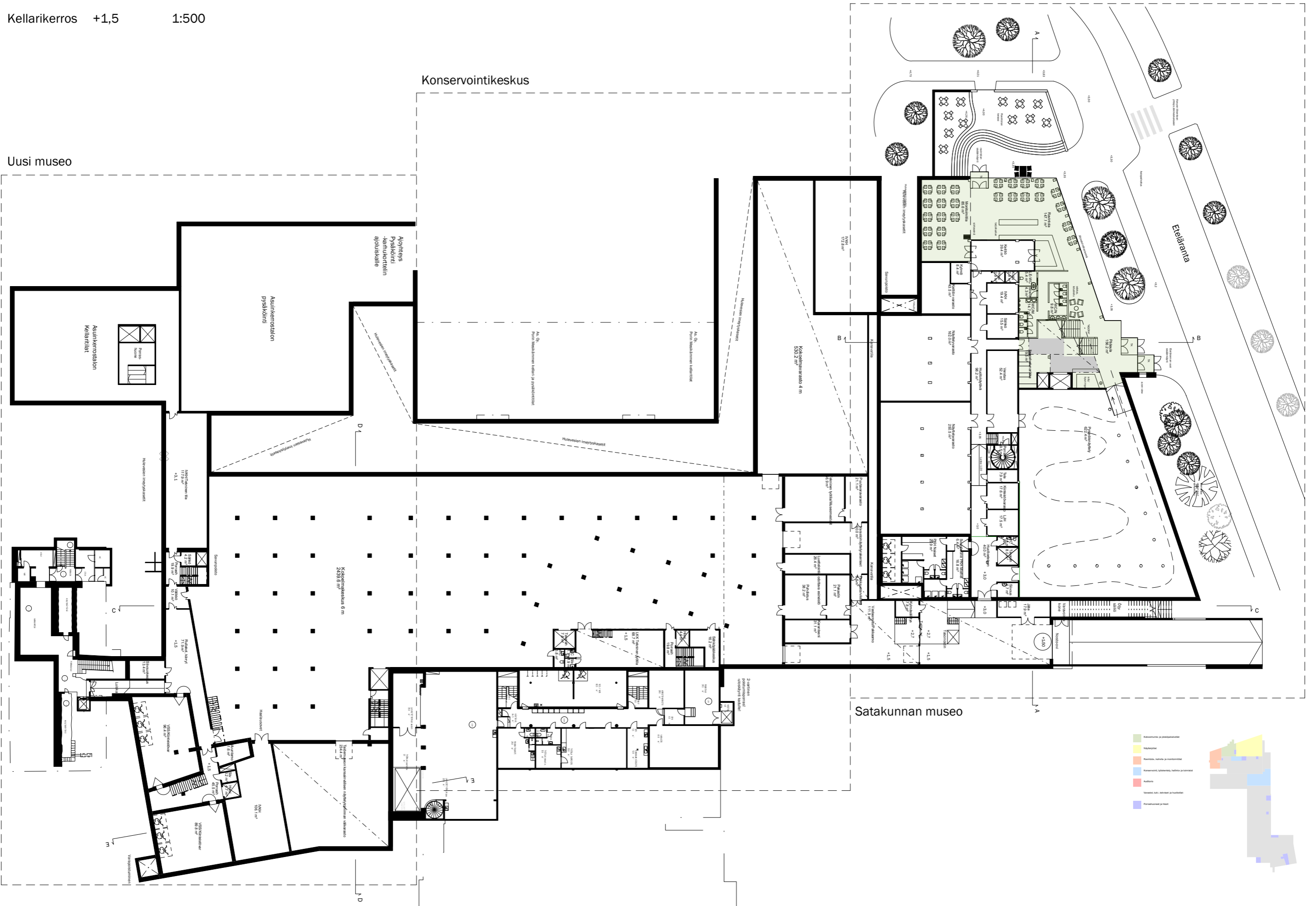
mukaiset, että Satakunnan Museon kellarissa sijainneet entiset konservointi-, restaurointi- ja laboratoriotilat sekä tilaohjelman mukaiset työntekijöiden taukotilat. Konservointikeskukseen on oma yleisöpalveluista eriytetty sisäänkäynti Hallituskadun puolelta Satakunnan museota vastapäätä. Konservointikeskuksen tilat sekä tilojen väliset yhteydet on pyritty suunnittelemaan luonnosmaisesti diplomityön teoriaosuudessa käsiteltyjen perustietojen mukaan, sillä kilpailuohjelmassa konservointitilojen suunnittelusta tai työskentelytilojen keskinäisistä yhteyksistä ei ollut juurikaan ohjeita.

Konservointi- ja kokoelmakeskus muodostavat yhdessä yhtenäisen alueen museoita, niiden näyttelytoimintaa, esineiden ja taideteosten säilytystä, käsittelyä, konservointia ja ylläpitoa palvelevan kokonaisuuden.

Uusi museo

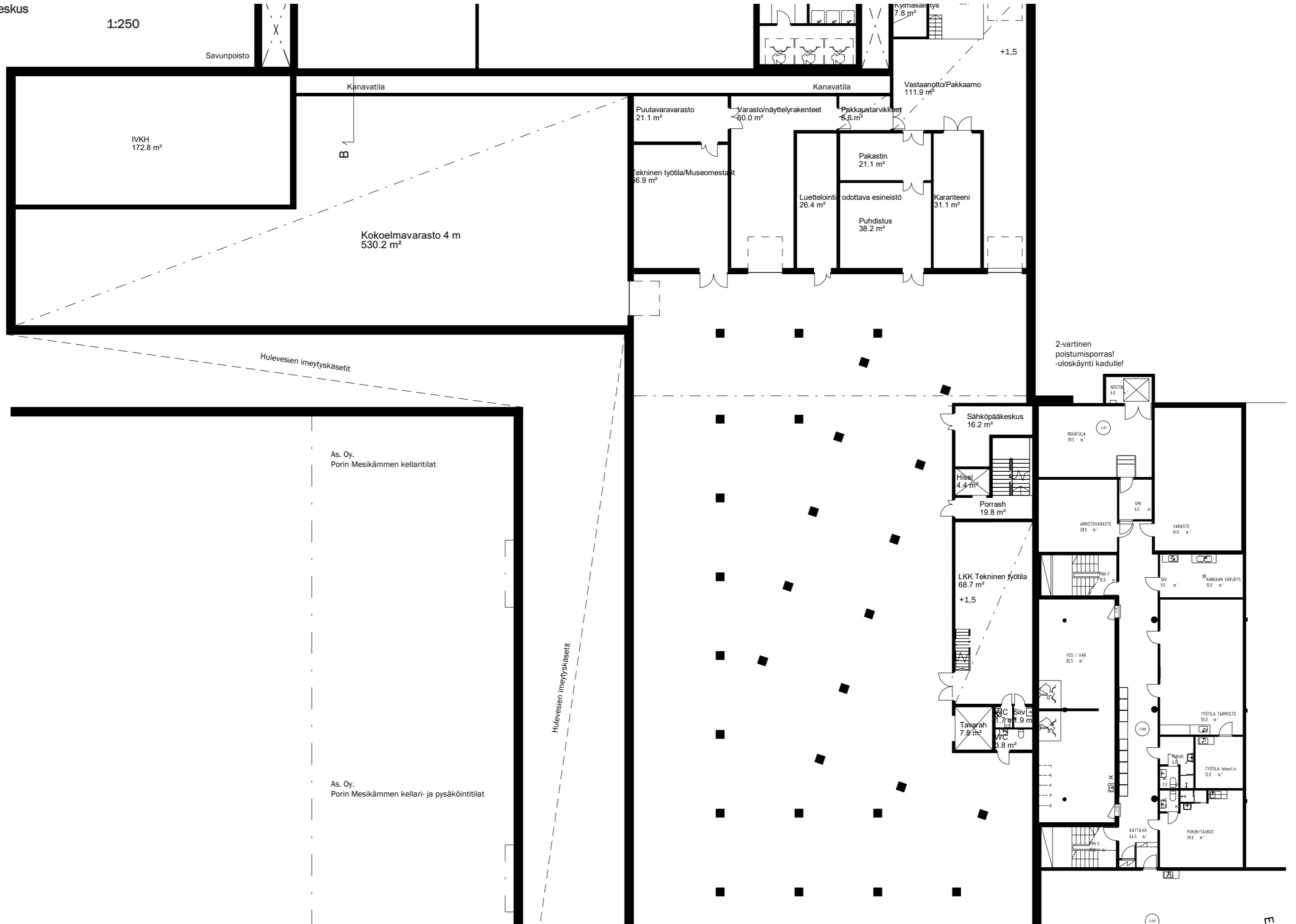
Konservointikeskus

Satakunnan museo

Konservointikeskus
Kellarikerros

1:250

Uusi museo
Kellarikerros

1:250

Hulevesien imeytyskasetit

Ajoyhteys
Pysäköinti
-karhukorttelin
ajoluiskalle

Asuinkerrostalon
pysäköinti

Kokoelmakeskus 6 m
2439.6 m²

Taidemuseon kansainvälisen näyttelytoiminnan välivarasto
234.4 m²

Haalausovet

IVKH
106.1 m²

Savunpoisto

Sähkö
4.2 m²

Porrash
19.9 m²

Välikkö
10.1 m²

Rullakot, kärryt
+1,5
71.9 m²

+1,5

Muuntamo
1.6 m²

Siiv
3.2 m²

Hissi
4.7 m²

Porrash
45.5 m²

VSS/Kiinteistövar
89.8 m²

IVKH/Tekninen tila
+3,1
117.9 m²

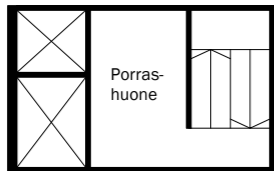
VSS/Kiinteistövar
96.4 m²

Hulevesien imeytyskasetit

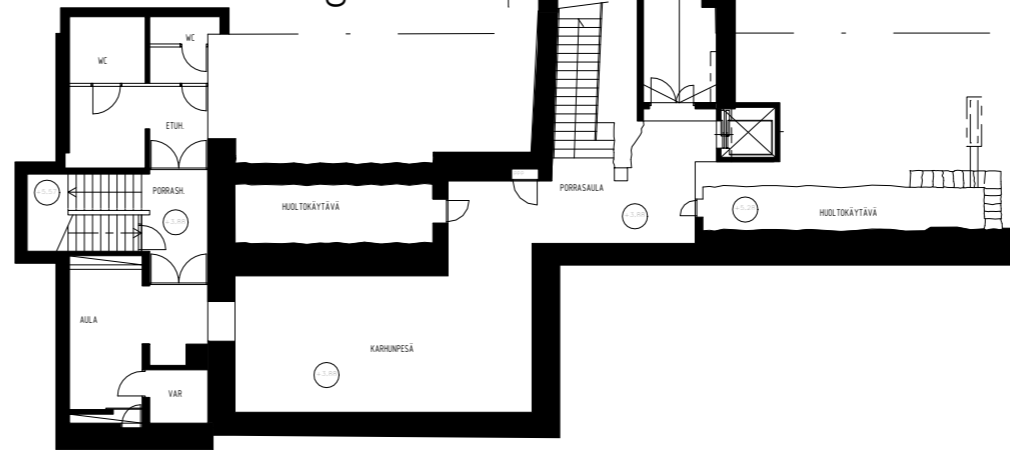
Sivousskeskus
13.4 m²

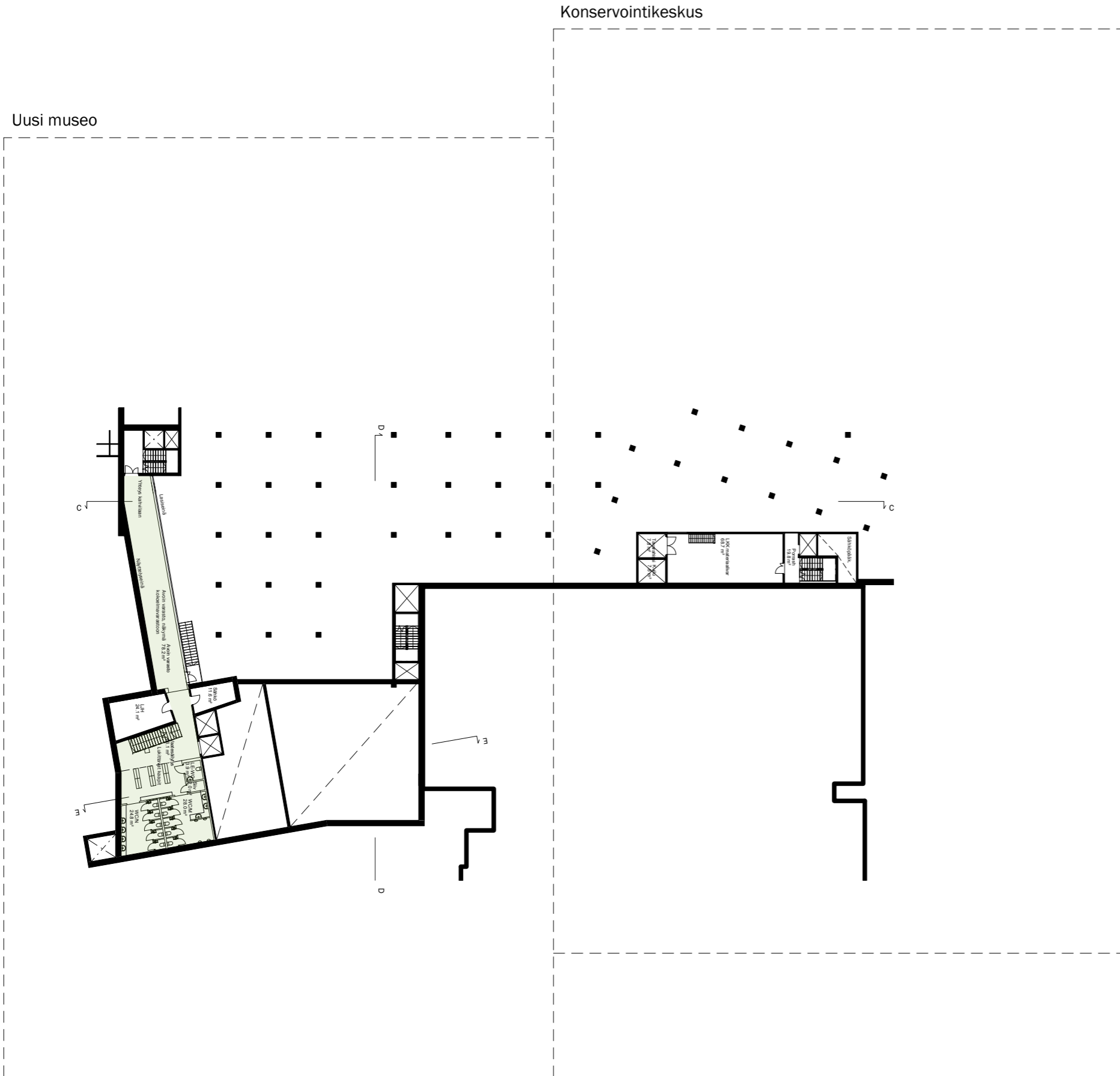
Luiska

Varapoistuminen

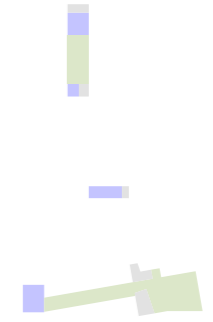

Asuinkerrostalon
Kellaritilat

- Kokoonumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

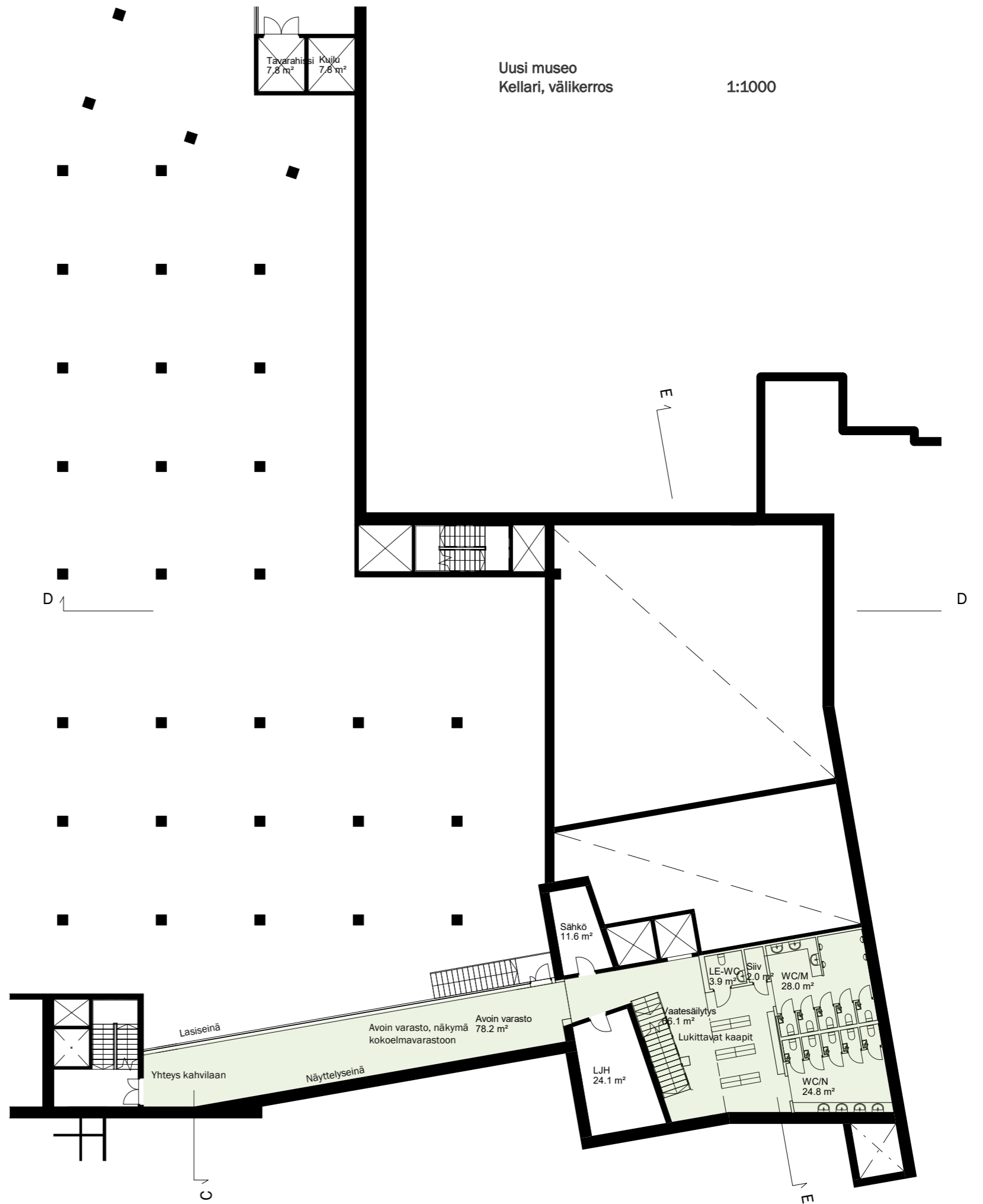
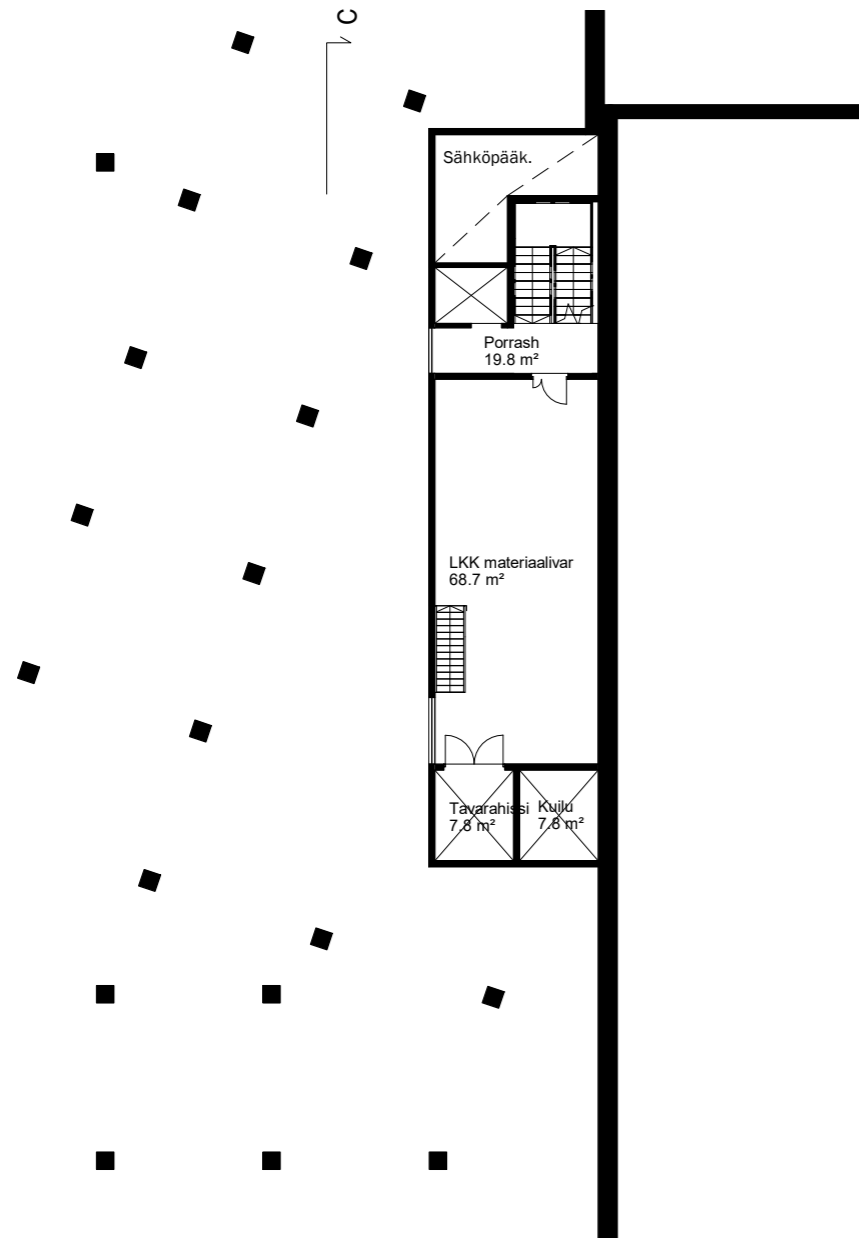
C

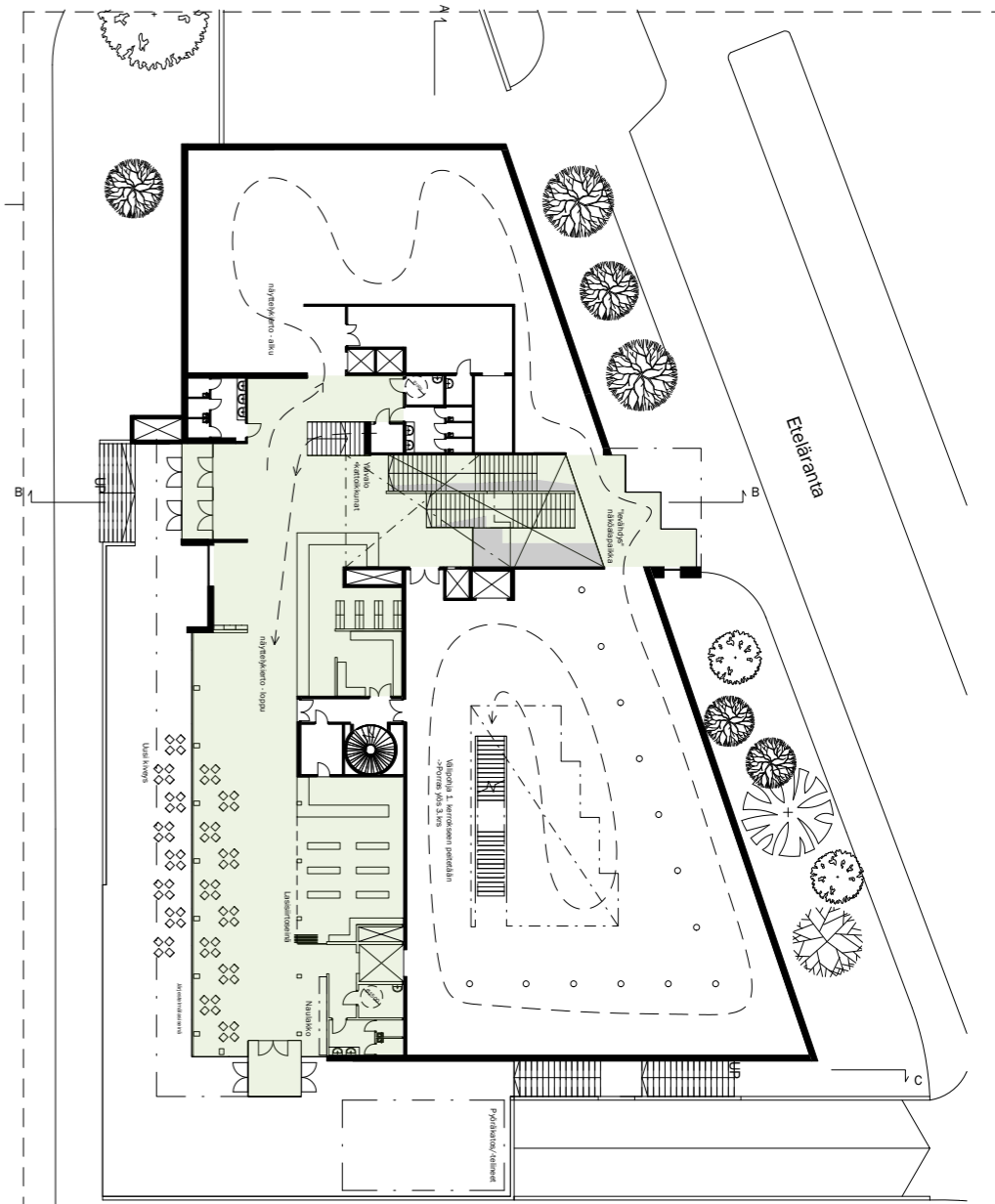
Konservointikeskus
Kellari, välikerros

1:250

Uusi museo
Kellari, välikerros

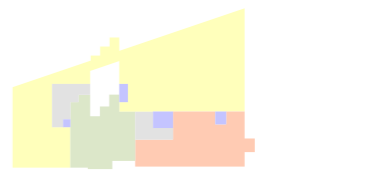
1:1000

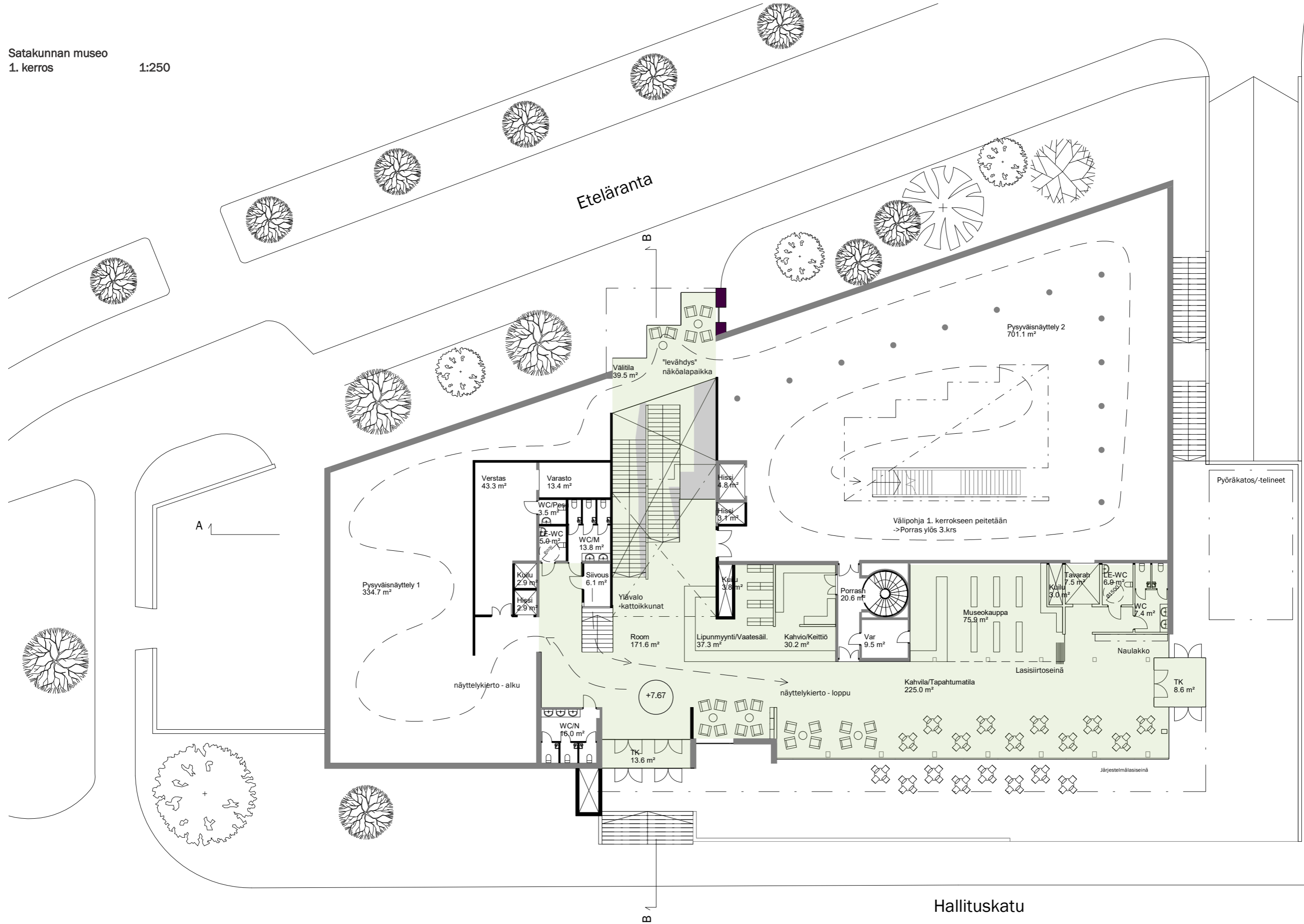

Satakunnan museo

- Kokoon-tumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset- ja huottotilat
- Porrashuoneet ja hissit

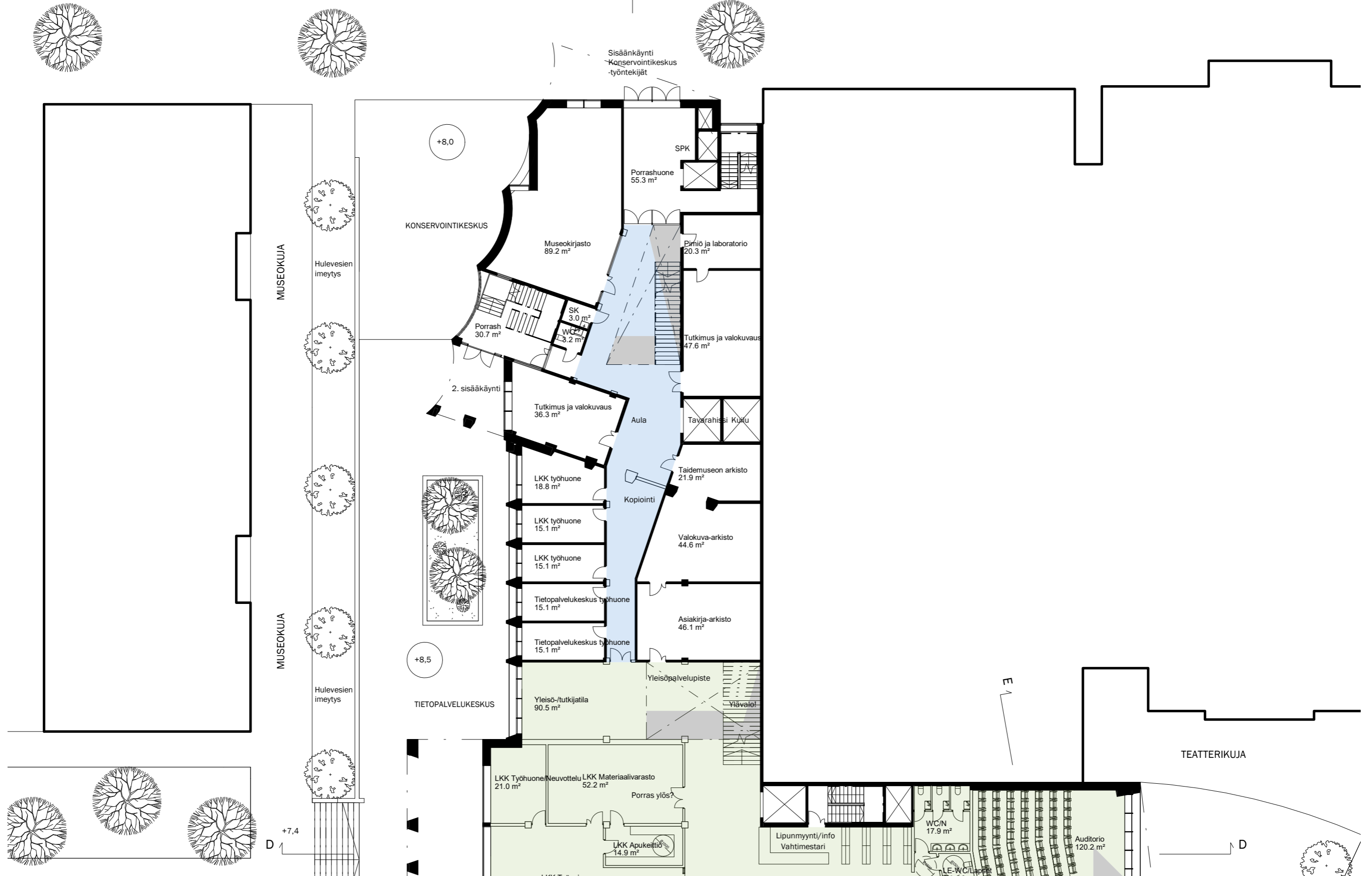

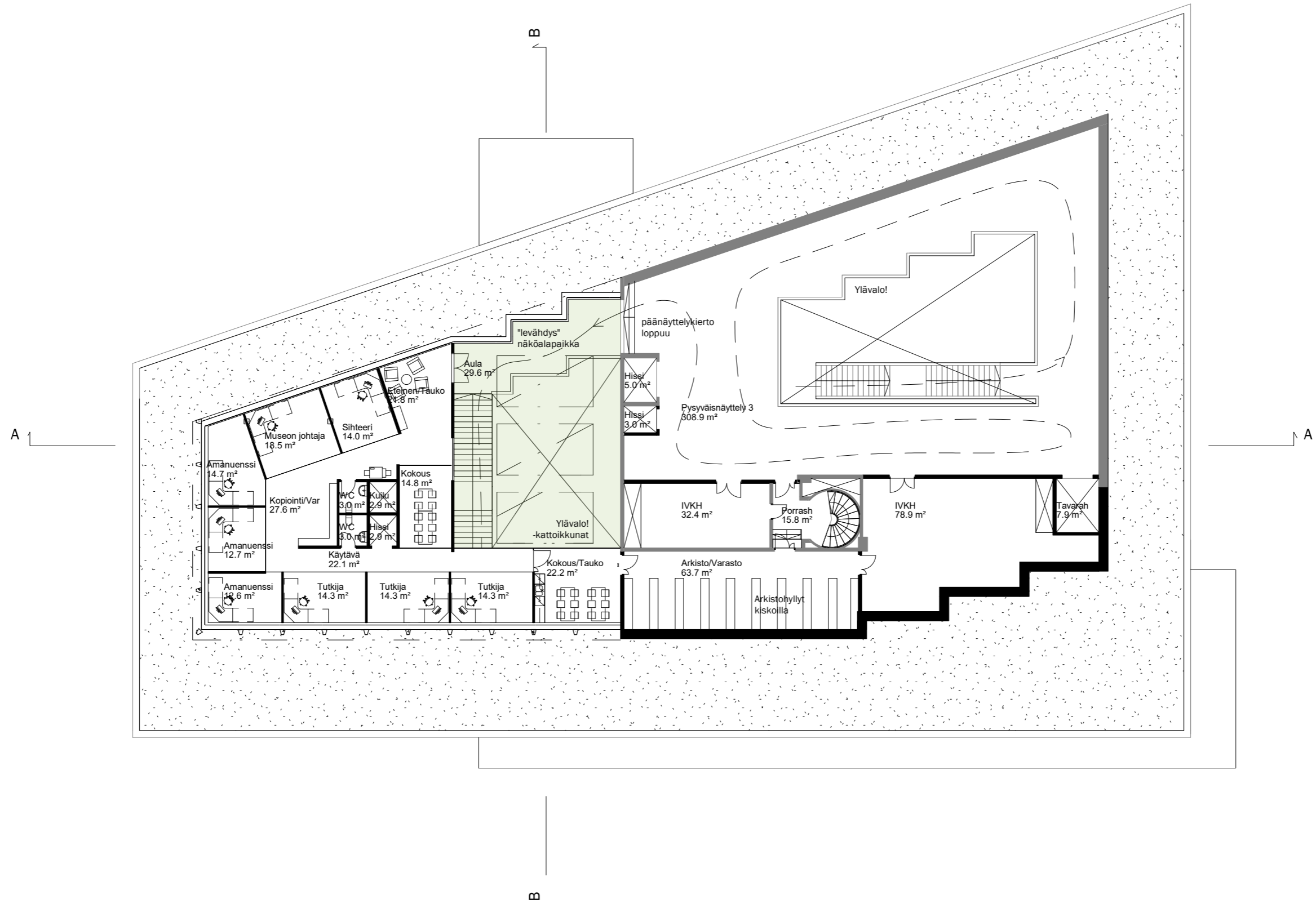
Eteläranta

Pyöräkatos/-telineet

Hallituskatu

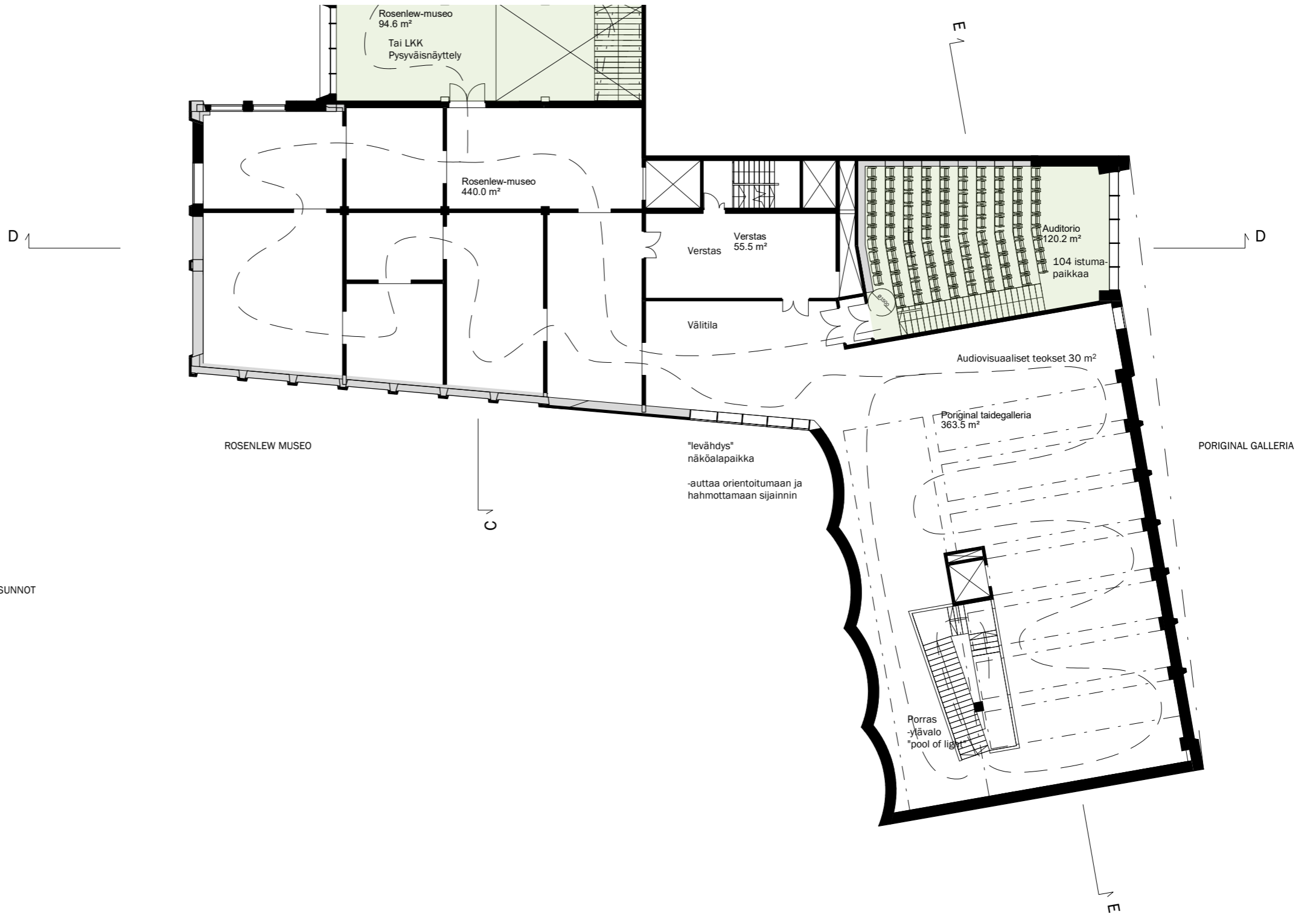
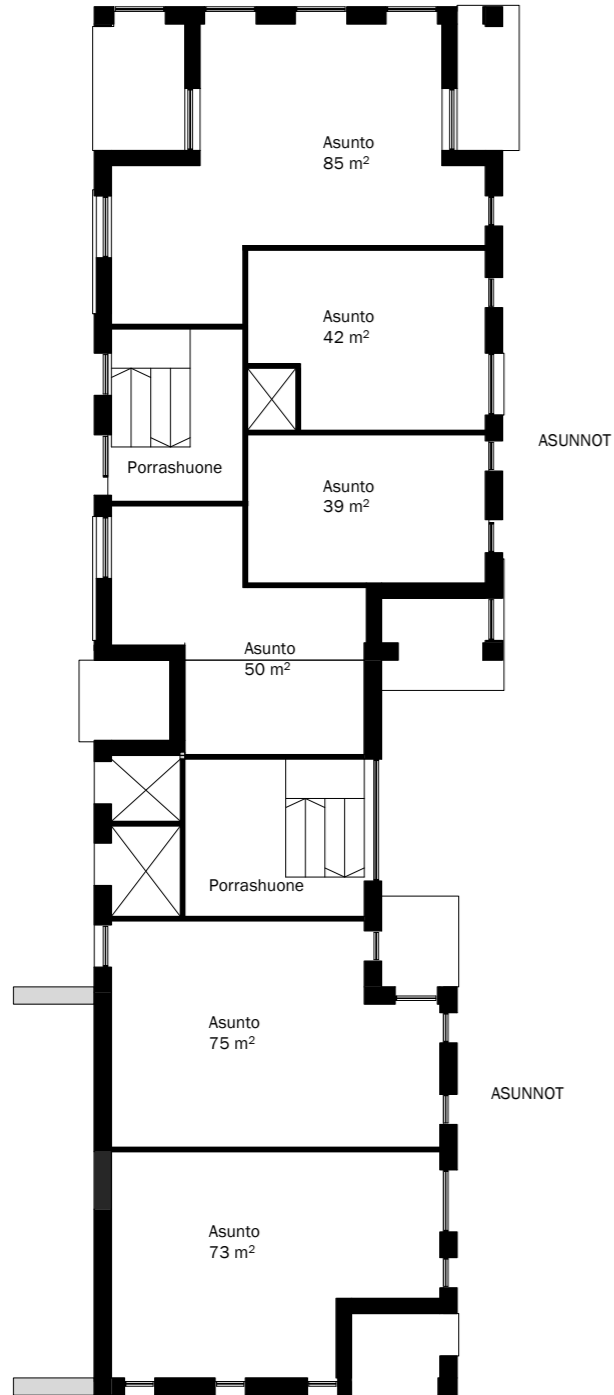

Uusi museo
2 kerros

1:250

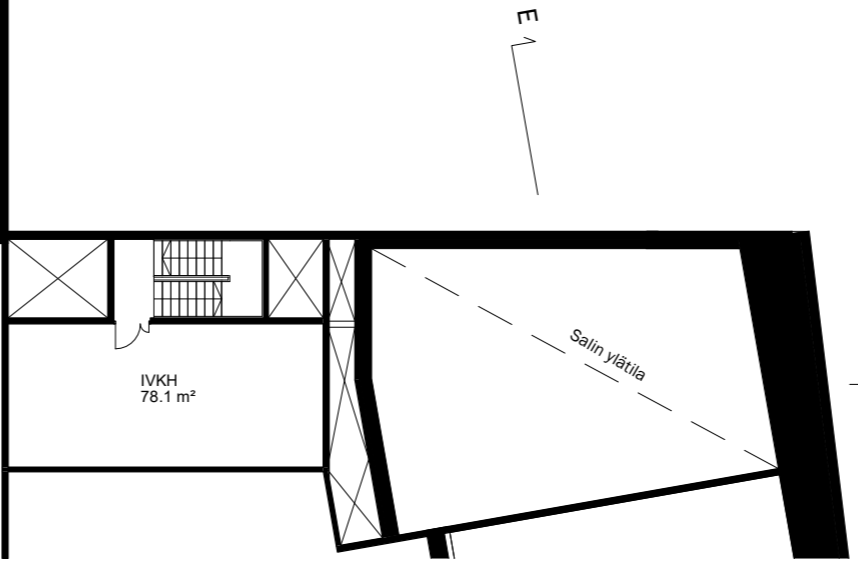
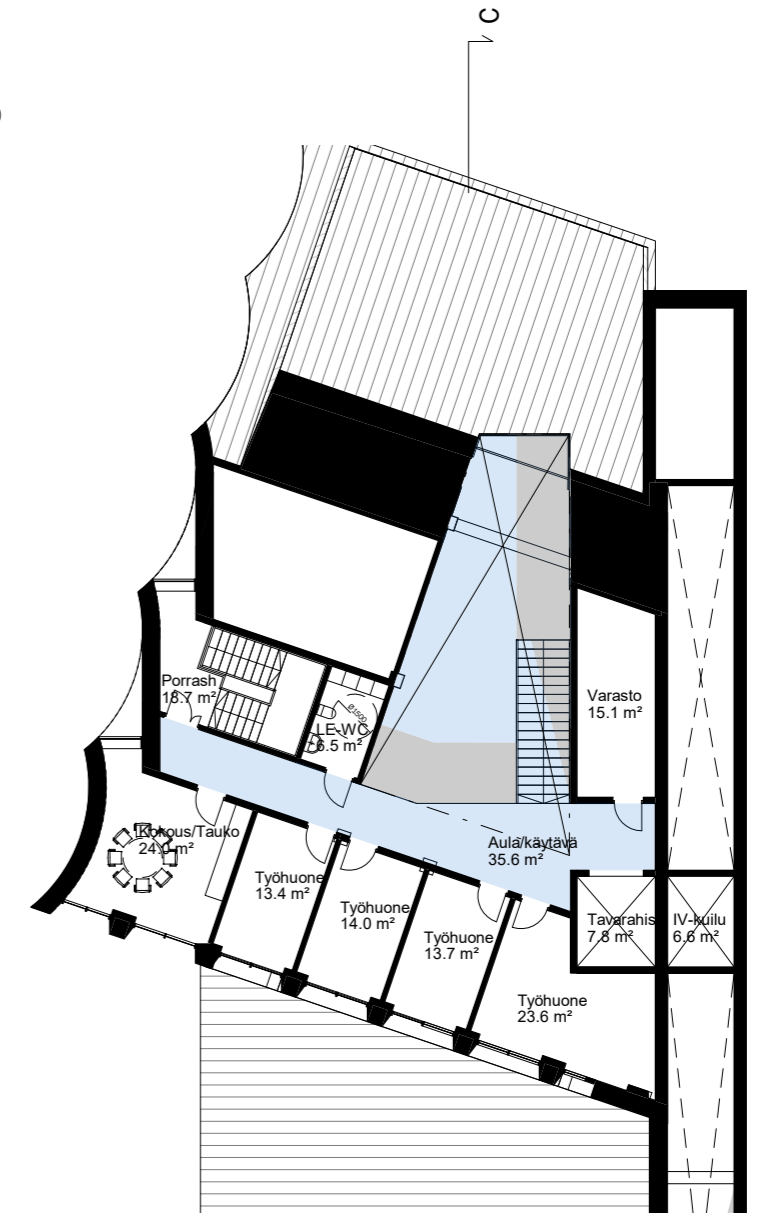
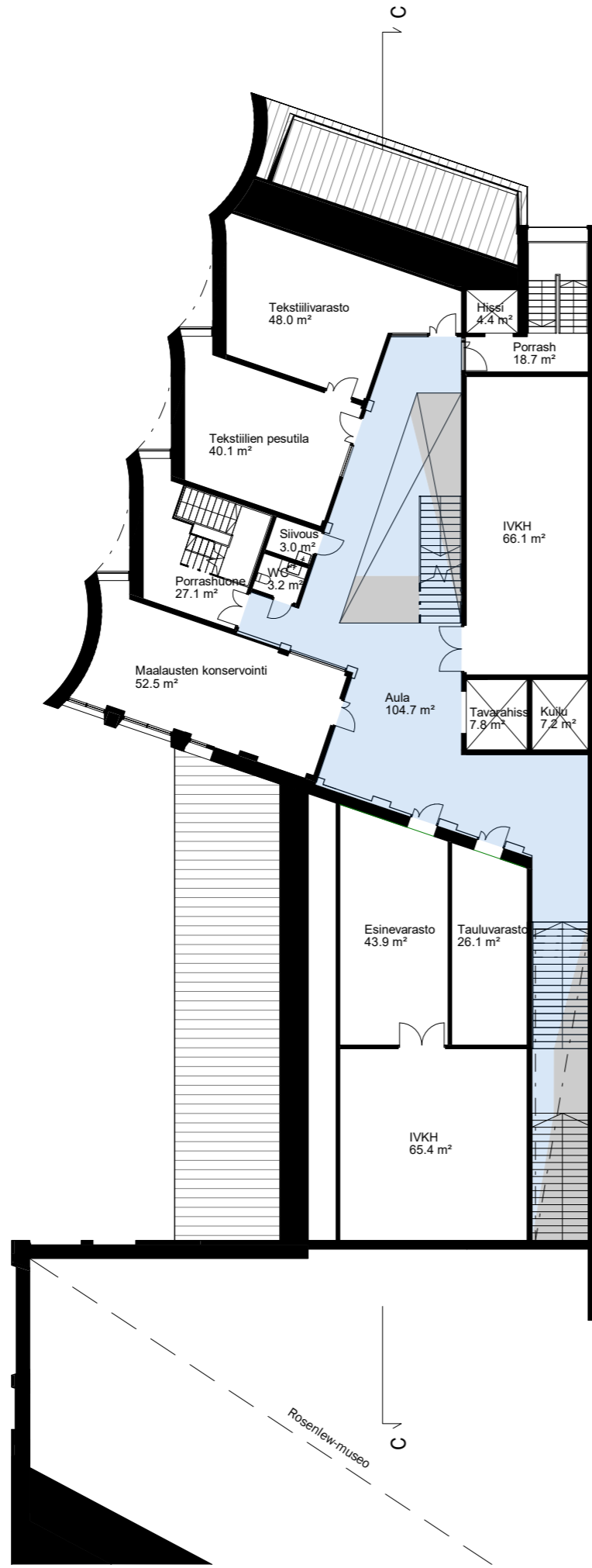

Uusi museo ja konservointikeskus
2 kerros 1:250

Konservointikeskus
2 kerros 1:250

- Kokoon-tumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

- Kokoon-tumis- ja yleisöpalvelutilat
- Näyttelytilat
- Ravintola-, kahvila- ja monitoimitilat
- Konservointi, työskentely, hallinto- ja toimistot
- Auditorio
- Varastot, tuki-, tekniset ja huoltotilat
- Porrashuoneet ja hissit

D

C

E

D

5.4 SUUNNITTELUALUEEN MUUT RAKENNUKSET

Asuinrakennus

Kilpailuohjelmassa on ehdotettu asuinrakennuksen sijoittamista osaksi museorakennusta hybridirakentamisen keinoin. Vaikka ”mixed-use”-ajattelu voisikin puoltaa asuinrakennuksen sijoittamista julkisen rakennuksen yhteyteen, en koe itse mielekkäänä asuntojen sijoittamista samaan rakennukseen museotilojen kanssa. Ongelmaksi muodostuvat monenlaiset käytännölliset, toiminnalliset, rakentamisen prosessien, kustannusten jakamisen sekä rakennuksen käytön aikaisen hallinnoinnin, kiinteistöhuollon ja turvallisuuden kannalta hankalat seikat. Koen myös, että asukkaille on pystyttävä järjestämään mielekäs ja rauhallinen asuinympäristö.

Asuinrakennus on sijoitettu johdonmukaisesti Karhukorttelin ”puuttuvan palan” paikalle eli kaakkoisnurkkaan. Sijaintia puoltaa Karhukorttelin sulkeminen omaksi puolijulkiseksi sisäpihaksi ja mahdollisuus hyödyntää Karhukorttelin rakennettua ajoluiskaa uuden asuinrakennuksen kellarin parkkitilan sisäänajo yhteytenä. Lisäksi rakennus rajaa Hotelli Otavan ja itsensä väliin pienen mielekkään kaupunkitilan, Otava-puistikon. Puistikko on Nortamonpuiston ohella, tilaohjelman toteuttavan suunnitelman puitteissa harvoja mahdollisia rakentamattomia maa-aloja, johon on mahdollista istuttaa puita.

Asuinrakennus muodostuu kahdesta päämassasta ja niiden väliin jäävästä sisäänkäyntirakennuksesta, jonka alitse syntyy kulkuyhteys

sisälle asuinkortteliin. Kun Schauman Arkkitehtien suunnitteleminen Karhukorttelin harjakattoiset asuinrakennukset viittaavat harjakattoiltaan Porin juomatehdasta edeltäneeseen hirs- ja tiilirakenteisten asuinrakennusten aikakauteen, suunnitelman asuinrakennuksen arkkitehtuuri ammentaa oluttehtaasta ja sen funktionalismista. Uuden Panimon ja Oluttehtaan varastorakennusten julkisivujen okrankeltaiseksi ja maalarinvalkoiseksi rapatut tiilipinnat ja pystysuuntaiset konesaumattut kattopinnat toistuvat modernilla, mutta ajattomalla tavalla uudisrakennusten julkisivussa, aukotuksessa, massoitelussa ja vesikaton muodossa.

Hotelli Otava

Vuonna 1857 valmistuneen kaupunginarkkitehti C.J Von Heidekenin suunnitteleman Hotelli Otavan tilojen uuden käyttötarkoituksen osoittaminen kuuluu osaksi kilpailuohjelmaa. Rakennukselle ja sen sisätiloilla on tehty mittava peruskorjaus 1999-2007. Korjauksen korkean tason johdosta sisätilojen muuttamiseen ei ole syytä, joten tulevan käyttötarkoituksen tulee sopia rakennukseen siinä muodossa, missä se nyt on. Olen rajannut diplomityön laajuuden vuoksi Hotelli Otavan pois suunnitelmani tilaohjelmasta. Hotelli Otavan huoneistoala on noin 630 huoneistoneliometriä, joten sitä voidaan tarvittaessa hyödyntää museon

tai työntekijöiden tiloina. Muita mahdollisia tulevaisuuden käyttötarkoituksia Hotelli Otavalle voisi olla nykyinen käyttö kaupunginvirastona tai käyttö esimerkiksi huoneistohotellina.

Uusi Museo yleisölle avoimina maanpäällisine tiloineen jää Hotelli Otavasta erillisiksi, mutta Otava ja sen kellarissa sijaitseva kokoustila ”Karhunpesä” on kuitenkin kytketty kilpailuohjelman salliman kellarisyhteyden kautta osaksi museokokonaisuutta tulevaisuuden jatkokäyttöä ja muunneltavuutta silmällä pitäen. Hotelli Otavan mahdollisen ravintola- tai hotellikäytön edellyttämä huolto voidaan järjestää kellaritilojen kautta. Tarvittaessa avoimen varaston sisäänkäynti on yhdistettävissä Hotelli Otavaan, mikäli Otavaa halutaan hyödyntää myös museokäytössä.

5.4.3 Kahvila, Otavanpuistikko ja Otava-aukio

Otavanpuistikon ja Otava-aukion väliin jäävä kahvilapaviljongin sijainti, hahmo ja paikka on esitetty luonnosmaisesti asemapiirustuksessa. Kahvilarakennus rajaa kaupunkitilaa ja toteuttaa aukiolla Christopher Alexanderin kirjassa A Pattern Language ”jotain karkeasti keskellä”-funktioita aukion kiinnepisteenä. Kahvila on sijoitettu aukion polttopisteeseen, luonnollisten kulkureittien väliin ja se houkuttaa ihmisiä aukion keskelle samaan aikaan tarjoten selkänöjää ja paikan katsella katuelämää. (Alexander ym. 1977, 607-608.) Kahvilan tilalla voisi olla myös esiintymislava tai terassi, mikäli paikan tarkemman luonteen analysointi ja jatkokehittely osoittaisi kahvilan tarpeettomaksi.

5.5 LAAJUUSTIEDOT

MUSEOT		MUUT RAKENNUKSET		YHTEENVETO	
	Kerrostasoala		Kerrostasoala		Bruttoala
Satakunnan museo		Uusi asuinkerrostalo		Museokokonaisuus	18 835 m²
Kellari	2160 m ²	Kellari	1260 m ²	Asuin- ja liikerakennukset	3660 m²
1. kerros	1938 m ²	1. kerros	547 m ²	Uudisrakennukset (ei sis. Satakunnan museota)	
2. kerros	899 m ²	2. kerros	511 m ²		13 500 m²
Bruttoala yht.	9000 m²	3. kerros	511 m ²		
		4. kerros	511 m ²	Bruttoala yht.	17 160 m²
		5. kerr	185 m ²		
Uusi museo, konservointi- ja kokoelmakeskus		Bruttoala yht.	3530 m²		
Kellari	5173 m ²				
Kellari, välikerros	899 m ²	Uusi Otava-kahvila			
1. kerros	1750 m ²	1. kerros	140 m ²		
2. kerros	1043 m ²				
3. kerros	765 m ²				
4. kerros	204 m ²				
Bruttoala yht.	9835 m²				
Museokokonaisuus yht.	18 840 m²	Asuin- ja liikerakennukset yht.	3660 m²		

6 POHDINTA

Diplomityön aihevalinnassa tavoitteenani oli oppia laajan ja monimutkaisen, suuresta tilakokonaisuudesta sekä uudesta ja olevasta rakennuskannasta koostuvan suunnittelukokonaisuuden hallintaa. Haastava julkista rakennusta koskeva korjaus- ja täydennysrakentamisen tehtävä, jossa sovittaminen kaupunkikuvaan ja kaupunkirakenteeseen oli myös merkittävä osa suunnittelua, tarjosi mielekkään ja kehittävän haasteen opintojeni päättämiseksi. Tehtävä koskettaa niin arkkitehtuurin historiaa, rakennussuunnittelua, korjausrakentamista kuin yhdyskuntasuunnitteluakin.

Yksilöllisen identiteetin omaavan uudisrakennuksen suunnittelu kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön osoittautui haastavaksi. Vaikeuksia tuotti moniulotteinen, suuret korkeuserot, merkittävän historian ja haasteellisen muodon ja kaupunkirakenteen omaava rakennuspaikka. Lisäksi tehtävänä oli syventävää oppiainettani korjausrakentamista lähellä oleva Satakunnan museo peruskorjaus, mikä olisi jo yksinään riittänyt laajuudeltaan diplomityön aiheeksi. Olen jo vuosia työskennellyt arkkitehtitoimistossa korjausrakentamisen parissa, joten työssä opitun analyttisen lähestymisen avulla tärkeimpien toiminnallisten haasteiden ratkaisu vapautti keskittymisen luovaan lähestymiseen uudisrakennuksen suunnittelussa.

Museorakennus typologiana oli minulle diplomityötä aloittaessani täysin tuntematon. Museoarkkitehtuurin suunnittelun perusteiden opettelu edellytti massiivista kymmenien opiskelutuntien viettämistä museosuunnittelun oppaiden ja arkkitehtuurijulkaisujen parissa sekä useita museovierailuja pääkaupunkiseudun museorakennuksissa. It-

selleni tutumman typologian käsittely diplomityössäni olisi varmasti säästänyt aikaa ja vaivaa, mutta julkisissa rakennuksissa museoissa, kirjastoissa ja sairaaloissa toistuu usein samat toiminnalliset reunaehdot, joten koin harjoituksen mielekkäänä ja kehittävänä. Mutta kuten kilpailun arvostelupöytäkirjassakin on todettu, tehtävä oli moniulotteisuutensa vuoksi erityisen vaikea (Porin kaupunki 2019, 8).

Todellisen arkkitehtuurikilpailun toteuttaminen diplomityönä ja oman työn vertaaminen kilpailuehdotuksiin tarjosi erinomaisen mahdollisuuden oppia arkkitehtuurikilpailuista ja niissä painotetuista näkökulmista. Kilpailun arvostelupöytäkirjan ehdotuskohtaisissa arvosteluissa nostettiin pragmaattinen lähestyminen tilojen ja toimintojen osalta tärkeäksi, mutta arkkitehtoninen rohkeus ja omaleimaisuus on parhaiksi arvioiduissa ehdotuksissa jäänyt selvästi arvostelussa toissijaiseksi. Suunnitelmani mukaiset kahden erillisen näyttelykierron ja kokonaan erillisen museorakennuksen toteutus olisi ollut kilpailussa toteutuneita kilpailuehdotuksia arvioiden vähemmistössä. Kilpailuohjelman odotuksia oli selvästi ristiriitaisuuksia, sillä lähes jokaisessa ehdotuksessa ilmeni jokin merkittävä puute kilpailuohjelman vaatimusten suhteen. Oman suunnitelmani edistyessä oli myös selvää, että tietyt valinnat estäisivät toisten toteutumisen.

Kilpailutehtävään syventyminen ja ristiriitaisuuksien näkeminen vahvisti käsitystä, että väistämättä, arkkitehtuurikilpailussa tuomareiden ja valitsijaraadin henkilökohtaiset näkemykset ja kilpailuohjelman eri ulottuvuuksien keskinäinen arvottaminen ovat olennainen osatekijä kilpailun ratkaisemisessa. Kokonaisuuden hallintaa on kuitenkin arv-

ostelussa korostettu ja yksittäisten ratkaisujen virheettömyys ei ole ollut kilpailutöiden tärkein arvostelukriteeri (Porin kaupunki 2019, 7).

Arvostelupöytäkirjassa on todettu, että parhaat kilpailuehdotukset uudisrakennuksen arkkitehtuuriltaan sovitettu olevaan Satakunnan museoon. Oma suunnitelmani on pyrkimys yhdistää sopivassa suhteessa uutta ja vanhaa tavoittaa rakennuksen itsenäinen identiteettiin ja moderniin muodonantoon nojaten. Tätä suunnitelmaa ei ole palautettu kilpailuehdotuksena, mutta näkisin, että voittajaehdotuksen valinnassa arvosteluraati on pyrkinyt turvalliseen ratkaisuun. Hieman rohkeampi lähestyminen olisi voinut tuottaa Poriin uuden, valtakunnallisestikin merkittävän julkisen rakennuksen. Toisaalta tilaohjelman laajuus ja tehtävän monimutkaisuus vaatii suunnittelijoilta paljon aikaa paneutua suunnittelutehtävään ja sen taustamateriaaliin, mikä on voinut karkottaa taitavia julkisten rakennusten suunnittelukilpailuihin osallistuvia arkkitehtitoimistoja.

Jos kokonaisuus olisi ollut suppeampi, suunniteltavia rakennuksia ja taustamateriaalia olisi ollut vähemmän, työn visualisointiin ja kuvaesitysten luomiseen olisi jäänyt enemmän aikaa. Vaikka suunnitelma tuskin on virheetön ja aukoton, olen omasta oppimisprosessistani ja omien taitojeni karttumisesta hyvin ylpeä.

7 LÄHTEET

Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M., Jacobson, M., Fiksdahl-King, I., Angel, S. 1977. *A Pattern Language, Towns, Buildings, Construction*. Oxford University Press. New York.

Arends, J. 2011. Berliinin juutalaismuseon holokaustitorni. Luettavissa: <https://ccsearch.creativecommons.org/photos/0132dcfc-a137-41c3-8fec-5e599c4b0672>. Luettu 29.4.2020

Biografiakeskus. 2016. Wirkkala, Tapio. Luettavissa: <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/1394>. Luettu 3.4.2020

Curl, J.S & Wilson, S. 2015. *The Oxford Dictionary of Architecture*. Oxford University Press. New York.

Frilander, A. 2018. Arkkitehti haluaisi juhlia 20 vuotta täyttävää Kiasmaa mutta kutsua ei tullut – haastattelussa Steven Holl muistelee Mannerheim-kiistaa ja rakennusta, joka mullisti hänen uransa. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005700486.html>. Luettu 5.4.2019.

Gehl, J. 2010. *Cities for People*. Island press. Washington, D.C.

Glamox 2020. Valaistusteknisiä käsitteitä. Luettavissa: <https://glamox.com/fi/valaistusteknisi-ksitteit>. Luettu 20.4.2020

Gösta Serlachiuksen taidesäätiö 2011. Serlachius Museo, Göstan laajennus, Yleinen kansainvälinen suunnittelukilpailu 1.12.2010–4.3.2011, Arvostelupöytäkirja. Luettavissa: <https://docplayer.fi/17853432-Gosta-serlachiuksen-taide-saatio-serlachius-museo-gostan-laajennus-yleinen-kansainvalinen-suunnittelukilpailu-1-12-2010-4-3-2011.html>. Luettu 17.4.2019.

Heinonen, J. 1979. Museoiden yleisiä turvallisuuskysymyksiä. Teoksessa Leimu, T. *Museoarkkitehtuuria; Suomen museoliiton julkaisuja 22*, s. 147-161. Suomen museoliitto. Joensuu.

Huovinen, A.T. 1979. Museon Yleisötilat. Teoksessa Leimu, T. *Museoarkkitehtuuria; Suomen museoliiton julkaisuja 22*, s. 117-124. Suomen museoliitto. Joensuu.

Ihatsu, S. 2018. Satakunnan museo, rakennushistoriaselvitys. CasaCo Studio Oy. Otalampi. Luettavissa: https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/liite_5_satakunnan_museo_rhs_lopullinen_pienennetty_0.pdf. Luettu 2.1.2019

Interiorstoinpire. 2020. Venetian plaster, tekstuurikuva. Luettavissa: <https://interiorstoinpire.com/venetian-plaster>. Luettu: 25.4.2020.

Jewish Museum Berlin. 2019. Berliinin juutalaismuseon rakennusten arkkitehtuuri. Luettavissa: <https://www.jm-berlin.de/en/libeskind-building>. Luettu 12.4.2019.

Kallerna. s.a. Porin Oluttedas. Luettavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Porin_Oluttedas#/media/Tiedosto:Porin_oluttedas.JPG. Luettu: 28.4.2020.

Koskinen, R. 1979. Maakuntamuseon tilantarve. Teoksessa Leimu, T. *Museoarkkitehtuuria; Suomen museoliiton julkaisuja 22*, s. 100-109. Suomen museoliitto. Joensuu.

Lyyra-Seppänen, A. 2011. Porin Oluttedaan alueen rakennusinventointi. Inventointiraportti. Luettavissa: <https://docplayer.fi/1466019-Porin-oluttedaan-alueen-rakennusinventointi-inventointiraportti-anna-lyyra-seppanen-2011-inventointiraportti.html>. Luettu 13.4.2020

Macleod, S. 2005. *Reshaping museum space, architecture, design, exhibitions*. Taylor & Francis Group. Abingdon.

Marotta, A. 2012. Typology: Museums. *The Architectural Review*. Luettavissa: <https://www.architectural-review.com/essays/typology/typology-museums/8640202.article?blocktitle=Museum:-Typology&contentID=13010>. Luettu 3.5.2019.

Monto, T. 2019. Keski-Suomen Museo. Luettavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Keski-Suomen_museo. Luettu: 21.4.2020.

Museovirasto. 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Kivi-Pori. Luettavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1512. Luettu: 19.4.2020.

Männistö, A. 2011. Valon värin ja värilämpötilan säätö ja niiden vaikutus ihmiseen. AMK-opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sähkötekniikan koulutusohjelma. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27990/Mannisto_Arto.pdf. Luettu 15.3.2019.

Naredi-Rainer, P. 2004. *A Design Manual, Museum Buildings*. Birkhäuser. Basel.

Neufert, E., Neufert, P., Bousmaha, B. & Nicholas, W. 2000. *Architects Data*. Oxford, Blackwell Science. Oxford.

Oulun ammattikorkeakoulu. Valaistustekniikka. ABB:n TTT-käsikirja 2000-07. Luettavissa: http://www.oamk.fi/~kurki/automaatiolabrat/TTT/21_Valaistustekniikka.pdf. Luettu 20.4.2020

Oxford Classical Dictionary. 2016. Stoa. Luettavissa: <https://oxfordre.com/classics/view/10.1093/acrefore/9780199381135.001.0001/acrefore-9780199381135-e-6088>. Luettu 20.4.2020.

Piano, R. Jean-Marie Tjibaou, kulttuurikeskus ja -museo. Luettavissa: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jean-Marie_Tjibaou_Cultural_Centre#/media/File:Drawing_by_Renzo_Piano.jpg. Luettu 29.4.2020.

Porin kaupunki. 2008. Historiikki. Luettavissa: <https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/historiikki.pdf>. Luettu 13.4.2020

Porin kaupunki. 2018. Porin Aarre kilpailuohjelma. Luettavissa: https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/porin_aarre_kilpailuohjelma.pdf Luettu: 20.11.2018.

Porin kaupunki. 2019a. Porin Aarre arkkitehtuurikilpailun internet-sivut, ladattavat liitemateriaalit. Luettavissa: <https://www.pori.fi/aarre>. Luettu 20.4.2020.

Porin kaupunki. 2019b. Porin Aarre arvostelupöytäkirja. Luettavissa: https://aarre.pori.fi/?page_id=2000 Luettu: 19.4.2020.

Porin kaupunki. 2019c. Ilmakuva Eteläranta.. Porin Aarre arkkitehtuurikilpailun internet-sivut, ladattavat liitemateriaalit. Luettavissa: <https://www.pori.fi/aarre>. Luettu 20.4.2020.

Porin kaupunki. 2020a. Kansallinen kaupunkipuisto. Luettavissa: <https://www.pori.fi/kaupunkipuisto> Luettu: 13.4.2020.

Porin kaupunki. 2020b. Satakunnan museon verkkonäyttelyt, Päärnäisten kaupunginosa. Luettavissa: <https://www.pori.fi/satakunnan-museo/nayttelyt/verkkonayttelyt/teollisuustyon-jaljilla/tyovaesto/asuinpaikat/paarnainen>. Luettu 13.4.2020

Porin kaupunki. 2020c. Porin Oluttehdas. Luettavissa: <https://www.pori.fi/satakunnan-museo/nayttelyt/verkkonayttelyt/teollisuustyon-jaljilla/1900-1939-lamaa-ja-13>. Luettu 15.3.2020.

Purettu Pori. 20.2.2016. Nybergin jugendvillan piirustukset. Facebook-päivitys. Luettavissa: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1057955414225608&set=pcb.1057955607558922>. Luettu 7.2.2020

Rantala, Anja. 1979. Museon konservointi- ja huoltotilat. Teoksessa Leimu, T. Museoarkkitehtuuria; Suomen museoliiton julkaisuja 22, s. 125-134. Suomen museoliitto. Joensuu.

Rissanen, H-L. 1.4.2016. Esteettömyysasiamies, arkkitehti. Näkövammaisten valaistus. Näkövammaisten keskusliitto ry. Seminaariesitys. Helsinki

Ruuth, J. V. & Jokipii, M. 1958. Porin kaupungin historia II, 1558-1809. Porin kaupunki. Pori.

Saarinen, E. 6.2.2019. Professori. Tuohivirsujen räjähdysvoima, luento 4/6 Filosofia ja systeemiajattelu. Aalto-yliopisto. Filosofian luentosarja, luentoesitys. Espoo.

Satakunnan Museo. 2020a. Museon esittely. Luettavissa: <https://www.pori.fi/satakunnan-museo/vierailulle-museoon/satakunnan-museo>. Luettu 19.4.2020.

Satakunnan Museo. 2020b. Pienoismallin esittelyteksti. Saatu museon amanuenssilta Timo Nordlundilta. Luettu 19.4.2020.

Satakuntaliitto. 2014. Satakunnan maisemaselvitys. Luettavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/KatsonMaalaismaisemaa/maisemaselvitys.pdf>. Luettu 9.5.2019.

Schittich, C. & Hoffmann, H.W. 2016. Museum buildings, construction and design manual. Detail Business Information GmbH. München.

Sinerjoki, E. 2012. Porin oluttehtaan laajenemisen vuosikymmenet: teollisuus ja kaupungin päättäjät loivat uutta kaupunkikuvaa. Tekniikan Waiheita, s. 13-25. Luettavissa: <https://journal.fi/tekniikanwaiheita/article/view/64028>. Luettu 17.12.2019.

Tait, J. 2018. The Architecture Concept Book. Thames & Hudson. Lontoo.

Tulikivi Oyj. 2020. Kurun harmaa graniitti. Luettavissa: https://www.tulikivi.fi/tuotteet/tk-464_kuru_grey_graniittilaatta. Luettu 25.4.2020.

Wanha Pori, Satakunnan Museo 29.1.2016. Nybergin talo. Facebook-päivitys. Luettavissa: <https://www.facebook.com/789371447742925/photos/nybergin-talokauppatorin-apteekin-omistaja-apteekkarig%C3%B6sta-widbom-rakennutti-vu/1196993793647353/>. Luettu 7.2.2020

Wanha Pori, Satakunnan Museo 27.2.2016. Nybergin talo, Pääovi Valtakadun puolelta. Facebook-päivitys. Luettavissa: <https://www.facebook.com/789371447742925/photos/nybergin-talop%C3%A4%C3%A4ovi-valtakadun-puolellarakenusteknisesti-widbomin-talo-my%C3%B6hemmi/1215021871844545/>. Luettu 7.2.2020

Wienerberger. 2020. Tekstuurikuva, käsinlyöty tiili, Terca Aurora. Luettavissa: <https://www.wienerberger.fi/tuotteet/julkisivutiilet/tuotehaku/aurora.html>. Luettu 28.4.2020

Valokuvat ja piirustukset ovat tekijän, ellei toisin mainita.

8 LIITTEET

Liite 1. Porin Aarre Arkkitehtuurikilpailun tilaohjelma. Porin Kaupunki.

Liite 2. Jokikeskus, Yleissuunnitelma, Alue 1 ja 2, asemapiirustus. WSP Finland Oy.

Liite 3. Jokikeskus, Yleissuunnitelma, Alue 3, asemapiirustus. WSP Finland Oy.

Liite 4. Asemapiirustus, Karhukortteli. Schauman Arkkitehdit Oy.

Liite 5. Asemakaava 1954. Porin kaupunki, kaupunkisuunnittelu.

Liite 6. Suunnitelman piirustukset A1-koossa.